

Jaarverslag

BNG Bank **2018**

BNG
BANK

Inhoud

Kerngegevens	5
1 Meewerken aan nieuwe financieringsoplossingen	7
2 Profiel	11
2.1 Onze missie	12
2.2 Strategie	13
2.3 Dienstverlening	14
2.4 Waardecreatie en materialiteit	15
3 Wat we hebben bereikt in 2018	18
3.1 Financiële resultaten	19
3.2 Decentrale overheden	21
3.3 Woningcorporaties	23
3.4 Zorgsector	24
3.5 Onderwijs	25
3.6 Energie en infrastructuur	26
3.7 BNG Duurzaamheidsfonds	28
3.8 Ondersteuning van andere duurzaamheidsinitiatieven	30
3.9 Betalingsverkeer en digitale dienstverlening	32
3.10 Funding	33
3.11 Doelstellingen en realisatie 2018	35
3.12 Ambities en vooruitzichten 2019	37

Inhoud

4	Governance en interne bedrijfsvoering	39
4.1	Corporate structuur	40
4.2	Risicobeheer en compliance	45
4.3	Medewerkers	49
4.4	Beloningsbeleid	52
4.5	Diversiteit RvC, RvB en management	53
4.6	Duurzame bedrijfsvoering	54
4.7	Bestuursverklaring	56
5	Verslag van de RvC	59
5.1	Voorwoord	60
5.2	Samenstelling RvC en commissies	61
5.3	De RvC in 2018	66
5.4	Werkzaamheden commissies RvC in 2018	69
6	Overige informatie	75
6.1	Toelichting materialiteitsanalyse en materiële onderwerpen	76
6.2	SWOT	85
6.3	Dochtermaatschappijen	86
6.4	BNG Cultuurfonds	87

Inhoud

Bijlagen	89
Bijlage 1: Verslaggevingsprincipes en techniek gegevensmeting	90
Bijlage 2: Personeelsbestand	93
Bijlage 3: Begrippenlijst	99
Bijlage 4: GRI Content Index	107

	2018	2017	2016	2015	2014
Kerngegevens					
(In miljoenen euro's)					
Balanstotaal	137.509	140.025	154.000	149.511	153.505
Kredieten	85.034	86.008	87.576	89.366	90.732
- waarvan aan of onder garantie van overheden	77.738	77.727	79.304	80.159	81.036
Eigen vermogen ten gunste van aandeelhouders ¹	4.257	4.220	3.753	3.739	3.582
Hybride kapitaal	733	733	733	424	-
Eigen vermogen per aandeel (in euro's) ¹	76,45	75,79	67,39	67,14	64,32
Leverage ratio	3,8%	3,5%	3,0%	2,6%	2,0%
Common Equity Tier 1-ratio	32%	30%	26%	23%	24%
Tier 1-ratio	38%	37%	32%	27%	24%
Nettowinst	337	393	369	226	126
Nettowinst beschikbaar voor aandeelhouders	318	375	365	226	126
Winst beschikbaar voor aandeelhouders per aandeel (in euro's)	5,70	6,73	6,62	4,06	2,26
Dividendvoorstel	159	141	91	57	32
Dividend als % van de geconsolideerde nettowinst beschikbaar voor aandeelhouders	50%	37,5%	25%	25%	25%
Dividend per aandeel (in euro's)	2,85	2,53	1,64	1,02	0,57
Maatschappelijk					
Aantal vaste medewerkers (in fte's) per jaar ultimo	302	303	292 ²	285	278
Ziekteverzuim	3,3%	3,0% ³	3,4%	2,9%	2,4%
Aangetrokken funding door middel van SRI-bonds	1.190	1.383	1.560	650	500
Milieu					
CO ₂ -emissie (totaal, in tonnen) ⁴	453	515	540	511	480
Per FTE (in tonnen)	1,5	1,7	1,9	1,8	1,7

¹ Eigen vermogen exclusief hybride kapitaal.

² Met ingang van 2016 wordt de Fte-equivalent van functies waarvoor een 40-urige werkweek is overeengekomen bepaald op basis van een 36-urige werkweek, en komt daarmee uit op ruim 1,1 Fte. Daardoor stijgt het aantal Fte's met ruim 7.

³ In 2017 is de systematiek voor de meting van het ziekteverzuim gewijzigd. De cijfers vanaf 2017 zijn niet direct vergelijkbaar met de cijfers van voorgaande jaren. Zie voor de details de bijlage Verslaggevingsprincipes en techniek gegevensmeting.

⁴ De conversiefactoren voor de berekening van de CO₂-emissie zijn gewijzigd. De emissie over 2016 is op dezelfde basis herberekend. De cijfers van 2016 tot en met 2018 zijn niet zonder meer vergelijkbaar met die van de voorgaande jaren. Zie de bijlage Verslaggevingsprincipes en techniek gegevensmeting voor details.

Balanstotaal € **138** miljard

Nieuwe langlopende kredietverlening € **11,6** miljard € +2,1 miljard

Decentrale overheden € **4,4** miljard

Woningcorporaties € **5,5** miljard

Zorginstellingen € **0,9** miljard

Onderwijsinstellingen € **60** miljoen

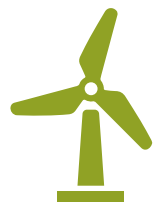
Energie en infrastructuur € **0,8** miljard

4^e

bank

van Nederland

Windpark Borssele III/IV

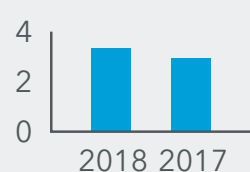
825.000 huishoudens
duurzame electriciteit

Oplevering:

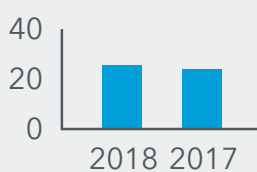
2021

Nettowinst

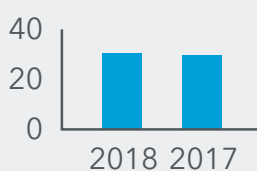
€ **337** miljoen

Leverage ratio **3,8%**

Common equity Tier-1 ratio **32%**

Tier 1-ratio **38%**

Dividend

€ **159** miljoen

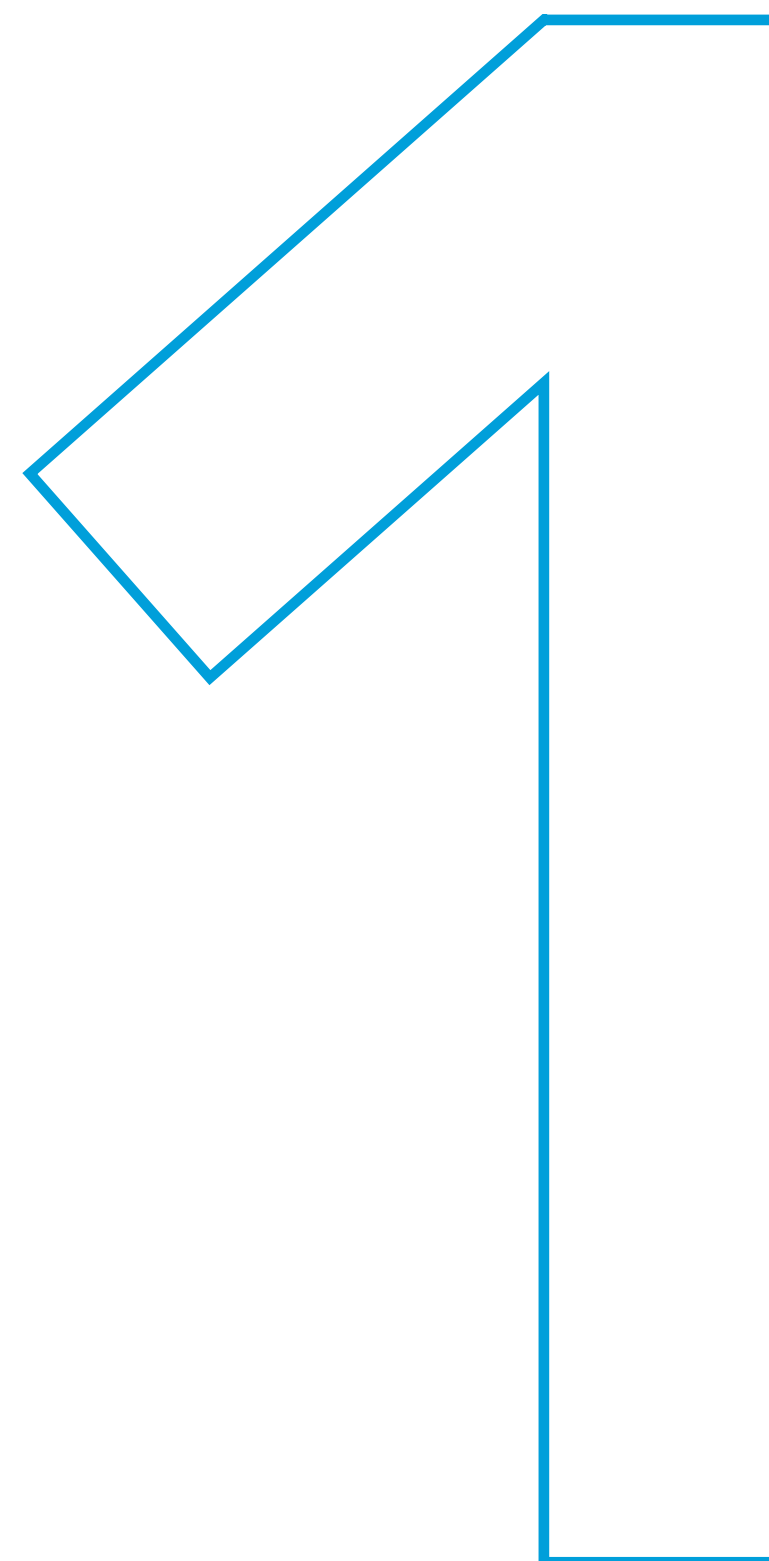
Funding € **18,4** miljard

waarvan

SRI-bonds € **1,19** miljard

Meewerken aan nieuwe financieringsoplossingen

Voor Gita Salden was 2018 het eerste jaar als voorzitter van de Raad van Bestuur van BNG Bank. 'Een uitdagend jaar met voor mij veel verandering', noemt zij het in een interview waarin zij terugblikt én vooruitkijkt.

U kende BNG Bank al vanuit uw vorige functie als plaatsvervangend Thesaurier-Generaal bij het ministerie van Financiën. Klopte het beeld van buitenaf met uw ervaringen van binnenuit?

Ik wist dat BNG Bank op grote schaal tegen goede condities geld leent en dat tegen aantrekkelijke voorwaarden weer doorgeeft aan decentrale overheden en maatschappelijke organisaties. Daar zijn we inderdaad heel goed in, maar we doen zoveel meer. We bundelen kennis, delen onze expertise, denken mee over financieringsoplossingen en kunnen klanten echt ontzorgen. Het palet is veel rijker en daarover ben ik blij verrast.

Wat vindt u het belangrijkste kenmerk van BNG Bank?

BNG Bank is met een balans van bijna EUR 138 miljard de vierde bank van Nederland. We zijn een bank met veel maatschappelijke impact en dragen bij aan lage kosten voor bijvoorbeeld gemeenten, woningcorporaties en instellingen voor zorg en onderwijs. Daarmee leveren we onze maatschappelijke bijdrage. In onze aangescherpte missie formuleren we het zo: we zijn een betrokken partner voor een duurzamer Nederland en stellen de publieke sector in staat maatschappelijke doelstellingen te realiseren. Klanten verbinden zich langdurig aan BNG Bank. We voorzien ze van kredietverlening, projectfinanciering en betalingsverkeer. Ook als het minder goed gaat en de financieringsmiddelen schaars zijn, bieden we financiering aan tegen alle looptijden en aantrekkelijke voorwaarden. Want prijs doet ertoe, juist voor de publieke sector. We zoeken ook nieuwe verantwoorde financieringsoplossingen waar de klant echt iets aan heeft.

BNG Bank heeft langdurige klantrelaties. Hoe bouw je verder aan die relaties?

Ik vind het belangrijk dat we onze bestaande klanten goed bedienen en nieuwe kansen pakken. Decentrale overheden zijn een belangrijke en trouwe klantengroep, maar het is niet vanzelfsprekend dat ze voor nieuwe financieringen bij ons aankloppen. Er is concurrentie en dat is gezond. Daarom moeten we scherp blijven op kwaliteit, prijs en expertise. De ontwikkelingen gaan snel. We zijn het aan onze trouwe klanten verplicht om te blijven vernieuwen, zodat we maatschappelijke impact kunnen hebben, ook in de toekomst.

We zijn het aan onze **trouwe klanten verplicht** om te blijven **vernieuwen**, zodat we **maatschappelijke impact** kunnen hebben, ook in de **toekomst**.

Kunt u dit toelichten voor specifieke klantgroepen?

Voor gemeenten stond 2018 in het teken van de gemeenteraadsverkiezingen. Er zijn nieuwe colleges gevormd en in de coalitieakkoorden staan forse ambities met bijbehorende financieringsvraagstukken. We hebben bestuurders uitgenodigd voor regionale inspiratiebijeenkomsten. Daarbij hebben we ons gepresenteerd als vertrouwde bank voor goedkope financieringen én als bank die op basis van kennis en expertise kan ontzorgen, bijvoorbeeld met de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed en sociale huurwoningen. Verduurzaming stimuleren we onder meer met de 'Maatschappelijk Vastgoed Scan', een online tool waarmee we onze klanten direct inzicht geven in de noodzakelijke maatregelen en kosten om vastgoed te verduurzamen.

Voor woningcorporaties zijn we dankzij onze aantrekkelijke voorwaarden de belangrijkste financier. De corporaties staan voor een enorme opgave om hun woningen te verduurzamen en tegelijkertijd de huren betaalbaar te houden. Ik ben ervan onder de indruk hoe zij daarmee bezig zijn en als bank denken we graag met hen mee. BNG Bank heeft ook een sterke marktpositie in de financiering van zorgvastgoed. We zien in die sector nieuwe huisvestingsconcepten ontstaan en we zien ook daar een grote verduurzamingsopgave. We werken met diverse partners samen om de sector daarbij te ondersteunen.

We investeren ook in onze relaties op het gebied van infrastructuur en energie, sectoren die voor grote opgaven staan. Zo hebben de rijksoverheid en de grote steden plannen voor een aantal grote openbaarvervoerprojecten in de Randstad. Uiteraard kunnen we helpen met de financiering daarvan, zoals we dat al jaren doen. Een voorbeeld is het project de Groene Boog, een deel van de snelweg A16 bij Rotterdam, dat we in het afgelopen jaar financierden via publiek-private samenwerking. We financierden ook infrastructuur zoals snel internet voor delen van Friesland en warmtenetten in het Westland. Bovenop dit alles komen nog de enorme investeringen die nodig zijn voor de energietransitie.

De energietransitie is een van de actuele maatschappelijke behoeftes. Hoe draagt BNG Bank daar nog meer aan bij?

Naar aanleiding van de klimaattafel voor de gebouwde omgeving ter voorbereiding van het klimaatakkoord, heeft BNG Bank samen met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten meegedacht over nieuwe financieringsoplossingen om die enorme opgave tot stand te kunnen brengen. Het is de kracht van BNG Bank om kennis over de financiering van dergelijke zaken te ontsluiten. Ook kennis van de nieuwste technieken is essentieel. Daarom ondersteunt BNG Bank bijvoorbeeld de leerstoel geothermie, ook bekend als aardwarmte, aan de TU Delft. BNG Bank heeft inmiddels al diverse geothermieprojecten gefinancierd, naast de financiering voor andere vormen van hernieuwbare energie zoals windenergieparken, zonnepanelen, bio-energie en gebruik van restwarmte.

Financiering van verduurzaming is dus een belangrijk aspect. Zijn er op dit gebied in 2018 mijlpalen behaald?

Met de start van het BNG Duurzaamheidsfonds komen we tegemoet aan de groeiende kredietvraag bij zakelijke initiatiefnemers voor lokale duurzame projecten. Inmiddels zijn de eerste leningen verstrekt, onder meer ten behoeve van de installatie van laadpalen voor elek-

Het is de **kracht** van BNG Bank om **kennis** over de **financiering** van de **energietransitie** te **ontsluiten**.

trische auto's. Het fonds is nog lang niet leeg, dus ik hoop dat zich komend jaar nog veel meer innovatieve duurzaamheidsprojecten bij het fonds aandienen. De duurzame obligaties die BNG Bank al in 2014 introduceerde zijn ook succesvol. November 2018 passeerden we de grens van EUR 5 miljard aan obligaties bij internationale beleggers, waarmee we kredietverlening aan de meest duurzame gemeenten en woningcorporaties financieren. Bovendien hebben we in 2018 EUR 282 miljoen aan duurzame projectfinancieringen gerealiseerd.

Hoe realiseert BNG Bank de aantrekkelijke voorwaarden die zo belangrijk zijn voor de publieke sector?

Dankzij ons uitstekende risicoprofiel en onze hoge kredietwaardigheid hebben we een sterke inkooppositie op de internationale geld- en kapitaalmarkt.

Hoe waren de financiële resultaten in 2018?

In 2018 was de omvang van nieuw verstrekte langlopende leningen EUR 11,6 miljard, een forse stijging ten opzichte van de EUR 9,5 miljard in 2017. Dit is een indicatie van een toenemend investeringsniveau bij onze klanten, onder meer dankzij duurzame investeringen. De vermogenspositie van BNG Bank is verbeterd. Onze Tier 1-ratio, een maatstaf voor onze risicogewogen kapitaalpositie, steeg naar 38% en mede daardoor worden we internationaal beschouwd als één van de veiligste banken ter wereld. We streven overigens niet naar winst-maximalisatie, maar willen wel een redelijk rendement behalen voor onze aandeelhouders.

Welke andere ontwikkelingen waren van belang voor de bank?

Om mee te kunnen gaan met de ontwikkelingen moet onze organisatie wendbaar zijn en dat vraagt aandacht voor competenties van medewerkers. We hebben in 2018 een cultuurscan laten uitvoeren en een intern cultuurprogramma opgezet. Uit de cultuurscan bleek dat werknemers professioneel en betrokken zijn, maar onder andere door technologische ontwikkelingen nog verbetermogelijkheden zien op het vlak van slagvaardigheid en innovatie.

Een andere belangrijke ontwikkeling is ons project Data Insight, waarmee we de informatievoorziening professionaliseren. Dat moet voor klanten en voor onze toezichthouders leiden tot transparantie, snelheid en gemak. In 2018 is een nieuwe bank-app geïntroduceerd en in 2019 komt het nieuwe klantportaal 'Mijn BNG Bank', waarmee we onze klanten op een moderne en efficiënte wijze kunnen bedienen. Dat alles is alleen mogelijk als aan de achterkant de gegevens digitaal goed zijn ontsloten, waarbij we uiteraard rekening houden met privacyaspecten. Daar hebben we flink in geïnvesteerd.

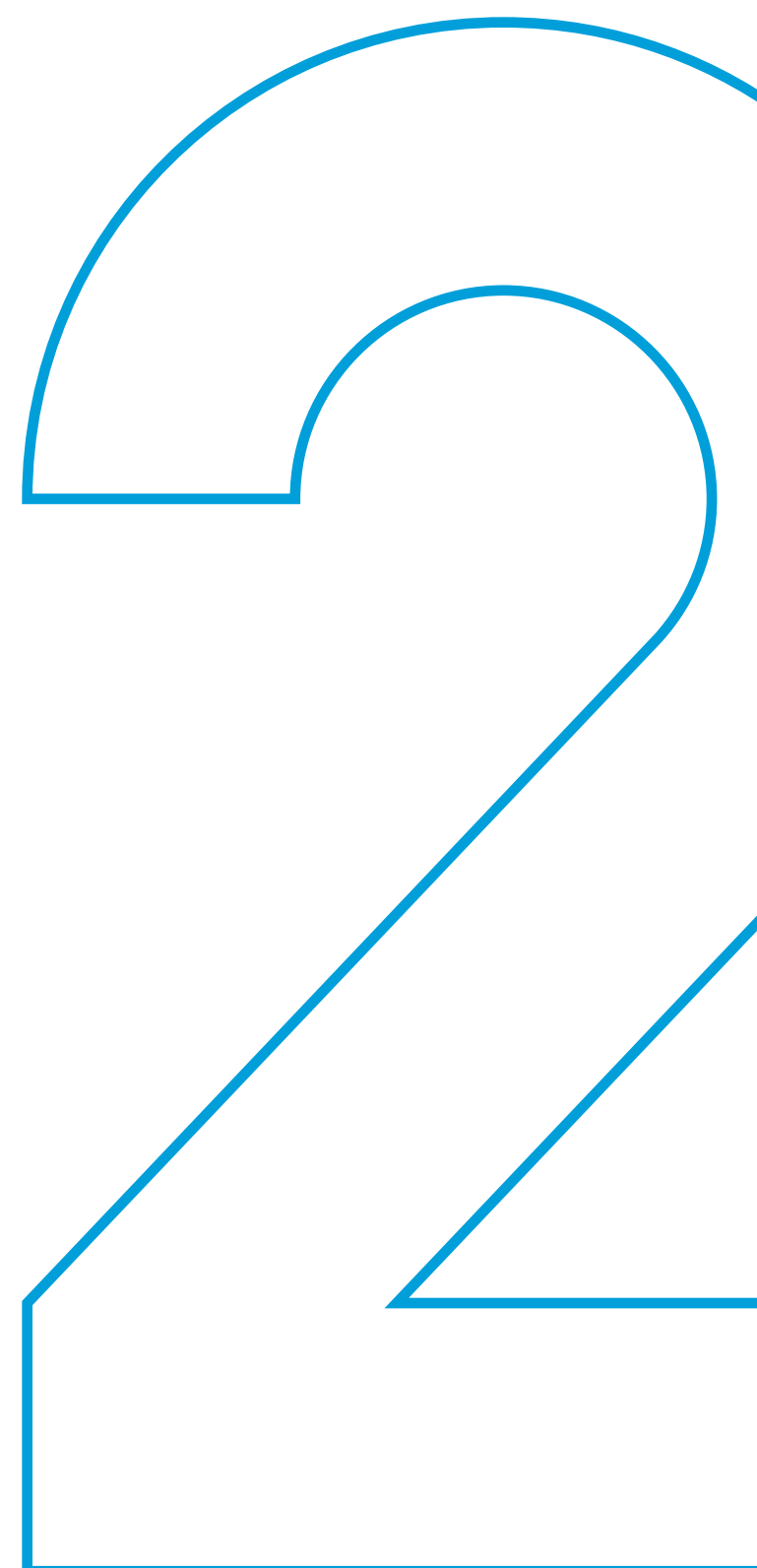
Als u terugkijkt op uw eerste jaar als bestuursvoorzitter bij BNG Bank, wat was voor u dan het hoogtepunt?

Het was het jaar waarin we ons verder hebben ingezet om de maatschappelijke impact die we hebben ook in de toekomst te kunnen blijven realiseren. Dat doen we op vele fronten en in samenwerking met vele partners. Een bijzondere dag was de BNG Bank Duurzaamheidsdag in de tijdelijke 'Climate Planet' wereldbol in Utrecht, waar onze relaties via live gestreamde beelden vanaf NASA-satellieten een spectaculair uitzicht op onze aarde vanuit de ruimte werd geboden. Op die dag hebben we onze relaties kunnen inspireren met kennis over nieuwe ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid en hebben we laten zien wat BNG Bank daarin kan betekenen.

Profiel

2.1	Onze missie	12
2.2	Strategie	13
2.3	Dienstverlening	14
2.4	Waardecreatie en materialiteit	15

2.1 Onze missie

2.1.1 Missie

In het verslagjaar heeft BNG Bank haar missie hergeformuleerd. De inhoud is ongewijzigd gebleven: BNG Bank is betrokken partner voor een duurzamer Nederland. Wij stellen de publieke sector in staat maatschappelijke doelstellingen te realiseren.

2.1.2 Kernwaarden

Kernwaarden van BNG Bank zijn: duurzaam, betrouwbaar en professioneel.

Duurzaam zien wij als het tegelijkertijd dienen van het belang van mens, milieu en markt. Dit is onlosmakelijk verbonden met onze missie. Om hier invulling aan te geven stimuleren wij onze klanten initiatieven te nemen gericht op verduurzaming van de samenleving. Wij richten ons ook in de eigen bedrijfsvoering op een lage impact op het milieu en goed werkgeverschap.

Betrouwbaar betekent in het licht van onze maatschappelijke functie dat BNG Bank een veilige bank is, zichtbaar en herkenbaar voor stakeholders. Het overgrote deel van onze kredietverlening vindt plaats onder garantie van de Nederlandse centrale of decentrale overheid.

Professioneel betekent dat wij onze dienstverlening, onze medewerkers en informatievoorziening voortdurend verder ontwikkelen. Dit wordt vertaald in bedrijfsvoering en personeelsbeleid.

BNG Bank is betrokken partner voor een **duurzamer Nederland**. Wij stellen de **publieke sector** in staat **maatschappelijke doelstellingen** te realiseren.

2.2 Strategie

De strategie van BNG Bank luidt als volgt:

- Wij bieden financiering aan voor alle looptijden tegen zo laag mogelijke prijzen.
- Wij stellen financieringsoplossingen, betalingsverkeer en expertise ter beschikking waarmee klanten hun maatschappelijke doelstellingen realiseren.
- Wij bouwen langdurige relaties op met onze stakeholders en spelen proactief in op hun behoeften.
- Wij bieden onze dienstverlening altijd aan, ongeacht de situatie op de financiële markten.

2.2.1 Strategische doelstellingen

Relevante speler

BNG Bank wil een relevante speler zijn in de financiering van Nederlandse decentrale overheden en in de sectoren wonen, zorg, onderwijs, energie en infrastructuur. Wat betreft langlopende kredietverlening willen we rendabel voorzien in meer dan de helft van de langlopende kredietvraag van deze klantengroepen. Het gaat daarbij om financiering tegen zo laag mogelijke tarieven met vaak lange looptijden. Het marktaandeel geeft aan in welke mate wij dit realiseren.

Redelijk rendement

BNG Bank streeft niet naar winstmaximalisatie, maar naar een redelijk rendement. Dit rendement komt via dividend ten goede aan de aandeelhouders, uitsluitend overheden, en in het verlengde daarvan aan de samenleving.

2.2.2 Randvoorwaarden

De combinatie van zo laag mogelijke tarieven en een redelijk rendement voor aandeelhouders is mogelijk doordat aan twee randvoorwaarden wordt voldaan.

Uitstekend risicoprofiel

Om een uitstekend risicoprofiel te waarborgen, hanteert BNG Bank een strak kapitalisatiebeleid. De leverage ratio dient een zekere marge boven de minimumeis te hebben. De interne ondergrens (24%) voor de Tier-1 ratio die de verhouding tussen het eigen vermogen en het risicogewogen uitstaande krediet weergeeft, ligt ruimschoots boven de vereiste waarde.

Doelgerichte en efficiënte organisatie

De tweede belangrijke randvoorwaarde is een doelgerichte en efficiënte organisatie. Een solide risicobeheersing, operational excellence, uitstekende datakwaliteit en integriteit in onze bedrijfsvoering maken daar deel van uit. Een belangrijk fundament daarvoor zijn onze medewerkers.

2.3 Dienstverlening

BNG Bank biedt een breed scala aan producten en diensten, zoals korte en lange termijn kredietverlening, betalingsverkeer en rekening-courant. Kernklanten van de bank zijn decentrale overheden, woningcorporaties en zorginstellingen. Daarnaast financieren wij onderwijsinstellingen en energie- en infrastructuurprojecten. Het grootste deel van de kredietportefeuille (ruim 91%) is solvabiliteitsvrij en bestaat uit leningen gegarandeerd door overheidsinstanties met een risicoweging van 0%. Geen van producten en diensten die BNG Bank levert zijn onderwerp van vragen van stakeholders of publiek debat.

Wij ondersteunen onze klanten in het realiseren van hun doelstellingen voor een toekomstbestendige samenleving. Zo helpen wij bij de realisatie van de ambities uit het Energieakkoord door de financiering van opwekking van duurzame energie en bieden wij klanten een tool waarmee zij de verduurzamingsmogelijkheden van het vastgoed kunnen bepalen.

BNG Bank is één van de grootste emittenten in Nederland. Wij hebben een zeer sterke inkooppositie vanwege het aandeelhouderschap van Nederlandse overheden, grotendeels risicovrije kredietverlening en zeer hoge externe krediet ratings (Moody's: Aaa, Standard & Poor's: AAA en Fitch: AA+). Wij trekken korte en lange termijn funding in verschillende valuta aan, voornamelijk via internationale geld- en kapitaalmarkten. In 2018 heeft BNG Bank EUR 18,4 miljard aan obligaties uitgegeven met een gemiddelde looptijd van 7,2 jaar. In de paragraaf 'Funding' is een verdere toelichting opgenomen.

Wij **ondersteunen** onze **klanten** in
het **realiseren** van hun
doelstellingen voor een
toekomstbestendige samenleving.

2.4 Waardecreatie en materialiteit

BNG Bank creëert waarde voor haar primaire stakeholders: klanten, beleggers, aandeelhouders en medewerkers. Het waardecreatiemodel laat zien hoe BNG Bank beschikbare middelen gebruikt om waarde te creëren, welke resultaten zijn geboekt, wat de effecten zijn op stakeholders en de samenleving als geheel, en aan welke Sustainable Development Goals een bijdrage wordt geleverd. Middels de materialiteitsanalyse is met input van stakeholders bepaald welke onderwerpen van voldoende belang zijn om over te rapporteren in het jaarverslag. In de paragraaf 'Toelichting materialiteitsanalyse en materiële onderwerpen' wordt dit verder toegelicht.

Waardecreatiemodel

Input

Maatschappelijk
 Transparante producten tegen zo laag mogelijke prijzen en degelijke bedrijfsvoering

Financieel
 Eigen en vreemd vermogen

Milieu
 Stimuleren duurzaamheid bij klanten

Medewerkers
 Goed opgeleide en betrokken medewerkers

Externe factoren

BNG Bank
 - Missie
 - Strategie
 - Doelstellingen
 - Randvoorwaarden

Stakeholders

Output

Maatschappelijk
 Relevante speler in financiering kernklanten, productinnovatie en volledig compliant

Financieel
 Redelijk rendement op eigen vermogen en een prudente kapitaalpositie

Milieu
 Omzet duurzame projecten
 Oplossingen voor financieringsvraagstukken energietransitie

Medewerkers
 Hoge medewerkersbetrokkenheid en investeringen in kennis

Outcome

Maatschappelijke voorzieningen komen tegen lage prijzen tot stand

We stimuleren onze klanten tot een duurzame bedrijfsvoering

We dragen bij aan reductie van de CO₂-uitstoot in ons land en daarmee aan klimaatdoelstellingen

Door kennis en expertise dragen medewerkers bij aan een professionele organisatie

Impact

- **3** GOOD HEALTH AND WELL-BEING
- **4** QUALITY EDUCATION
- **6** CLEAN WATER AND SANITATION
- **7** AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY
- **8** DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH
- **9** INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE
- **11** SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES
- **12** RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION
- **13** CLIMATE ACTION
- **17** PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

Reductie**CO₂**

Gemeente Gooise Meren: “de Maatschappelijk Vast- goed Scan helpt enorm”

‘Klimaatneutraal in 2030.’ Voor het halen van die pittige ambitie gaat de gemeente Gooise Meren al het gemeentelijk vastgoed versneld verduurzamen. Met behulp van de Maatschappelijk Vastgoed Scan van BNG Bank zijn de eerste vijf panden geselecteerd voor aanbesteding via een energieverduurzamingscontract.

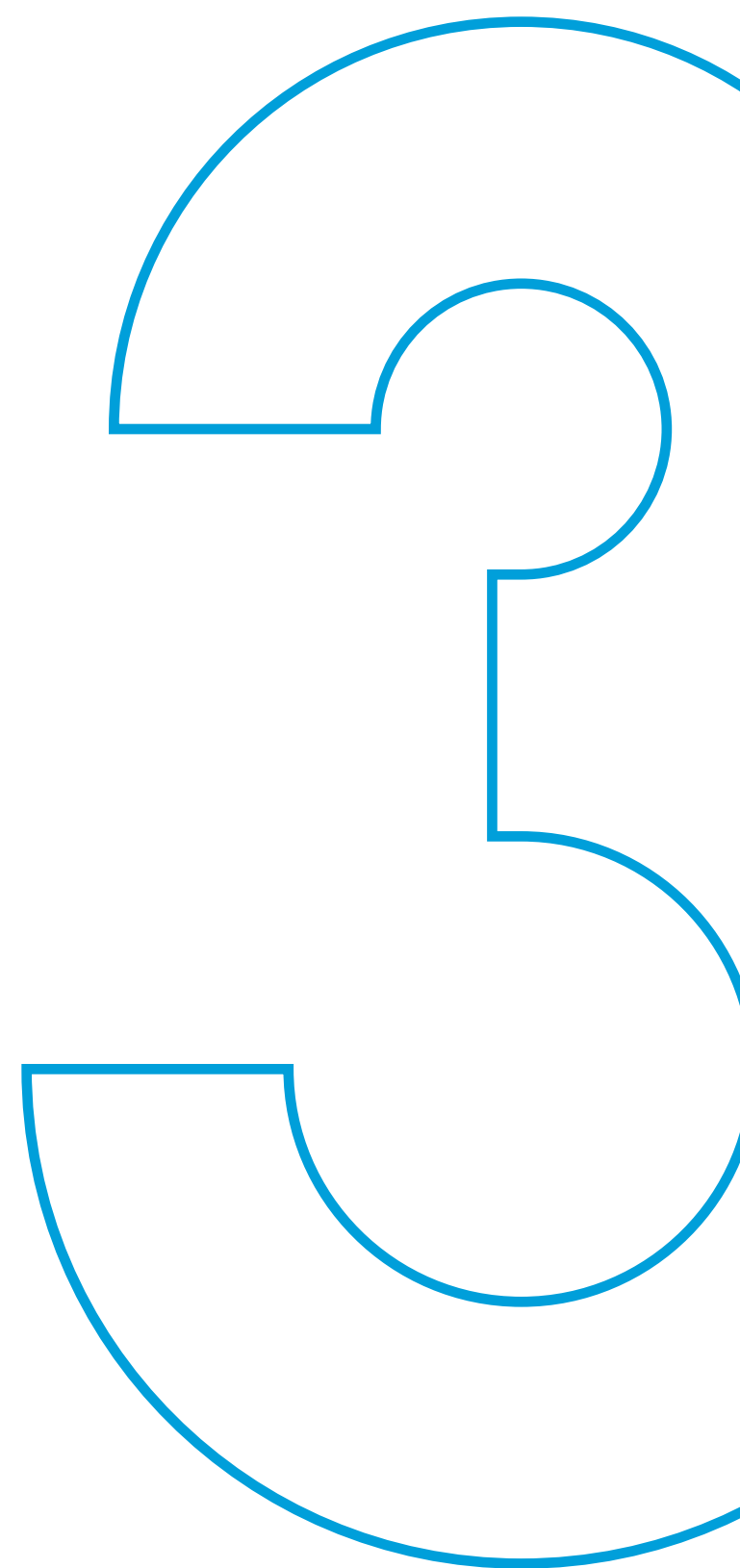
“Een uitgelezen instrument voor het maken van deze verduurzamingsslag”, prijst wethouder Jan Franx de vastgoedscan. Het betreft vijf verschillende typen panden, zodat de pilot leerzaam is voor de verduurzaming van de rest van het gemeentelijk vastgoed. “De vastgoedscan biedt inzicht in wat bij ieder van die panden de opties zijn voor energiebesparing, wat verduurzamingsmaatregelen kosten en hoeveel CO₂-uitstoot je ermee bespaart.” Op basis van de scan is er bij de vijf gebouwen een reductie haalbaar van meer dan duizend ton CO₂ per jaar.

Energy Service Company (ESCO)

Gooise Meren kiest bij de aanbesteding voor een Energy Service Company (ESCO), omdat de gemeente de regie wil over de beoogde ‘verduurzamingsslag’ maar daarbij uitvoering en beheer wil overlaten aan de markt. “Zo benut je als gemeente gedurende de hele contractduur ook beter de kennis en kunde van marktpartijen”, aldus Franx.

Wat we hebben bereikt in 2018

3.1	Financiële resultaten	19
3.2	Decentrale overheden	21
3.3	Woningcorporaties	23
3.4	Zorgsector	24
3.5	Onderwijs	25
3.6	Energie en infrastructuur	26
3.7	BNG Duurzaamheidsfonds	28
3.8	Ondersteuning van andere duurzaamheidsinitiatieven	30
3.9	Betalingsverkeer en digitale dienstverlening	32
3.10	Funding	33
3.11	Doelstellingen en realisatie 2018	35
3.12	Ambities en vooruitzichten 2019	37

3.1 Financiële resultaten

BNG Bank heeft een succesvol jaar achter de rug. De omvang van de nieuw verstrekte langlopende kredieten steeg ten opzichte van 2017 met EUR 2,1 miljard naar EUR 11,6 miljard. Met nieuwe financieringsoplossingen en duurzame initiatieven helpen wij onze klanten om maatschappelijke opgaven te realiseren. De forse toename van de kredietverlening was te danken aan toenemende investeringen bij met name decentrale overheden en woningcorporaties, onder meer ten behoeve van woningbouw en verduurzaming van bestaand vastgoed. Ook de kredietverlening ten behoeve van energie en infrastructuur steeg. Om te voldoen aan de toenemende kredietvraag nam BNG Bank een bedrag van EUR 18,4 miljard aan langlopende financiering op (2017: EUR 17,7 miljard). De bank plaatste onder meer benchmarkleningen in euro's en Amerikaanse dollars, variërend in omvang van 500 miljoen tot 2,5 miljard. Bij internationale beleggers werden tevens duurzame obligaties geplaatst ten behoeve van kredietverlening aan gemeenten, woningcorporaties en hernieuwbare energie. In totaal hebben wij sinds 2014 duurzame obligaties ter waarde van EUR 5,3 miljard geplaatst.

BNG Bank heeft over het verslagjaar 2018 een nettowinst behaald van EUR 337 miljoen, een daling van EUR 56 miljoen (-14%) in vergelijking met de nettowinst van 2017. Evengoed zijn wij tevreden over het resultaat. De belangrijkste oorzaak van de daling is een lagere bijdrage van het volatiele resultaat financiële transacties. Het rendement op het eigen vermogen is met 8,5% ruim boven de doelstelling van 4,1% uitgekomen.

Het renteresultaat is EUR 434 miljoen, nagenoeg gelijk aan het resultaat over 2017. Het resultaat werd positief beïnvloed door de gunstige tarieven voor nieuw aangetrokken financiering. Door de relatief grote omvang van vervroegde aflossingen op langlopende kredieten was de bijdrage van de verkoopresultaten aan het renteresultaat in 2018 met EUR 9 miljoen onverwacht hoog. Ook de kortlopende kredietverlening heeft bijgedragen aan het renteresultaat.

Het resultaat financiële transacties is in 2018 uitgekomen op EUR 112 miljoen positief (2017: EUR 181 miljoen positief). Het positieve resultaat financiële transacties is onder andere gerealiseerd vanwege de lage rentetarieven en opslagen als gevolg van het monetaire beleid van de ECB. Het grootste deel van dit resultaat (68%) betreft ongerealiseerde marktwaardeveranderingen van financiële instrumenten gewaardeerd tegen reële waarde die in de winst-en-verliesrekening worden opgenomen. De resterende 32% betreft gerealiseerde waardeveranderingen (EUR 36 miljoen), vooral als gevolg van mutaties in de liquiditeitsportefeuille.

We zijn **tevreden** over het **resultaat**: een **nettowinst** van **EUR 337 miljoen**.

De geconsolideerde reguliere bedrijfslasten zijn in 2018 ten opzichte van 2017 met EUR 4 miljoen toegenomen tot EUR 76 miljoen, onder meer vanwege investeringen in informatietechnologie benodigd om processen efficiënter in te richten.

De bijdrage van BNG Bank aan het Europese resolutiefonds in 2018 bedroeg EUR 12 miljoen, een toename van bijna EUR 3 miljoen ten opzichte van de bijdrage in 2017. De bijdrage is hoger dan verwacht, doordat de jaarlijkse bijdrage van banken naar boven is bijgesteld. Door de daling van het balanstotaal in 2017 daalde de bankenbelasting ten opzichte van 2017 met EUR 5 miljoen tot ruim EUR 31 miljoen.

Op 1 januari 2018 is de nieuwe accounting standaard IFRS 9 voor financiële instrumenten van kracht geworden. De impact op het vermogen is uitgekomen op EUR 266 miljoen negatief. Het grootste deel hiervan wordt veroorzaakt door de daling van de cashflow hedge reserve (EUR 174 miljoen) en heeft betrekking op ingevoerde wijzigingen in hedge accounting. Deze reserve maakt geen onderdeel uit van het Tier 1-vermogen, waardoor het geen invloed heeft op de hoogte van de Tier 1-ratio en leverage ratio. De impact op de overige reserves bedroeg EUR 44 miljoen negatief, waarvan EUR 33 miljoen vanwege de debiteurenvoorziening. Voor verdere details van de overgang naar IFRS 9 wordt verwezen naar de 'Consolidated Financial Statements' in de Annual Accounts 2018.

Het balanstotaal is in 2018 met EUR 2,5 miljard afgenomen tot EUR 137,5 miljard. De post kredieten nam met EUR 1,0 miljard af tot EUR 85,0 miljard, vooral door herclassificatie naar aanleiding van de overgang naar IFRS 9 van EUR 1,4 miljard aan rentedragende waardepapieren van klanten naar de post rentedragende waardepapieren tegen geamortiseerde kostprijs. De daling van onze liquiditeitspositie bij ECB en de daling van het uitgezette onderpand uit hoofde van derivatentransacties zijn de belangrijkste oorzaken van het lagere balanstotaal.

Het eigen vermogen van BNG Bank in 2018 is met name door de ontwikkeling van de nettowinst met EUR 0,3 miljard toegenomen tot EUR 5,0 miljard. Ook de solvabiliteitsratio's zijn toegenomen, vooral als gevolg van de toevoeging van de ingehouden winst 2017 aan het Tier 1-vermogen. De Common Equity Tier 1-ratio en de Tier 1-ratio stegen in 2018 tot 32% respectievelijk 38%. De leverage ratio nam ten opzichte van ultimo 2017 met 0,3 procentpunt toe tot 3,8%.

De positieve ontwikkeling van de hoogte van de leverage ratio is aanleiding voor BNG Bank voor te stellen het pay-out percentage ten opzichte van 2017 met 12,5 procentpunt te verhogen naar 50%. Na aftrek van de uitkering van dividend aan verschaffers van hybride kapitaal is een bedrag van EUR 318 miljoen (2017: EUR 375 miljoen) beschikbaar voor aandeelhouders. Het voorstel om 50% van dit bedrag uit te keren komt neer op een dividendbedrag van EUR 159 miljoen (2017: EUR 141 miljoen). Het restant wordt toegevoegd aan de reserves. Het dividend bedraagt EUR 2,85 (2017: EUR 2,53) per aandeel van nominaal EUR 2,50. In 2019 wordt waarschijnlijk zekerheid verkregen over de regelgeving met betrekking tot de kapitaalvereisten. Daarna kan een nieuw kapitalisatie- en dividendbeleid voor de lange termijn worden opgesteld.

Leverage ratio steeg tot

3,8%

Common Equity Tier 1-ratio steeg tot

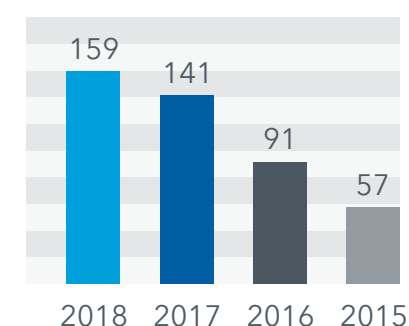
32%

Tier 1-ratio steeg tot

38%

Dividend

(In miljoenen euro's)

BNG Bank stelt voor het pay-out percentage te verhogen naar 50%.

3.2 Decentrale overheden

In het verslagjaar steeg de kredietverlening van BNG Bank aan de decentrale overheden, bij opnieuw een hoog marktaandeel, aanzienlijk. De omzet in deze sector kwam uit op EUR 4,4 miljard, EUR 1,3 miljard hoger dan in 2017. De omzet werd vrijwel volledig in het solvabiliteitsvrije segment gerealiseerd. Aan gemeenten die op grond van hun duurzaamheidsscore in aanmerking komen voor financiering vanuit de SRI-bond (zie paragraaf 'Funding' in dit verslag) werd bijna EUR 1,7 miljard verstrekt.

Financiering van decentrale overheden door BNG Bank vindt doorgaans plaats in de vorm van balansfinanciering en heeft daardoor betrekking op alle terreinen waarop de decentrale overheden werkzaam zijn. Wij gebruiken onze expertise om gemeenten aan oplossingen te helpen voor financiële vraagstukken waarvoor zij zich geplaatst zien. In 2018 hebben wij bijeenkomsten georganiseerd met gemeentelijk beleidsmakers op het gebied van duurzaamheid en vastgoed en met een viertal grote gemeenten hebben wij onze kennis gedeeld over gebouwgebonden financiering. Soms leidt de inzet van de bank tot financieringen aan instellingen in andere klantsegmenten, waarvoor gemeenten zich garant stellen. In andere gevallen vervullen wij jegens gemeenten de rol van 'ontzorgers'. Zo hebben wij gemeentelijke herindelingen ondersteund door de financieel-administratieve aspecten daarvan tijdig af te ronden.

De verantwoordelijkheden van gemeenten blijven onverminderd groot. Zij vervullen een cruciale regierol op het gebied van jeugdzorg en bijstand en maken resultaatafspraken met de woningcorporaties. Daarnaast hebben decentrale overheden een belangrijke rol in de realisatie van doelen uit het klimaatakkoord. Onderdeel daarvan is het aardgasvrij maken van de bebouwing. Uiterlijk eind 2021 moeten gemeenten hun transitievisie hebben vastgesteld waarin is vastgelegd wanneer wijken worden verduurzaamd en van het aardgasnet worden losgekoppeld. Bijzondere aandacht krijgt de gebouwgebonden financiering, die moet bijdragen aan de verduurzaming van de particuliere woningvoorraad. Verschillende gemeenten ontplooiën zelf initiatieven, omdat zij menen dat het Rijk te lang wacht met het faciliteren van maatregelen. Verwachting is dat in 2019 de verduurzaming van de gebouwde omgeving een verdere vlucht zal nemen. De regisserende/faciliterende rol die de decentrale overheden in dit verband op zich nemen vullen zij in door garantstellingen voor duurzaamheidsprojecten, dan wel door financiële participatie via fondsen. Wij ondersteunen de overheden met kennisdeling en financiering in het efficiënt uitvoeren van hun ambities. Voorbeelden zijn de financiering van het Zonnepark Twente en de energiecorporatie Op Rozen en de groene energiemaatschappij AGEM, waarvoor de gemeenten uit de regio Achterhoek garant staan. BNG Bank was in 2018 ook als financier betrokken bij de Stichting Energietransitie Utrecht, een initiatief van de gemeente en de

provincie Utrecht waar bedrijven en instellingen leningen kunnen afsluiten voor verduurzaming van hun energieconsumptie.

De verduurzaming van het vastgoedbezit staat eveneens hoog op de agenda van decentrale overheden. Onze 'Maatschappelijk Vastgoed Scan', een online tool waarmee we klanten direct inzicht geven in de noodzakelijke maatregelen en kosten om hun vastgoed te verduurzamen, voorziet duidelijk in een behoefte. Inmiddels is ruim 4 miljoen m² vastgoed in de scan ingevoerd. In de tweede helft van het jaar is de scan, behalve voor de decentrale overheden, ook voor klanten in de corporatie-, de zorg- en de onderwijssector beschikbaar gekomen.

In februari 2018 is gestart met het Interbestuurlijk Programma (IBP) dat de samenwerking tussen Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen moet gaan verbeteren met als doel samen tien grote maatschappelijke opgaven voor Nederland aan te pakken. Een van de punten uit het programma is de gespannen situatie op de woningmarkt, die een plek heeft gekregen in de opgave 'Toekomstbestendig wonen'. Een van de elementen uit dit programma is een analyse van de woningbehoefte, doelgroepen en knelpunten, waarbij onder meer een fonds voor binnenstedelijke herontwikkeling en een samenhangende aanpak met wonen, zorg, bereikbaarheid, onderwijs en economie in krimpsituaties aan de orde komen. Voor de binnenstedelijke herontwikkeling heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties inmiddels een revolverend fonds van EUR 38 miljoen ingesteld, onder de voorwaarde dat de markt als co-financier meedoet. BNG Bank ziet dit fonds als een belangrijk initiatief. Wij hebben inmiddels voor een even groot bedrag onze medewerking toegezegd en zijn bereid tot cofinanciering van geschikte projecten. Hiermee wordt de slagkracht van de faciliteit verdubbeld.

De 17 Sustainable Development Goals (SDG's) vormen tot 2030 een belangrijke agenda voor overheid en bedrijfsleven. De inzet van lokale overheden in het realiseren van deze SDG's is daarbij onontbeerlijk, maar zij kunnen deze taak alleen met elkaar en met het bedrijfsleven vervullen. Ondernemingen worden geconfronteerd met een gebrek aan financiering om hun oplossingen voor sociale en ecologische problemen op grotere schaal uit te voeren. BNG Bank en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten hebben in de 'Global Goals Social Impact Challenge' gemeenten, ondernemers en financiers bij elkaar gebracht om duurzame ideeën te presenteren om impact te maken op SDG 12 'Verantwoorde consumptie en productie'. Er werden meer dan 60 plannen ingediend op het gebied van energietransitie, afval en recycling en duurzamere consumptie- en productiepatronen. Eind november werd een initiatief van volledig herbruikbare batterijsystemen voor appartementencomplexen als winnaar van de challenge uitgeroepen. Dit initiatief kan rekenen op begeleiding door BNG Bank voor de verdere uitwerking en realisatie.

Inmiddels is **ruim 4 miljoen m² vastgoed** in onze **Maatschappelijk Vastgoed Scan** ingevoerd.

3.3 Woningcorporaties

BNG Bank is de belangrijkste financier van woningcorporaties en daarmee kunnen wij bijdragen aan de uitdagingen die corporaties hebben op het gebied van beschikbaarheid, betaalbaarheid en verduurzaming van huurwoningen. De grote investeringsopgaves vragen prioriteitstelling van corporaties, temeer omdat door toenemende belastingen investeringsambities mogelijk onder druk komen te staan. Het laag houden van de financieringskosten is tegen deze achtergrond een belangrijk aandachtspunt. Via herfinancieringsarrangementen en herstructurering van bestaande leningportefeuilles hebben wij corporaties geholpen hun leningportefeuilles te optimaliseren. Ook is een aantal financieringsarrangementen afgesloten waarbij corporaties hun derivatenposities konden sluiten. Hiermee was in 2018 een bedrag van circa EUR 400 miljoen gemoeid. BNG Bank heeft daarnaast meegewerkt aan de financiering van de sanering van woningcorporatie WSG.

De afgelopen jaren is de totale schuldpositie van woningcorporaties afgenomen en daarmee ook de omvang van de kredietportefeuille van BNG Bank in deze sector. In 2018 deed zich een kentering voor. De portefeuille nam licht toe als gevolg van een toenemend investeringsniveau. De bank verstrekke voor een bedrag van EUR 5,5 miljard aan financieringsmiddelen aan corporaties. Het solvabiliteitsplichtige deel daarvan kwam uit op EUR 170 miljoen. De omzet in deze sector kwam ruim EUR 1,0 miljard uit boven het niveau van 2017. Aan corporaties die op grond van hun duurzaamheidsprestaties in aanmerking kwamen voor financiering vanuit de Social Housing Bond is een bedrag van EUR 0,9 miljard verstrekt. Op basis van de afgegeven prognoses van corporaties, verwachten wij de komende jaren een toename van de investeringen en daarmee van de kredietvraag. Duurzame investeringen maken daarbij een steeds groter aandeel uit van de totale investeringen van woningcorporaties. De afspraken in het Klimaatakkoord kunnen dit aandeel mogelijk nog verder doen toenemen.

BNG Bank heeft in 2018 met een verstrekking van een lening van ruim EUR 100 miljoen aan Wonen Limburg Accent meegewerkt aan de eerste grote ongeborgde (her)financiering van een niet-DAEB (Diensten van Algemeen Economisch Belang) portefeuille na de invoering van de herziene Woningwet. De portefeuille bestaat vooral uit middenhuurwoningen. Deze activiteiten mogen volgens de wet op termijn niet meer onder borging van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) worden gefinancierd. De financiering biedt de woningcorporatie uiteindelijk meer mogelijkheden om haar sociale opdracht in te vullen. Inmiddels is een aantal soortgelijke trajecten onder handen. Aangezien de ontwikkeling van middenhuurwoningen door marktpartijen in veel regio's achterblijft, heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aangekondigd de mogelijkheden daartoe voor woningcorporaties te verruimen. Wij zijn goed gepositioneerd om de sector hierbij te ondersteunen.

3.4 Zorgsector

De zorgsector verandert van karakter. Activiteiten worden aangepast en de zorg wordt steeds dichter bij de burger georganiseerd. Daarnaast neemt als gevolg van specialisatie de verscheidenheid tussen de ziekenhuizen toe. Waar in de afgelopen jaren in de zorgsector het accent lag op het implementeren van de stelselwijziging, lijken de instellingen zich in 2018 te hebben aangepast aan de nieuwe realiteit. Dit stelt de instellingen in staat om de verwachte ontwikkelingen met betrekking tot de zorgvraag te vertalen in nieuwbouw of duurzame renovatie van hun vastgoed. Verwacht wordt dan ook dat het niveau van de geborgde financiering in de komende jaren hoger zal zijn dan in 2018.

De vraag naar langlopende kredieten is in de afgelopen jaren in alle zorgsectoren teruggegaan. Dit is terug te zien in het verloop van de verstrekte lange financieringen van BNG Bank in de afgelopen jaren en ook in de door het Waarborgfonds voor de Zorgsector (WfZ) afgegeven borgingsbedragen. In 2018 nam de kredietverlening desondanks licht toe, met bijna EUR 0,2 miljard tot EUR 0,9 miljard. Tegenover een afname van de verstrekte leningen onder borging van het Waarborgfonds voor de Zorgsector, vrijwel een halvering tot EUR 0,2 miljard, stond een flinke stijging van de ongegarandeerde verstrekkingen met ruim 0,3 miljard tot EUR 0,7 miljard. Evenals in de corporatiesector hebben wij in de zorgsector bijgedragen aan optimalisering van de leningportefeuilles van zorginstellingen via herfinancierings- en herstructureringsoperaties. Bij enkele instellingen hebben wij het afwikkelen van derivatenposities gerealiseerd. De herstructurering van de leningenportefeuille van het VU Medisch Centrum vormde met EUR 300 miljoen een belangrijk deel van de solvabiliteitsplichtige omzet 2018. De sector werd in het verslagjaar geconfronteerd met het faillissement van twee ziekenhuizen. BNG Bank had bij één van deze ziekenhuizen een klein bedrag aan financiering uitstaan. Deze lening wordt via het WfZ afgewikkeld.

In 2018 heeft BNG Bank met andere betrokken stakeholders de Green Deal Zorg ondertekend. Inzet van de Green Deal is onder meer het terugdringen van CO₂-uitstoot, het zuiniger gebruik van grondstoffen en een gezonde leefomgeving voor patiënt en zorgmedewerkers.

Evenals in de corporatiesector
hebben wij in de **zorgsector**
bijgedragen aan **optimalisering**
van **leningportefeuilles**.

3.5 Onderwijs

De verduurzamingsopgave in het primair- en voortgezet onderwijs heeft met de toegenomen aandacht voor het klimaatakkoord een flinke impuls gekregen. De verduurzaming gaat inmiddels verder dan het verbeteren van het doorgaans slechte binnenklimaat in scholen. Op steeds meer plaatsen wordt door gemeenten en schoolbesturen nagedacht over mogelijke alternatieven voor het vastgoedbeheer. BNG Bank werkt met diverse partners, zoals Bewust Investeren, Stichting Maatschappelijk Vastgoed en Huren als Eigenaar, samen om huisvesting te financieren en te verduurzamen. Deze concepten betreffen nog maar een klein deel van de markt en worden grotendeels rechtstreeks door gemeenten uitgevoerd. Via de reguliere bancaire kredietverstrekking aan de gemeenten spelen wij hier indirect een rol in de verduurzaming van de het primair en voortgezet onderwijs. Daarnaast zijn wij actief in de financiering van het middelbaar en hoger beroepsonderwijs (mbo, hbo) en het wetenschappelijk onderwijs (wo). BNG Bank ondervindt in deze segmenten concurrentie van het Schatkistbankieren. De rechtstreekse kredietverlening bevond zich in 2018 met een omvang van EUR 60 miljoen op een bescheiden niveau.

BNG Bank werkt met **diverse partners** samen om **onderwijshuisvesting** te **financieren** en te **verduurzamen**.

3.6 Energie en infrastructuur

In 2018 verstrekte BNG Bank een bedrag van EUR 0,8 miljard voor de financiering van diverse projecten, voornamelijk op het gebied van energie en infrastructuur. Hiervan is EUR 282 miljoen verstrekt ten behoeve van duurzame energieopwekking en duurzame recycling.

3.6.1 Energie

BNG Bank is betrokken partner voor een duurzamer Nederland. Om Nederland toekomstbestendig te maken zijn omvangrijke investeringen noodzakelijk. In het Klimaatakkoord zijn ambitieuze doelstellingen vastgelegd voor het terugdringen van de CO₂-emissie. Verduurzaming van vastgoed, vergroting van het aandeel duurzaam opgewekte energie en alternatieve warmtebronnen ter vervanging van het stoken op aardgas zijn de drie pijlers waarop de energietransitie rust. Wij hebben bijgedragen aan de energietransitie als speerpunt van onze duurzaamheidsinspanningen benoemd. Wij financierden in 2018 projecten op het gebied van windenergie, zonne-energie, bio-energie, aardwarmte en warmtenetten. Zo is BNG Bank medefinancier van windmolenpark Borssele III/IV op de Noordzee, dat na voltooiing in 2021 ruim 825.000 huishoudens voorziet van duurzame elektriciteit. Aan OneSolar is een financiering verstrekt voor de plaatsing van zonnepanelen op daken van bedrijven en instellingen. Hiermee kan stroom voor circa 18.000 huishoudens worden opgewekt. Aan Sparkling Biomass is een financieringsarrangement verstrekt voor de bouw van een installatie waarmee hernieuwbare energie uit biomassa kan worden geproduceerd. Op het gebied van geothermie was de bank in 2018 betrokken bij de financiering van zeven projecten waarmee kassen en woningen van warmte kunnen worden voorzien. Met de Energietransitie Financieringsfaciliteit (ETFF) stimuleert het ministerie van Economische Zaken en Klimaat investeringen in nog niet volwassen deelmarkten binnen de energietransitie zoals aardwarmte, energiebesparing, energieopslag en biomassa. De achtergestelde leningen binnen deze faciliteit worden verstrekt door BNG Bank. In 2018 is een eerste lening verstrekt onder de ETFF. Het betreft een lening aan een bedrijf dat met asbest verontreinigd staalschroot op duurzame wijze recyclet. Daarmee wordt jaarlijks 150.000 ton CO₂ bespaard ten opzichte van de productie van staal uit ijzererts.

3.6.2 Infrastructuur

Een ander belangrijk thema op het gebied van duurzaamheid is het verbeteren van de fysieke en digitale infrastructuur. De capaciteit van de fysieke infrastructuur (weg, rail en water) zal de groeiende mobiliteitsvraag moeten kunnen opvangen. Congestie heeft naast economische schade ook milieuschade tot gevolg.

Bijdragen aan de **energietransitie** is **speerpunt** van onze **duurzaamheidsinspanningen.**

Een voorbeeld van een infrastructureel project waarbij BNG Bank in 2018 als medefinancier was betrokken, is het project Groene Boog A16 Rotterdam. Het project omvat het ontwerpen, bouwen, financieren en langjarig onderhouden (DBFM) van 11 km snelweg (A16) bij Rotterdam. De weg moet een oplossing bieden voor de veelvuldige filevorming aan de noordkant van Rotterdam. In 2024 gaat de weg open voor het verkeer. Ook leverden wij een substantiële bijdrage aan het financieringsarrangement voor de bouw van de Blankenburgtunnel, die de bereikbaarheid van het Rotterdamse havengebied zal verbeteren. Een wijdvertakt glasvezelnetwerk is een zinvol alternatief voor een deel van het fysieke mobiliteitsbeslag. Snelle dataverbindingen zijn daarbij van groot belang. Wij zijn een van de financiers van KabelNoord, die snel internet in delen van de provincie Friesland gaat aanleggen.

Dilemma: financiering van de energietransitie

BNG Bank is bankier ten dienste van overheden. 'Bijdragen aan de door de overheid noodzakelijk geachte energietransitie' vormt een van de speerpunten van het duurzaamheidsbeleid van BNG Bank. Financiële betrokkenheid van de overheid is hierbij een kredietvoorwaarde. Dankzij technologische ontwikkelingen zijn nieuwe projecten echter steeds vaker haalbaar zonder directe financiële betrokkenheid van de overheid. Daarmee staat de bank voor een dilemma.

- Moet de bank het faciliteren van het overheidsbeleid voorop stellen en vanuit dat uitgangspunt de financiering van de transitie voortzetten? Daarmee accepteert zij een wat hoger kredietrisico.
- Of moet zij van financiering afzien als deze privaat tot stand komt? Gevolg is dan dat de ambities van de bank om een prominente speler te zijn op het gebied van financiering van duurzame investeringen, onder druk komen te staan.

BNG Bank houdt als beleidslijn aan dat er sprake moet zijn van een financiële betrokkenheid van de overheid $\geq 50\%$, dan wel een financiële overheidsbetrokkenheid van ten minste 33,3% in combinatie met een aantoonbare beleidsmatige overheidsbetrokkenheid, dan wel van een goed bestemd voor de openbare dienst, waarop geen beslag mag worden gelegd omdat dit de behartiging van het algemeen belang zou hinderen.

3.7 BNG Duurzaamheidsfonds

Sinds februari 2018 kunnen verenigingen, ondernemers en andere zakelijke initiatiefnemers bij het BNG Duurzaamheidsfonds een lening afsluiten vanaf EUR 100.000 tot EUR 2,5 miljoen voor projecten die een bijdrage leveren aan de duurzaamheidsdoelen van gemeenten of provincies. Het fonds faciliteert verduurzaming op zowel ecologisch gebied (zoals duurzame energieopwekking en energiebesparende maatregelen), als op sociaal-cultureel gebied (zorg, wonen, onderwijs). Met de realisatie van het fonds komen wij tegemoet aan de groeiende vraag naar eenvoudige financiering voor duurzame projecten. BNG Bank heeft in eerste instantie een bedrag van EUR 10 miljoen beschikbaar gesteld aan het fonds, met de intentie om dit de komende jaren te laten groeien tot EUR 25 miljoen. Het fonds is aanvullend op de reguliere kredietverlening van BNG Bank en wordt ondersteund door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn) is aangesteld als fondsmanager. Inmiddels zijn overeenkomsten gesloten voor de financiering van een drietal projecten, onder meer voor laadpleinen voor elektrische auto's.

Met het **BNG Duurzaamheidsfonds** komen wij tegemoet aan de **groeïende vraag** naar **eenvoudige financiering** voor **duurzame projecten**.

BNG Duurzaamheidsfonds financiert eerste projecten

Elektrische oplaadpleinen door heel Nederland, biomassa cv-centrales voor zwembaden in Groningen en een verduurzaamd appartementencomplex in Den Helder.

Dit zijn de eerste drie duurzame projecten, die met financiering van het in 2018 gelanceerde BNG Duurzaamheidsfonds kunnen worden gerealiseerd.

1,8 miljoen laadpunten voor elektrische auto's in 2035

Na de lancering in februari 2018 vulde de pijplijn zich geleidelijk. In 2018 werd onder meer, samen met Energiefonds Utrecht, een lening van EUR 1,6 miljoen verstrekt aan PARKnCharge, een bedrijf dat laadpalen voor elektrische auto's exploiteert. Volgens Gerwin Hop, oprichter van PARKnCharge, heeft Nederland in 2035 tussen de 750.000 en 1,8 miljoen laadpalen nodig om alle elektrische auto's op dat moment te faciliteren.

PARKn
CHARGE

SMOOTH

3.8 Ondersteuning van andere duurzaamheidsinitiatieven

BNG Bank is een van de ondertekenaars van het Spitsbergenakkoord, waarin dertien banken, verzekeraars, pensioenfondsen, vermogensbeheerders en investeerders hebben afgesproken de klimaatimpact van hun financieringen te gaan meten en extern te gaan rapporteren.

Telos, het instituut voor duurzame ontwikkeling van de Universiteit van Tilburg heeft weer twee 'best-in-class' frameworks uitgewerkt op verzoek van BNG Bank. Een framework op basis van de Monitor Duurzame Gemeenten, de ander op basis van kwantitatieve gegevens uit de sociale woningbouw sector. Hiermee worden de duurzaamheidsprestaties van gemeenten en woningcorporaties gemeten en de resultaten van de meting worden aan deze klanten beschikbaar gesteld. De frameworks zijn op de website van BNG Bank gepubliceerd. Duurzaamheidsbeoordelaar Sustainalytics heeft de frameworks opnieuw positief beoordeeld.

Op 1 november 2018 organiseerden wij een duurzaamheidsdag ter inspiratie en informatie voor onze relaties in de tijdelijke wereldbol Climate Planet in Utrecht, waar wij onze duurzaamheidsambities en -initiatieven hebben toegelicht. Door live gestreamde beelden vanaf NASA-satellieten kreeg de bezoeker een spectaculair uitzicht vanuit de ruimte, werd een film getoond over de klimaatveranderingen en hield architect en duurzaamheidsvisionair Thomas Rau een betoog over de urgentie van een duurzame toekomst.

BNG Bank en Voldaan Public hebben op het ministerie van Economische Zaken en Klimaat een kredietovereenkomst gesloten, op basis waarvan Voldaan Public ondernemers in het midden- en kleinbedrijf kan ondersteunen door de overname van hun facturen aan gemeenten. Hierdoor krijgt het midden- en kleinbedrijf direct de beschikking over werkkapitaal. BNG Bank voorziet met deze kredietovereenkomst in financiering voor het midden- en kleinbedrijf.

BNG Bank is een van de ondertekenaars van het initiatief 'Schuldenlab NL' dat in november van het verslagjaar is gelanceerd door Koningin Máxima. Dit initiatief, opgezet door banken, overheden en hulporganisaties, ondersteunt gemeenten om consumenten in een zo vroeg mogelijk stadium te begeleiden naar de juiste hulp bij schulden.

In het kader van de exportkredietgarantieregeling (EKG) heeft BNG Bank een aantal herfinancieringsovereenkomsten gesloten. Middels EKG wordt herfinanciering verstrekt tegen lage vaste rente aan exportfinanciers ten behoeve van klanten van Nederlandse exporteurs.

Meer voorbeelden van ondersteuning die wij bieden aan duurzaamheidsinitiatieven, evenals het door de RvB vastgestelde duurzaamheidsbeleid, inclusief uitsluitingscriteria kredietverlening, het mensenrechtenbeleid en het inkoopbeleid staan op de website van BNG Bank.

3.9 Betalingsverkeer en digitale dienstverlening

De Payment Service Directive 2 (PSD2) is een EU-richtlijn die zorgt voor meer uniformering van het betalingsverkeer. BNG Bank is begin 2018 gestart met het aanpassen van haar betalingsverkeersystemen om halverwege 2019 gereed te zijn voor de PSD2. Dit geldt ook voor Instant Payments, waarbij een overschrijving binnen 5 seconden op de rekening van de begunstigde staat.

Met 'Mijn BNG Bank' gaan wij onze klanten op een moderne en efficiënte wijze bedienen. Voor het gekozen toekomstbestendige technologieplatform is een fundament ontworpen op basis waarvan veranderingen flexibel en snel doorgevoerd kunnen worden. Dit alles binnen strenge informatiebeveiligingseisen. De voorbereidingen voor dit klantportal zijn inmiddels in een vergevorderd stadium.

Voor het verrichten van betalingen wordt al enkele jaren gebruik gemaakt van de 'Digipass'. Naast dit hardware token is sinds september 2018 de BNG Bank Digipass App geïntroduceerd. Met deze app op een mobiel iOS- of Android apparaat kunnen klanten van BNG Bank veilig inloggen en opdrachten digitaal ondertekenen. De app zal ook geschikt worden gemaakt om in te loggen in 'Mijn BNG Bank' zodat formulieren en documenten op termijn digitaal kunnen worden ondertekend. Met de introductie van de Digipass App is een van de verbeteracties naar aanleiding van het klanttevredenheidsonderzoek afgerond.

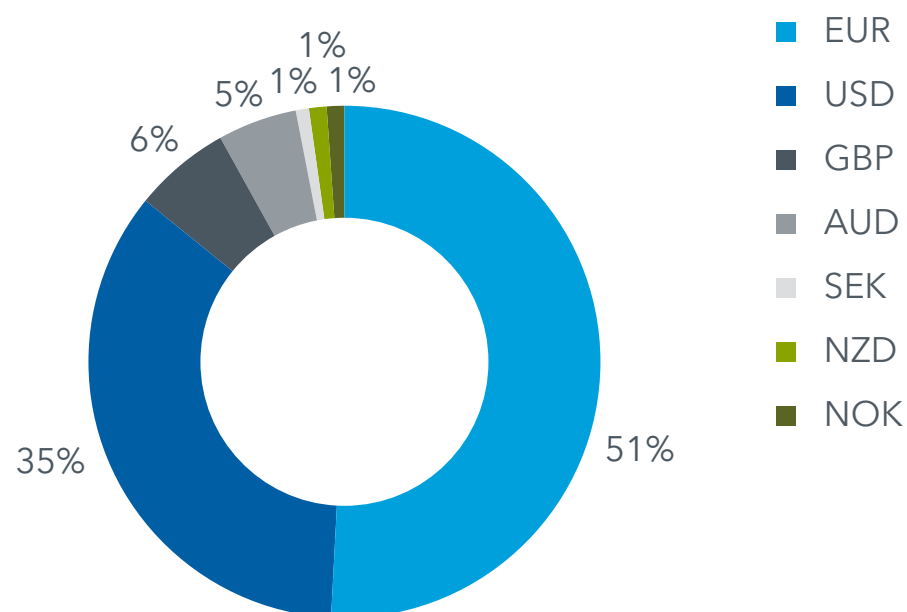
Het verder digitaliseren van interne processen, zoals het opzetten van een datawarehouse, ligt iets achter op schema. Uitbreiding van capaciteit heeft plaatsgevonden om de beoogde doelstellingen te behalen.

Met de **invoering** van de **Digipass App** is een van de **verbeteracties** naar **aanleiding** van het **klanttevredenheidsonderzoek** afgerond.

3.10 Funding

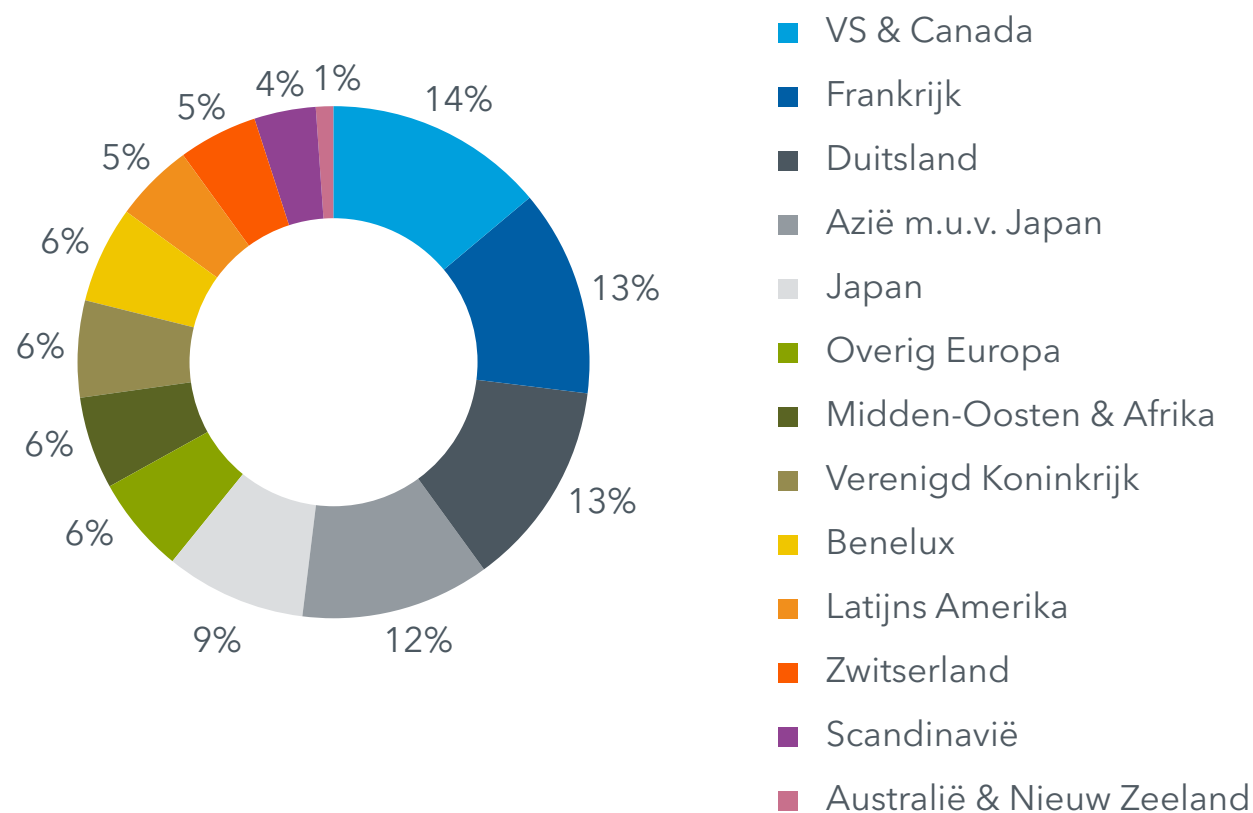
In 2018 nam BNG Bank een bedrag van EUR 18,4 miljard (2017: EUR 17,7 miljard) aan langlopende financiering op, onder meer door de uitgifte van acht benchmarkleningen in euro's en Amerikaanse dollars, variërend in omvang van 500 miljoen tot 2,5 miljard. Door onze goede kredietwaardigheid en de gunstige marktomstandigheden op de internationale kapitaalmarkten konden wij tegen aantrekkelijke tarieven lang- en kortlopende financiering aantrekken. Een onderverdeling in valuta en geografische spreiding is in onderstaande afbeelding weergegeven.

Funding verdeeld in valuta

Wij konden tegen **gunstige tarieven lang- en kortlopende financiering** op de **internationale kapitaalmarkten** aantrekken.

Funding naar geografische spreiding

De in juni 2017 door de ICMA (International Capital Market Association) aan de Green Bond Principles toegevoegde Sustainable Bond Guidelines zijn dit jaar als uitgangspunt genomen voor de uitgifte van twee duurzaamheidsobligaties. De criteria voor de BNG Social Housing Bond die in november 2018 werd uitgegeven, zijn gebaseerd op SDG 11 'Sustainable cities and communities'. De lening, die in de markt goed is ontvangen, kent een omvang van USD 500 miljoen en een looptijd van 3 jaar. De netto-opbrengsten van de obligatie zijn aangewend als financiering van leningen aan in het framework genoemde 'best-in-class' woningcorporaties. In november werd ook een SRI-bond voor gemeenten uitgegeven met een omvang van EUR 750 miljoen en een looptijd van 7 jaar, voor de financiering van de 'best-in-class' gemeenten. Met beide obligaties werd in totaal bijna 7% van de totale financieringsbehoefte ingedekt. Sinds 2014 heeft BNG Bank via acht obligatieleningen die voldoen aan de Green Bond Principles en de Sustainable Bond Guidelines, een bedrag van EUR 5,3 miljard opgehaald. Het bovengenoemde 'best-in-class framework' zal verder worden geëvalueerd en waar nodig nog verder worden aangepast aan de wensen van de duurzame beleggers. Voor 2019 verwachten wij wederom ten minste twee duurzaamheidsobligaties uit te geven. In januari 2019 werd tevens de eerste 'Renewable Energy Bond' uitgegeven door middel van een private placement. De obligatie is gekoppeld aan een door ons gefinancierd windmolenproject. Het ligt in de bedoeling deze vorm van uitgifte verder uit te werken.

3.11 Doelstellingen en realisatie 2018

Substantieel marktaandeel solvabiliteitsvrije kredietverlening kernklanten

Resultaat 2017	71%
Doelstelling 2018	Meer dan 55%.
Resultaat 2018	71%

Redelijk rendement eigen vermogen

Resultaat 2017	10,8%
Doelstelling 2018	Groter of gelijk aan rendementsnorm ministerie van Financiën (2018: 4,1%).
Resultaat 2018	8,5%

Jaarverslag

Doelstelling 2018	Financiële gegevens conform IFRS 9.
Resultaat 2018	Gerealiseerd.

Klanttevredenheid

Resultaat 2017	Projectplan klantportal vastgesteld.
Doelstelling 2018	Uitrol eerste functionaliteiten.
Resultaat 2018	Niet gerealiseerd. Klantportal actief in 2019.

Klanttevredenheid

Resultaat 2017	Onderzoek klanttevredenheid score 8,1.
Doelstelling 2018	Opvolging aanbevelingen.
Resultaat 2018	Introductie Digipass App, aanscherping klachtenafhandeling.

Samenstelling portefeuille langlopende leningen: aandeel promotional loans

Resultaat 2017	Aandeel promotional loans in portefeuille: 93%.
Doelstelling 2018	Ten minste 90% promotional loans.
Resultaat 2018	Aandeel 92,9%.

Kredietverlening voor duurzame projecten

Resultaat 2017	Eerste concrete participaties ETFF in beoordelingsfase, financiering SDE-gerelateerde projecten gerealiseerd, financiering duurzame projecten.
Doelstelling 2018	Verdere uitbouw financiering duurzame projecten.
Resultaat 2018	Gerealiseerd (zie paragrafen 'Energie en infrastructuur', 'BNG Duurzaamheidsfonds' en 'Ondersteuning van andere duurzaamheidsinitiatieven').

Uitgifte duurzaamheidsobligaties

Resultaat 2017	Een SRI-bond en een social housing bond.
Doelstelling 2018	Ten minste één SRI-bond en één social housing bond.
Doelstelling 2018	Evaluatie frameworks beoordeling duurzaamheidsprestaties gemeenten en corporaties ten behoeve van duurzaamheidsobligaties.
Resultaat 2018	Een SRI-bond en een social housing bond uitgegeven. Evaluatie frameworks heeft plaatsgevonden.

3.12 Ambities en vooruitzichten 2019

BNG Bank verwacht dat de omvang van nieuw verstrekte langlopende leningen in 2019 op bijna EUR 11 miljard zal uitkomen. Een grotere vraag vanuit woningcorporaties om investeringen in nieuwe woningen mogelijk te maken wordt verwacht, evenals een toename van nieuwe kredietverlening voor duurzaamheidsinvesteringen, zoals die in hernieuwbare energie. Wij streven naar een aandeel in solvabiliteitsvrije langlopende kredietverlening aan decentrale overheden, woningcorporaties en zorginstellingen van minimaal 55%. Ook de doelstelling dat ten minste 90% van de langlopende leningen op de balans moeten kwalificeren als 'promotional loans' blijft gehandhaafd.

Het fundingbeleid blijft in 2019 onveranderd gericht op permanente toegang tot de geld- en kapitaalmarkt voor de gewenste looptijden en volumes tegen zo laag mogelijke kosten op middellange termijn. BNG Bank heeft in 2019 de intentie om ten minste drie benchmarkleningen in euro's en Amerikaanse dollar en twee SRI-bonds uit te geven.

Het geconsolideerde budget voor reguliere bedrijfslasten 2019 komt uit op EUR 82 miljoen. De verwachte kostenstijgingen voor inhuur van personeel en investeringen in informatietechnologie zijn voornamelijk gelieerd aan geplande projectmatige werkzaamheden. De bijdrage aan de wettelijke bankenbelasting in 2019, die wordt bepaald aan de hand van de balans per einde 2018, bedraagt ongeveer EUR 30 miljoen. Daarnaast houdt de bank rekening met een bijdrage aan het Europese resolutiefonds van EUR 10 miljoen.

Het renteresultaat zal naar verwachting uitkomen binnen een bandbreedte van EUR 410 tot 450 miljoen. Een betrouwbare uitspraak over de ongerealiseerde resultaten binnen het resultaat financiële transacties is niet te geven als gevolg van de aanhoudende onrust op de financiële markten en de minder gunstige economische vooruitzichten. Daarom achten wij het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2019.

In onderstaand overzicht zijn de ambities voor 2019 gekoppeld aan de strategische doelstellingen en randvoorwaarden.

Strategische doelstelling/ randvoorwaarde	Ambitie	Waarde
Relevante speler	<p>Marktaandeel kernklantsectoren.</p> <p>Ontwikkeling kredietportefeuille.</p> <p>Kredietverlening duurzame projecten.</p> <p>Klanttevredenheid.</p> <p>Aandeel promotional loans in portefeuille.</p> <p>Uitgifte SRI-bonds.</p> <p>Meting CO₂-footprint kredietportefeuille.</p>	<p>≥ 55%</p> <p>Groei t.o.v. ultimo 2018.</p> <p>Groei t.o.v. 2018.</p> <p>≥ 8,0</p> <p>≥ 90%</p> <p>Ten minste 1 SRI-bond en 1 social housing bond.</p> <p>CO₂-footprint portefeuille meetbaar maken volgens PCAF-methodiek.</p>
Redelijk rendement voor aandeelhouders	Rendement op eigen vermogen.	Boven rendementsnorm ministerie van Financiën: > 3,7%.
Uitstekend risicoprofiel	<p>Externe ratings Moody's S&P en Fitch.</p> <p>Prudente kapitaalpositie.</p>	<p>Ratings gelijk aan Staat der Nederlanden.</p> <p>Leverage ratio ≥ 3,4%</p> <p>Tier 1-ratio ≥ 24%</p>
Doelgerichte en efficiënte organisatie	<p>Ontwikkeling interface met klanten.</p> <p>Beschikbaarheid betalingsverkeer.</p> <p>Gezonde kostenstructuur.</p> <p>CO₂-footprint organisatie.</p>	<p>Oplevering klantportal.</p> <p>≥ 99,9%</p> <p>Kosten binnen budget: < EUR 82 miljoen.</p> <p>Reductie CO₂-footprint met 10% t.o.v. 2018.</p> <p>CO₂ neutrale bedrijfsvoering in 2020.</p>

Governance en interne bedrijfsvoering

4.1	Corporate structuur	40
4.2	Risicobeheer en compliance	45
4.3	Medewerkers	49
4.4	Beloningsbeleid	52
4.5	Diversiteit RvC, RvB en management	53
4.6	Duurzame bedrijfsvoering	54
4.7	Bestuursverklaring	56

4.1 Corporate structuur

4.1.1 Rechtsvorm en structuur

BNG Bank is een naamloze structuurvennootschap, in 1914 opgericht door overheden. Aandeelhouders van BNG Bank zijn uitsluitend overheden. De helft van de aandelen is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. De Nederlandse Staat is houder van de andere helft van de aandelen. BNG Bank ontvangt geen financiële steun of voordelen van de overheid.

BNG Bank is naar balanstotaal de vierde grootste bank van Nederland en is een nationale systeemrelevante bank die onder direct toezicht staat van ECB. BNG Bank heeft één vestiging in Den Haag. Met ingang van 27 augustus 2018 hebben wij onze statuten geactualiseerd. Bij die gelegenheid is de statutaire naam 'N.V. Bank Nederlandse Gemeenten' vervangen door de naam 'BNG Bank N.V.'. 'BNG Bank' wordt al sinds 2013 als handelsnaam gebruikt.

BNG Bank heeft twee dochtermaatschappijen. BNG Gebiedsontwikkeling BV is gespecialiseerd in risicodragende participatie in grondexploitatie, procesinrichting en procesbegeleiding voor gemeenten en andere (semi)publieke organisaties. De RvC van BNG Gebiedsontwikkeling en de RvB van BNG Bank hebben in maart 2018 besloten geen nieuwe activiteiten en projecten meer aan te gaan binnen BNG Gebiedsontwikkeling en de projecten binnen de bestaande portefeuille de komende jaren af te ronden. Het Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel BV verstrekte voordelige hypotheeklen aan werknemers in overheidsdienst. BNG Bank heeft besloten dit product niet langer aan te bieden en vanaf 2013 geen nieuwe klanten meer te accepteren. Daarnaast heeft BNG Bank twee deelnemingen met invloed van betekenis. De eerste deelneming betreft Dataland BV, een gemeentelijk non-profit initiatief met activiteiten die leiden tot het breed toegankelijk maken van alle mogelijke gegevens betreffende registergoederen uit het informatiedomein van gemeenten en/of andere publieke lichamen. De tweede deelneming betreft Data B Mailservice Holding BV. Dit bedrijf verzorgt print- en mailservices en diensten met betrekking tot betalingsverkeer, direct marketing en berichtenverkeer onder andere aan overheidsinstellingen. BNG Bank is lid van de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB), de European Association of Public Banks (EAPB) en de International Capital Market Association (ICMA).

BNG Bank kent een two-tier structuur bestaande uit een Raad van Commissarissen (RvC) en een Raad van Bestuur (RvB). De RvC heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van de RvB en op de algemene gang van

BNG Bank is naar
balanstotaal de
vierde grootste bank
van **Nederland**.

zaken in de vennootschap en de daaraan verbonden onderneming. De leden van de RvC worden benoemd en ontslagen door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De RvC kent vier commissies, te weten het Audit Committee, het Risk Committee, het HR Committee en de Renumeratiecommissie. De commissies bereiden de besluitvorming van de RvC voor. In het 'Verslag van de RvC' worden de verantwoordelijkheden en de activiteiten van de commissies nader beschreven.

Het dagelijks bestuur van BNG Bank is opgedragen aan de RvB. De RvB is verantwoordelijk voor het besturen van de onderneming. De voorzitter en de leden van de RvB worden benoemd en ontslagen door de RvC. Leden van de RvB worden benoemd voor een periode van vier jaar, waarna een lid door de RvC kan worden herbenoemd voor telkens een periode van maximaal vier jaar. De beoordeling van de RvB geschiedt jaarlijks door de RvC.

In 2018 hebben zich geen (substantiële) wijzigingen voorgedaan in de organisatie van BNG Bank of in de keten waarin de bank opereert.

4.1.2 Samenstelling RvB

De RvB bestaat uit drie leden, waaronder een voorzitter. De RvB heeft een taakverdeling opgesteld waarbij individuele leden worden belast met specifieke onderdelen van de bestuurstaken van de RvB. Per 1 oktober 2018 heeft er een wijziging in de taakverdeling van de RvB plaatsgevonden.

Gita Salden, CEO

Gita Salden (1968) is benoemd tot voorzitter van de RvB vanaf 1 januari 2018. In relatie met haar functie bij BNG Bank is Gita Salden bestuurslid van de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB).

Bijzondere aandachtsgebieden van Gita Salden zijn public finance/kredietverlening, marketing en communicatie, ontwikkeling organisatie/HR-beleid, de interne auditdienst en het secretariaat RvB en economisch onderzoek. Tot 1 oktober 2018 was zij ook verantwoordelijk voor compliance. Daarnaast is zij verantwoordelijk voor de algemene coördinatie en strategie en stakeholders en is zij voorzitter van het Directieoverleg en het Asset & Liability Committee.

Olivier Labe, CFO

Olivier Labe (1969) is benoemd per 1 mei 2015. In relatie met zijn functie bij BNG Bank is Olivier Labe voorzitter van de RvC van BNG-dochtermaatschappij Hypotheekfonds voor Overheids-personeel BV en voorzitter van de Raad van Toezicht van Stichting BNG Duurzaamheidsfonds. Daarnaast is hij lid van de Raad van Toezicht van ASR Vermogensbeheer NV en lid van de Raad van Advies van de faculteit Economie en Bedrijfskunde van de Universiteit van Amsterdam.

Bijzondere aandachtsgebieden van Olivier Labe tot 1 oktober 2018 waren financiële markten en treasury, asset & liability management,

investor relations en juridische en fiscale zaken. Vanaf 1 oktober 2018 is hij verantwoordelijk voor financiële verslaglegging, financiële markten en treasury, asset & liability management, capital management, investor relations, juridische en fiscale zaken en duurzaamheid. Olivier Labe is voorzitter van de Commissie Kapitaalbeleid en Financiële regelgeving, het Investment Committee en de Commissie Duurzaamheid.

John Reichardt, CRO

John Reichardt (1958) is benoemd per 15 oktober 2008. In relatie tot zijn functie bij BNG Bank is John Reichardt voorzitter van de RvC van Data B. Mailservice Holding BV, lid van de Commissie Toezichtzaken van de NVB, lid van de RvC van BOEI BV, lid van de Raad van Commissarissen van BNG-dochtermaatschappij Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel BV en voorzitter van de RvC van BNG Gebiedsontwikkeling BV. Daarnaast is hij lid van de Raad van Toezicht van de RDW.

Bijzondere aandachtsgebieden van John Reichardt tot 1 oktober 2018 waren risicobeheer, financiële verslaglegging, extern toezicht (ECB, DNB en AFM), processing en data- en informatiemanagement. Vanaf 1 oktober 2018 zijn de bijzondere aandachtsgebieden van John Reichardt compliance, risicobeheer, extern toezicht (ECB, DNB en AFM), processing en data- en informatiemanagement. Daarnaast is hij voorzitter van de Kredietcommissie en de Commissie Financiële Tegenpartijen.

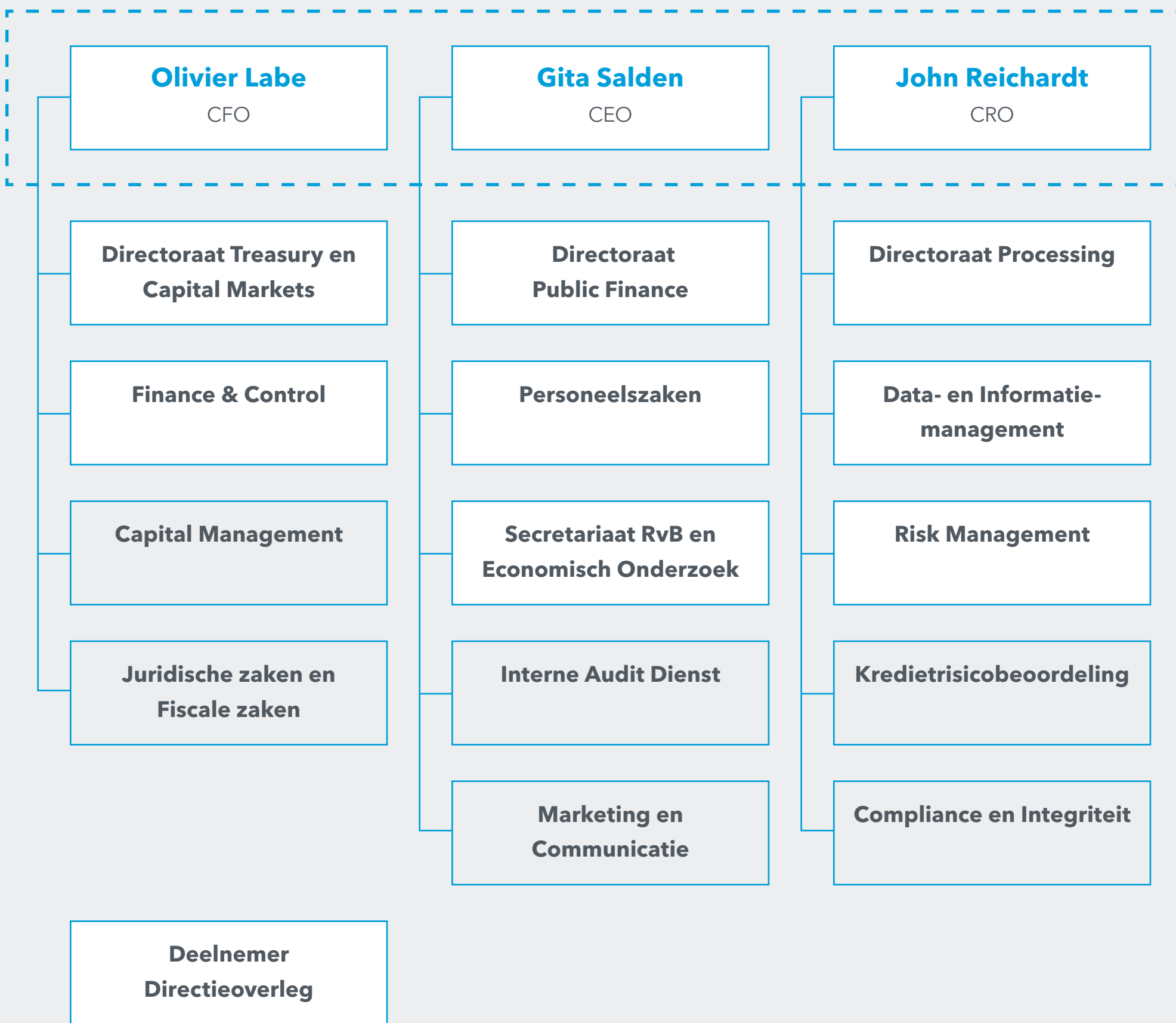
4.1.3 Directieoverleg

De RvB vergadert wekelijks. Daarnaast vindt tweemaal per maand het Directieoverleg plaats. In het Directieoverleg zijn behalve de leden van de RvB acht senior managers vertegenwoordigd. De RvB is formeel beslissingsbevoegd, de overige deelnemers hebben een adviserende stem. Het Directieoverleg richt zich op de op- en vaststelling van het organisatiebeleid, binnen de kaders van de strategie en de strategische doelstelling van de vennootschap, de op- en vaststelling en de monitoring van het commerciële beleid, binnen de beperkingen die kapitaalallocatie in het kader van de solvabiliteitslimieten stelt, alsmede de aansturing van de algemene gang van zaken en van projecten.

Het organogram geeft inzicht in de wijze waarop de organisatie is ingericht per 1 oktober 2018 en geeft aan wie deelneemt aan het Directieoverleg. Daarnaast zijn er nog zes RvB-commissies die de RvB adviseren en ondersteunen. Een beschrijving van de taken en deelnemers van deze commissies is gepubliceerd op de website van BNG Bank.

Organogram na 1 oktober 2018

Raad van Bestuur

4.1.4 Managementcyclus

De RvB is verantwoordelijk voor de strategie, bedrijfsdoelstellingen, inhoud en uitvoering van het beleid. De directeuren en afdelingshoofden die rechtstreeks aan de RvB rapporteren zijn verantwoordelijk voor het realiseren van de doelstellingen conform de beleidskaders en voor het meten van de prestaties. Monitoring van de beleidsuitvoering en het realiseren van de doelstellingen vindt op maandelijkse of kwartaalbasis plaats binnen de RvB op basis van rapportages die zijn opgesteld door de directeuren, afdelingshoofden en controlefuncties. Op basis van de voortgang ten opzichte van de doelen vindt eventuele bijsturing plaats. De prestaties ten opzichte van de gestelde doelen worden jaarlijks extern gerapporteerd in het jaarverslag.

Ter voorbereiding op de jaarlijkse managementcyclus vindt binnen de RvB en het senior management een evaluatie plaats van het beleid en de gestelde doelen. De lessen hieruit worden verwerkt in de volgende managementcyclus en gerapporteerd aan de RvC. Nieuw beleid en procedures worden getoetst op samenhang met bestaand beleid en procedures en geïmplementeerd via werkoverleggen en publicatie op intranet. Zowel het beleid en procedures als ondersteunende systemen van BNG Bank en dochtermaatschappijen, zijn onderwerp van interne controles.

4.2 Risicobeheer en compliance

4.2.1 Risicobeheer

Het risicobeheer is gericht op handhaving van het risicoprofiel van BNG Bank. Vanuit het stakeholdermodel zijn hiertoe de belangen en verwachtingen van de verschillende stakeholders met betrekking tot het risicoprofiel geïdentificeerd. Aan de hand hiervan zijn ambities opgesteld op het gebied van vier componenten: 'rentabiliteit', 'solvabiliteit', 'liquiditeit' en 'reputatie en merk'. Deze ambities zijn kwalitatief en vervolgens ook kwantitatief uitgewerkt in het Risk Appetite Statement. Daarna heeft een cascadering plaats gevonden naar de risicotoleranties voor verschillende soorten risico's. Hieruit resulteren limieten, targets en informatiegetallen uitgewerkt, waarmee wij in de dagelijkse praktijk onze risico's sturen. Verdere details over de risicobeheersing en het daaruit voortvloeiende risicoprofiel komen aan bod in de 'Risk Section' opgenomen in de Annual Accounts 2018 en in het separate Pillar III rapport. In 2018 is BNG Bank binnen haar risicotoleranties gebleven zoals die vooraf waren vastgesteld. Er hebben zich geen grote veranderingen voorgedaan in het risicoprofiel van de bank. Uit de resultaten van de EBA stress test bleek wederom dat BNG Bank tot de meest solide banken van Europa behoort.

In relatie tot operationeel risico heeft BNG Bank in 2018 bijzondere aandacht gegeven aan de implementatie van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), de herziene Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) en de EBA Guidelines on Internal Governance. Ook heeft de bank in 2018 voor het eerst ervaring opgedaan met de toepassing van de herziene Markets in Financial Instruments Directive (MiFID II) en de Markets in Financial Instruments Regulation (MiFIR).

4.2.2 Wet- en regelgeving, richtlijnen en gedragscodes

BNG Bank is gehouden aan diverse wet- en regelgeving, richtlijnen en gedragscodes. 2018 stond onder meer in het teken van de inwerkingtreding van MiFID II, de herziening van de in 2007 ingevoerde Europese richtlijn MiFID en van MiFIR. Nadat alle voorbereidingen hiervoor reeds in 2017 waren getroffen, zijn in 2018 vooral gewijzigde interne processen doorgevoerd.

Het Capital Requirements Directive IV (CRD IV), ook bekend als het Basel III-akkoord, zal in 2019 binnen de EU volledig worden ingevoerd. BNG Bank volgt de ontwikkelingen, beoordeelt de impact en geeft feedback op consultaties. Een andere belangrijke ontwikkeling voor BNG Bank is de EBA-richtlijn internal governance, die per 30 juni 2018 van kracht werd en die op onder-

Uit de **resultaten** van de **EBA stress test** bleek **wederom** dat BNG Bank tot de **meest solide banken** van **Europa** behoort.

delen heeft geleid tot aanscherping van besluitvormings- en beheersingsprocessen. De voor het jaarverslag belangrijke wet- en regelgeving en richtlijnen zijn opgenomen in de paragraaf 'Verslaggevingsprincipes en techniek gegevensmeting'.

Daarnaast onderschrijft BNG Bank een aantal gedragscodes en internationale conventies en richtlijnen. BNG Bank heeft zich verplicht om te voldoen aan de Code Banken (sinds 2010) en de Dutch Banking Sector Agreement on international responsible business conduct regarding human rights (2016). Als uitvloeisel van het laatstgenoemde convenant zullen wij vanaf 2019 de Equator Principles toepassen, een risk management framework voor het bepalen, beoordelen en beheren van milieu- en sociale risico's in projecten. Tevens zullen de aanbevelingen van de UN Global Compact, de UN Guiding Principles on Business and Human Rights en de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen worden geïmplementeerd in relevante procedures.

Op vrijwillige basis neemt BNG Bank deel aan de Sustainable Development Goals, het Spitsbergenakkoord (2018) en de Nederlandse Corporate Governance Code (herziene versie 2016). BNG Bank conformeert zich aan de bepalingen van de Nederlandse Corporate Governance Code door onder meer werkwijzen zoveel mogelijk met de Code in overeenstemming te brengen. In 2018 zijn de laatste zaken daartoe afgerond en zijn principes en best practice bepalingen van de Code door de bank geïmplementeerd en vastgelegd in werkwijzen, op de website van BNG Bank gepubliceerd of in dit jaarverslag opgenomen. Een overzicht inzake de naleving van de principes en best practice bepalingen is te vinden op de website van BNG Bank.

4.2.3 Integere bedrijfsvoering

Een integere bedrijfsvoering is een belangrijk fundament van BNG Bank. Dit omvat onder meer het integer handelen van bestuurders en medewerkers en het aanbieden van eerlijke producten en diensten. BNG Bank hanteert interne beleidsregels en procedures om dit fundament te waarborgen en te voldoen aan relevante wet- en regelgeving. Het betreft onder andere de controle van privébeleggingstransacties van medewerkers, het voorkomen en zo nodig op transparante wijze beheersen van tegenstrijdige belangen en het afschermen van vertrouwelijke informatie. Het handhaven en verhogen van bewustzijn op het gebied van bijvoorbeeld financiële regelgeving, compliance procedures en fraude- en anti-corruptie-maatregelen heeft eveneens de volle aandacht. Daarnaast heeft BNG Bank procedures rond het accepteren van nieuwe klanten, het toezicht op bestaande klanten en het voorkomen van betrokkenheid bij witwaspraktijken. BNG Bank levert geen bijdragen aan politieke instanties, noch direct, noch indirect.

In 2018 is onder meer de AVG geïmplementeerd, gericht op het versterken en waarborgen van het recht op privacy van klanten en medewerkers. BNG Bank heeft in 2018 ook de herziene Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) geïmplementeerd, inclusief het belangrijkste onderdeel daarvan, Customer Due Diligence (CDD). De al bestaande procedures rond het accepteren van nieuwe klanten, het toezicht op bestaande klanten en het voorkomen van betrokkenheid bij witwaspraktijken zijn in overeenstemming gebracht met de nieuwe regels.

Zorgplicht, het handelen in het belang van de klant, staat voorop in de dienstverlening.

Alle nieuwe interne en externe medewerkers ontvangen de BNG Bank Bedrijfscode, die sterk aan integriteit gerelateerd is, en alle interne en externe medewerkers hebben de bankierseed afgelegd. Alle nieuwe interne medewerkers hebben deelgenomen aan een introductiebijeenkomst of aan de basismodule van het intern ontwikkelde kennisprogramma, waarin ook aandacht wordt besteed aan compliance en integriteit.

Zorgplicht, het handelen in het belang van de klant, staat voorop in de dienstverlening. Wij streven daarom naar overzichtelijke en transparante producten die in klantbehoeften voorzien en waarvan de risico's voor de klanten overzienbaar zijn. Veel aandacht gaat naar het op een begrijpelijke manier informeren van klanten en het waarschuwen voor risico's die aan bepaalde producten kleven. Daarnaast is de klachtafhandelingsprocedure aangescherpt. Deze procedure is beschikbaar op de website van BNG Bank.

In het kader van de Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA) die BNG Bank en haar dochtermaatschappijen in 2018 hebben uitgevoerd, zijn in principe alle activiteiten beoordeeld op risico's gerelateerd aan corruptie. Dit is gebeurd door het benoemen van scenario's waarin een risico op corruptie zou kunnen bestaan, inclusief de mogelijkheid van corruptie bij onze klanten. Er zijn dertien van dit soort scenario's benoemd. Uit de analyse bleek dat het verbeteren van kennis en inzicht bij medewerkers met betrekking tot het CDD-beleid kan leiden tot het adequater opmerken van corruptie bij een (potentiële) klant. In het herziene CDD-beleid wordt hieraan aandacht besteed.

Het 'Beleid anti-corruptie en belangenverstremgeling' van BNG Bank is in 2018 vastgesteld door de RvB en gepubliceerd op Intranet en daarmee voor alle medewerkers beschikbaar. Diverse in dit beleid genoemde regelingen, zoals de BNG Bedrijfscode, de Regeling Privé-beleggingstransacties, Regels bij relatiegeschenken en privétransacties met leveranciers en Regels bij nevenfuncties van medewerkers, zijn gepubliceerd op de website van BNG Bank en daarmee toegankelijk voor alle zakelijke partners. In 2018 is er geen specifieke training geweest gericht op anti-corruptiebeleid en procedures. Wel hebben alle medewerkers, inclusief de leden van de RvB aan een dilemmatraining deelgenomen, waarbij ook aandacht is besteed aan corruptie.

In 2018 zijn er geen significante incidenten geweest op het gebied van compliance en integriteit. Wij zijn niet betrokken geweest bij gerechtelijke procedures of sancties die samenhangen met het niet nakomen van wet- en regelgeving op het gebied van financieel toezicht, corruptie, mensenrechten, mededinging, productaansprakelijkheid of privacy, of vanwege concurrentiebeperkende maatregelen waarbij BNG Bank direct of indirect partij is geweest. Voor zover ons bekend hebben zich in 2018 geen datalekken voorgedaan.

Dilemma: reikwijdte CDD-beleid

Met haar Customer Due Diligence (CDD)-beleid wil BNG Bank voorkomen dat zij een zakelijke relatie heeft of aangaat met een cliënt, indien dit tot een onacceptabel integriteitsrisico leidt, bijvoorbeeld reputatieschade. Handhaving van haar reputatie als betrouwbare en veilige bank is voor de bank van groot belang, gelet op haar specifieke karakter (overheidsbank, topratings). Zou het beleid van de bank om deze reden verder moeten gaan dan de wet en haar eigen CDD-beleid voorschrijven? Een voorbeeld: klanten van BNG Bank doen op hun beurt zaken met leveranciers die buiten de scope van het CDD-beleid van de bank vallen. Het is niet onmogelijk dat op enig moment blijkt dat een van die leveranciers onder de uitsluitingscriteria van de bank valt. Wij denken nog na over de vraag welke verantwoordelijkheid en mogelijkheden BNG Bank heeft om in situaties als deze daadwerkelijk op te treden.

4.3 Medewerkers

Voor BNG Bank met een qua omvang bescheiden personeelsbestand van ongeveer 300 medewerkers, is het uitgangspunt 'de juiste medewerker op de juiste plaats' van cruciaal belang. Wij moeten snel kunnen reageren op veranderende wensen van stakeholders of zelf het initiatief nemen voor die veranderingen. De HR-strategie 2018-2020 geeft het kader voor een toekomstbestendig personeelsbestand. Deze strategie moet leiden tot een wendbare en flexibele organisatie. Duurzame inzetbaarheid, mobiliteit, diversiteit, verantwoord beloningsbeleid, flexibiliteit en ontwikkeling vormen de belangrijkste elementen.

De dynamische omgeving waarin wij opereren leidt tot veranderingen in functies. Bevordering van mobiliteit is een instrument om functies goed te kunnen invullen. Het gaat dan om instroom, uitstroom of interne verandering van functie. In dit kader zal vanaf 2019 met iedere medewerker die langer dan drie jaar in dezelfde functie werkzaam is, een loopbaan- gesprek worden gevoerd. Dit gesprek is gericht op de gewenste verblijfsduur in een functie en het maken van afspraken over acties die nodig zijn voor een volgende functie. Sinds 1 januari 2017 is een mobiliteitsbudget ingesteld. Iedere medewerker heeft de mogelijkheid deel te nemen aan activiteiten op het gebied van mobiliteit en duurzame inzetbaarheid die van daaruit worden ontwikkeld.

In 2018 heeft identificatie plaatsgevonden van high potentials, sleutelfunctiehouders en van medewerkers die extra aandacht behoeven. Voor high potentials is HR-beleid ontwikkeld dat in 2019 wordt geïmplementeerd. Het gaat daarbij om het bieden van aantrekkelijke loopbaanperspectieven voor deze groep. Voor sleutelfunctiehouders wordt gezocht naar mogelijkheden om de kwetsbaarheid te verminderen. Met medewerkers die extra aandacht behoeven is besproken welke mogelijkheden er zijn voor ondersteuning of om hun functioneren te verbeteren.

In de bijlage Personeelsbestand wordt een overzicht gegeven van onder meer ziekteverzuim en de samenstelling van het personeelsbestand naar leeftijd en geslacht, naar in- en uitstroom en naar fulltime en parttime dienstverband.

Betrokkenheid medewerkers

Doelstelling 2018	Medewerkersbetrokkenheidsonderzoek.
Resultaat 2018	Niet gerealiseerd. Het medewerkersbetrokkenheidsonderzoek zal in 2019 worden uitgevoerd. In 2018 heeft wel een cultuur-scan onder alle medewerkers plaatsgevonden.

Aanwezige kwantiteit en kwaliteit formatie benutten

Resultaat 2017	Budget mobiliteit/duurzame inzetbaarheid ingesteld.
Doelstelling 2018	Zinvolle benutting beschikbare budgetten stimuleren door aantrekkelijk aanbod.
Resultaat 2018	Gedeeltelijk gerealiseerd. Mobiliteitsbudget is voor circa 50% benut, het opleidingsbudget voor circa 80%.
Doelstelling 2018	Ontwikkelen performance management systeem voor medewerkers.
Resultaat 2018	Gerealiseerd. Systematiek is aangepast door toevoeging van feedback en zal vanaf 2019 worden geïmplementeerd.

Bevordering mobiliteit medewerkers

Resultaat 2017	Beleid bevordering mobiliteit opgenomen in HR-strategie 2018-2020; interne en externe stages gerealiseerd.
Doelstelling 2018	Programma gericht op duurzame inzetbaarheid.
Resultaat 2018	Gerealiseerd. Programma bestaat voor belangrijk deel uit mogelijkheden die medewerkers kunnen benutten binnen het mobiliteitsbudget.

Marktconforme en verantwoorde arbeidsvoorwaarden

Resultaat 2017	Pilot generieke functiebeschrijvingen ingezet.
Doelstelling 2018	Afronding pilotfase en opstellen plan van aanpak.
Resultaat 2018	Gerealiseerd.
Resultaat 2017	Invoering nieuw beloningsbeleid gerealiseerd.
Doelstelling 2018	Onderzoek naar mogelijkheden groei medewerkers in salaris-schaal afhankelijk te maken van persoonlijke ontwikkeling.
Resultaat 2018	Niet gerealiseerd. Prioriteit gegeven aan strategische personeelsplanning, cultuuronderzoek, HR-strategie en diversiteitsbeleid.

Diversiteit

Doelstelling 2018	Streefcijfers vaststellen voor een meer gelijkmatige man/vrouwverhouding en leeftijdsopbouw medewerkersbestand.
Resultaat 2018	Niet gerealiseerd. Diversiteitsbeleid zal in 2019 verder worden vormgegeven.

4.4 Beloningsbeleid

Het beloningsbeleid van BNG Bank sluit aan bij onze identiteit en strategie en bevindt zich binnen de wettelijke en beleidskaders op beloningsgebied. BNG Bank heeft in de afgelopen jaren diverse aanpassingen gedaan en versoeringen doorgevoerd in het beloningsbeleid voor RvB en medewerkers. Er wordt geen onderscheid in beloning gemaakt naar geslacht.

De RvC ziet toe op het beloningsbeleid. De algemene beginselen van het beloningsbeleid van de RvB en de medewerkers zijn goedgekeurd door de RvC. Jaarlijks wordt aan de RvC gerapporteerd over de uitvoering van het beloningsbeleid en jaarlijks toetst de RvC of het beloningsbeleid voldoet aan de beginselen voor een beheerst beloningsbeleid. Vaststelling van het beloningsbeleid van de leden van de RvB en de vaststelling van de beloningsregeling van de RvC vindt plaats door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). De toepassing van de procedure wordt getoetst door de externe accountant. De externe accountant heeft geen adviserende rol in de bepaling van de beloning.

De prestatiegerelateerde beloning is per 1 januari 2017 voor alle medewerkers afgeschaft. De totale variabele beloning van een medewerker (te weten winstuitkering en in incidentele gevallen een gratificatie) bedraagt nooit meer dan 20% van de vaste beloning. Waar deze grens zou worden overschreden vindt aftopping plaats. De leden van de RvB ontvangen geen variabele beloning. Met één lid van de RvB dat nog recht had op een variabele beloning is in 2018 een afkoopregeling overeengekomen. In 2018 zijn de vergoedingen voor de leden van de RvC niet gewijzigd. Over de beloning van RvB en de RvC in 2018 wordt gerapporteerd in de Annual accounts.

Het salaris van het hoogst verdienende lid van de RvB was in 2018 4,5 maal het gemiddelde salaris van medewerkers van BNG Bank. In 2017 was de verhouding 6,2. Het salaris van het hoogst verdienende lid van de RvB was in 2018 4,8 maal de mediaan van het salaris van medewerkers van BNG Bank. In 2017 was het salaris van het hoogst verdienende lid van de RvB 6,7 maal de mediaan van het salaris van medewerkers van BNG Bank. Het salaris van het hoogst verdiende lid van de RvB in 2018 is ten opzichte van het hoogst verdienende lid in 2017 met 27,4% gedaald. Deze afname wordt veroorzaakt door de uitdiensttreding van het hoogst verdienende lid van de RvB per het einde van 2017. Het gemiddelde salaris (hier: loonkosten) is 1,36% gestegen.

Het beloningsbeleid en het remuneratierapport worden op de website van BNG Bank gepubliceerd.

4.5 Diversiteit RvC, RvB en management

BNG Bank stimuleert het aantrekken, behouden en benutten van divers talent. We respecteren de verschillen en zien er meerwaarde in. Daarom is een diversiteitsbeleid opgesteld voor RvC, RvB en het Directieoverleg. Wij laten, in lijn met de Nederlandse Corporate Governance Code, de volgende elementen in het diversiteitsbeleid voor RvC, RvB en management terugkomen: (1) geslacht, (2) leeftijd en (3) kennis en ervaring.

Gestreefd wordt naar een evenwichtige verdeling van de zetels van de RvB en de RvC. Sinds de benoeming van Marlies van Elst als commissaris in april 2018 bestaat de RvC uit 8 leden, te weten 5 mannen (63%) en 3 vrouwen (37%). Met de benoeming van Gita Salden als voorzitter van de RvB per 1 januari 2018, bestaat de RvB uit 2 mannen (67%) en 1 vrouw (33%).

Ook binnen het Directieoverleg streeft BNG Bank naar een evenwichtige samenstelling. Per 1 januari 2018 bestaat het Directieoverleg uit 7 mannen (64%) en 4 vrouwen (36%). 28% van de leidinggevende functies binnen BNG Bank wordt ingevuld door vrouwen.

In onderstaand overzicht is de indeling naar leeftijdscategorieën van RvC, RvB en Directieoverleg opgenomen.

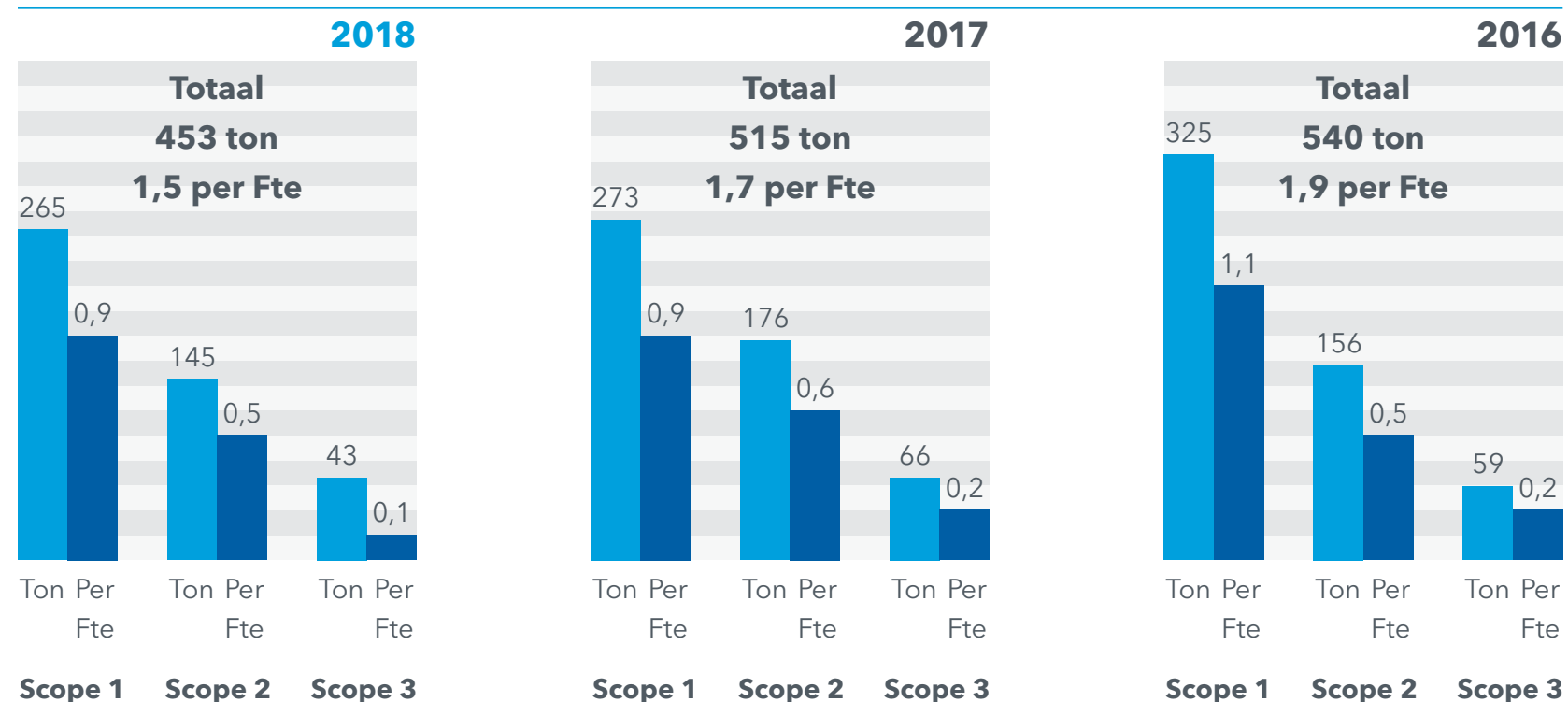
	RVC	RVB	DIRECTIE- OVERLEG
≤ 34 jaar	0	0	0
35 - 44 jaar	0	0	1
45 - 54 jaar	1	2	6
55 - 64 jaar	2	1	4
≥ 65 jaar	5	0	0
Gemiddelde leeftijd	64	53	54

In 2018 heeft de RvC gesproken over de gewenste en aanwezige expertise binnen de RvC. In de daarvoor opgestelde expertisematrix zijn de vereiste en overige kennisgebieden, de vereiste en overige ervaring en specifieke competenties voor de RvC bepaald. Vastgesteld is dat er geen hiaten zijn in kennisgebieden, ervaring en competenties. Ook binnen de RvB zijn er geen hiaten in kennisgebieden, ervaring en competenties.

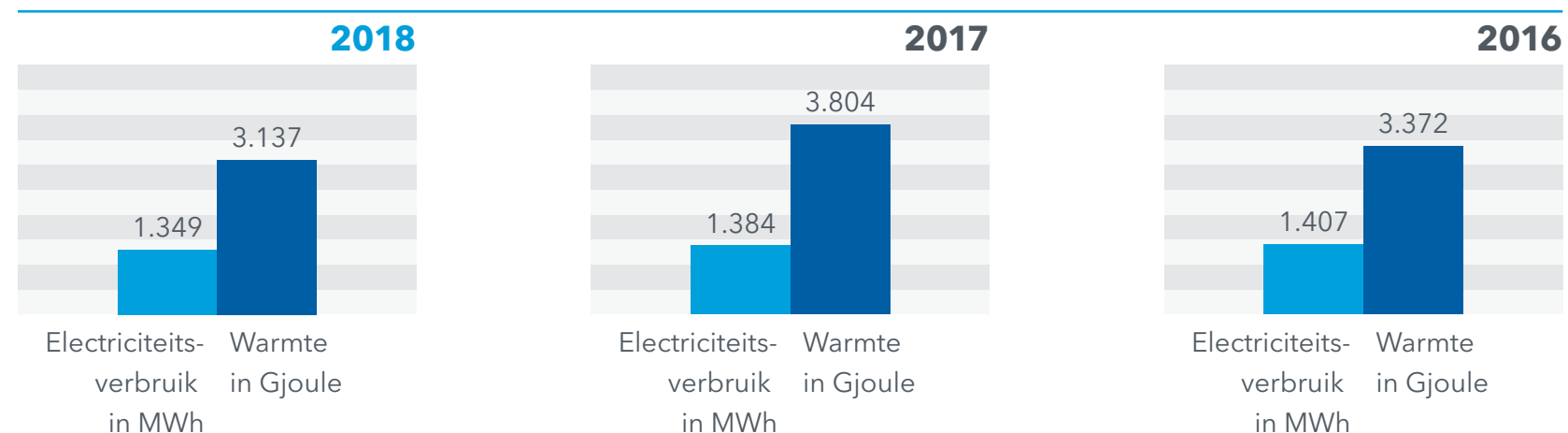
4.6 Duurzame bedrijfsvoering

BNG Bank streeft ernaar haar milieu-impact zo beperkt mogelijk te houden. In het verslagjaar hebben wij de ambitie vastgelegd om ons gebouw- en gebruikgebonden energieverbruik in 2020 terug te brengen tot 130 kWh per m² en op de lange termijn te verlagen tot 50 kWh per m² per jaar. Dit jaar is het energieverbruik 150 kWh per m². Om dit doel te behalen wordt samen met een technisch adviseur beoordeeld wat de meest effectieve maatregelen zijn. Er is een meetprogramma opgezet om specifieke data te verzamelen.

CO₂ footprint

Energieverbruik

Als compensatie voor de CO₂-footprint is in 2018 de eerste overeenkomst met zonne-energiesponsoring afgesloten met een ziekenhuis. De sponsoring gaat met ingang van 2019 in. Door inzet van zogenaamde 'Soft Points' wordt de opbrengst van zonne-energie aan maatschappelijke organisaties geschonken die een belangrijke functie vervullen in de lokale samenleving. In dit geval wordt zonne-energie ter beschikking gesteld aan het ziekenhuis. De besparing op de energiekosten zet het ziekenhuis in als duurzaamheidsbudget voor andere initiatieven. BNG Bank ontvangt een CO₂-compensatiecertificaat. Bij nog twee organisaties zijn wij in overleg over energie-sponsoring.

BNG Bank maakt gebruik van vier grote leveranciers, waaronder leveranciers voor kantoorbenodigdheden en schoonmaak, samen goed voor 96% van het totale inkoopbudget. Drie leveranciers zijn gecertificeerd volgens ISO 14001 en Eco Vadis. Met de vierde leverancier is gesproken over duurzaamheidsaspecten. In 2018 is een nieuwe leverancier geselecteerd voor kantoorbenodigdheden. Deze leverancier is ISO 14001 gecertificeerd.

Ontwikkeling CO₂-uitstoot

Resultaat 2017	CO ₂ -uitstoot 515 ton, Leaseregeling aangescherpt
Doelstelling 2018	CO ₂ -compensatie via Softs-points
Resultaat 2018	CO ₂ -uitstoot 453 ton. CO ₂ -compensatie nog niet gerealiseerd. Fasegewijze opbouw via Softs-points met ingang van 2019.

Verhogen niveau duurzame inkoop

Resultaat 2017	Elektriciteitsverbruik afgenomen, warmteverbruik toegenomen; 96% inkoopbudget besteed bij gecertificeerde of beoordeelde leveranciers.
Doelstelling 2018	Vermindering energiegebruik door aanpassing klimaatinstallatie
Resultaat 2018	Energie- en warmteverbruik afgenomen. Eerste aanpassingen klimaatinstallatie doorgevoerd.

4.7 Bestuursverklaring

De interne risicobeheersings- en controlesystemen vormen een belangrijk punt van aandacht binnen BNG Bank. De basis voor alle risicobeheeractiviteiten binnen BNG Bank is het Risk Governance Framework. Dit verduidelijkt de principes achter het interne beheersings- en risicobeheersysteem. In het Risk Appetite Statement worden de risico's omschreven die de bank wenst te accepteren om haar doelstellingen te realiseren. De diverse risico's waarmee de bank bij de uitoefening van haar activiteiten wordt geconfronteerd, worden jaarlijks in het jaarverslag van BNG Bank aan de orde gesteld. De directeuren en afdelingshoofden die rechtstreeks aan de RvB rapporteren, geven in hun 'In Control Statement' aan de RvB aandacht aan de beheersing van de risico's in relatie tot de risicobereidheid van de bank. Tevens geven zij in de jaarplannen aan hoe zij inhoud zullen geven aan hun verantwoordelijkheid om te voldoen aan het risicobeleid. Het totale raamwerk heeft een nauwe relatie met het Kapitaalbeheersbeleid. Dit beleid wordt periodiek herzien en met de toezichthouder afgestemd.

Audits door de Interne Auditdienst (IAD) zijn erop gericht de goede opzet en werking van de interne risicobeheer- en controlesystemen onafhankelijk te kunnen vaststellen. De externe accountant controleert de jaarrekening en evalueert de kwaliteit en effectiviteit van het functioneren van de governance, het risicobeheer en de beheersprocessen binnen BNG Bank voor zover van belang in het kader van de controle van de jaarrekening. De bevindingen van de IAD en de externe accountant worden aan de RvB en RvC gerapporteerd in de management letter, respectievelijk het accountantsverslag. Het hoofd van de IAD en de externe accountant zijn aanwezig in de vergadering van het Audit Committee van de RvC en in de vergadering van de voltallige RvC waarin de jaarrekening wordt besproken.

Het jaarverslag geeft in voldoende mate inzicht in tekortkomingen in de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen van BNG Bank. Voornoemde systemen geven een redelijke mate van zekerheid dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat. Deze systemen kunnen op zichzelf uiteraard geen absolute zekerheid bieden voor het realiseren van de ondernemingsdoelstellingen en niet alle onjuistheden, fraudes en niet-naleving van wet- en regelgeving voorkomen. In de Risk Section in de Annual accounts is een uitgebreide toelichting opgenomen. De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld op basis van het going-concern principe. Daarbij zijn geen materiële risico's en onzekerheden geïdentificeerd die relevant zijn ter zake van de verwachting van continuïteit voor een periode van twaalf maanden na opstelling van het verslag.

Verantwoordelijkheidsverklaring

Naar het oordeel van de RvB geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de activa, de passiva, de financiële positie en het resultaat van BNG Bank en de in de consolidatie opgenomen dochtermaatschappijen. Het jaarverslag geeft een getrouw beeld van de toestand op de balansdatum, de gang van zaken gedurende het verslagjaar en de verwachte ontwikkelingen van BNG Bank inclusief de geconsolideerde dochtermaatschappijen, waarvan de gegevens in de geconsolideerde jaarrekening zijn opgenomen. In het jaarverslag worden de wezenlijke risico's beschreven waarmee BNG Bank wordt geconfronteerd.

Den Haag, 15 maart 2019

Raad van Bestuur

Gita Salden, voorzitter

Olivier Labe

John Reichardt

731,5 Megawatt
🌪️ 825.000
huishoudens

Windpark bij Borssele levert stroom voor 825.000 huishoudens

Op de Noordzee, voor de kust van Borssele, wordt vanaf eind 2019 windpark Borssele III/IV gebouwd. Borssele III/IV krijgt een vermogen van 731,5 Megawatt. Dit is genoeg om 825.000 huishoudens te voorzien van duurzame elektriciteit.

Consortium Blauwwind, waarin Shell, Eneco, Van Oord, Partners Group en Mitsubishi samenwerken, begint eind 2019 jaar met de bouw en inbedrijfstelling van 77 windturbines van windmolenbouwer MHI Vestas. In juni 2018 werd de financieringsovereenkomst getekend. BNG Bank is één van de financiers. De productie van duurzame elektriciteit zal begin

2021 van start gaan. De elektriciteit die de 77 windmolens gaan opwekken, wordt voor een periode van 15 jaar volledig afgenomen door Shell en Eneco.

Verwachte economische levensduur 25 jaar

Windpark Borssele is een verzameling van offshore windmolenparken die vanaf 2016 zijn aanbesteed. Het windenergiegebied Borssele ligt op 22 kilometer van de kust van Zeeland, tegen de grens met België. In het windenergiegebied zijn vijf concessies vergeven, Borssele 1 tot en met 5. Het Blauwwind consortium heeft toestemming gekregen van de Nederlandse overheid voor de ontwikkeling, bouw en exploitatie van de offshore windparken Borssele III en IV met een leasetermijn van 30 jaar en een verwachte economische levensduur na constructie van 25 jaar. Voor de windparken zal gebruik worden gemaakt van 9,5MW turbines van MHI Vestas.

Verlag van de RvC

5.1	Voorwoord	60
5.2	Samenstelling RvC en commissies	61
5.3	De RvC in 2018	66
5.4	Werkzaamheden commissies RvC in 2018	69

5.1 Voorwoord

Evenals de RvB kijkt de RvC met tevredenheid terug op het jaar 2018. Dit betreft niet alleen de financiële resultaten van BNG Bank en manier waarop de bank vorm geeft aan haar missie, maar ook de wijze waarop de RvC zijn verschillende rollen heeft kunnen invullen. In de persoon van Gita Salden is de bank het jaar met een nieuwe bestuursvoorzitter begonnen. Met haar en de twee andere bestuursleden heeft de RvC goede inhoudelijke discussies gevoerd over de invulling van de strategie en de uitkomsten van een gehouden strategische risicoanalyse. Daarmee is invulling gegeven aan de wens van de RvC om explicieter te acteren als sparring partner/klankbord van de RvB in discussies over strategische onderwerpen en om in een vroeg stadium van strategievorming de RvB daarop uit te dagen. Ook zijn onderwerpen als de bestaande en gewenste cultuur van de bank en de HR-strategie op de agenda van de RvC gekomen. Aan de voorwaarden en eisen die voortkomen uit het externe toezicht is opnieuw veel aandacht besteed. De permanente educatie van de RvC heeft vorm gekregen in bijeenkomsten met externe sprekers en in verdiepende sessies ('deep dives') met specialisten van de bank. De verbreding van het takenpakket van het HR Committee heeft in 2018 geleid tot een bredere en verbeterde beoordeling van het functioneren van de individuele leden van de RvB en tot vergrote aandacht en betrokkenheid van de RvC bij onderwerpen als strategische personeelsplanning, mobiliteit en duurzame inzetbaarheid. Met deze aanpak is de werkgeversrol van de RvC jegens de RvB versterkt.

De RvC dankt de RvB en alle medewerkers van BNG Bank voor de bijdrage die zij in 2018 hebben geleverd aan het realiseren van de missie en doelstellingen van de bank.

Namens de Raad van Commissarissen,

Marjanne Sint
voorzitter

Den Haag, 15 maart 2019

5.2 Samenstelling RvC en commissies

5.2.1 Samenstelling RvC

De samenstelling van de RvC in 2018 is in onderstaand overzicht weergegeven. In overeenstemming met de statuten en de Corporate Governance Code kunnen commissarissen voor vier jaar worden herbenoemd in de eerstvolgende Algemene Vergadering van Aandeelhouders, nadat een periode van vier jaar is verstreken sinds de eerste benoeming. Commissarissen kunnen nadien wederom worden herbenoemd voor een termijn van twee jaar, die daarna met maximaal twee jaar kan worden verlengd.

NAAM	GESLACHT	GEBOORTE- JAAR	NATIONA- LITEIT	DATUM EERSTE BENOEMING	EINDE EERSTE TERMIJN	EINDE TWEEDE TERMIJN
Kees Beuving	M	1951	NL	24-04-2014		2022
Lucas Bolsius (tot 19 april 2018)	M	1958	NL	24-04-2014	2018	
Theo Bovens	M	1959	NL	23-04-2012		2019
Johan Conijn	M	1950	NL	01-01-2016	2020	
Marlies van Elst (vanaf 19 april 2018)	V	1966	NL	19-04-2018	2022	
Jantine Kriens	V	1954	NL	24-04-2014		2022
Jan Nooitgedagt	M	1953	NL	23-04-2012		2019
Jan van Rutte	M	1950	NL	23-11-2015	2020	
Marjanne Sint	V	1949	NL	20-08-2012		2021

De vacature die in 2017 in de RvC is ontstaan ten gevolge van het aftreden van Petri Hofsté is ingevuld door Marlies van Elst. Zij is door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 19 april 2018 benoemd als lid van de RvC. De eerste zittingstermijn van Kees Beuving en Jantine Kriens eindigde tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 19 april 2018. Beiden zijn herbenoemd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Lucas Bolsius heeft laten weten mee te willen werken aan de gewenste verkleining van de omvang van de RvC en om die reden niet voor herbenoeming in aanmerking te willen komen. Hij is afgetreden per het einde van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 19 april 2018.

De commissarissen Jan Nooitgedagt en Theo Bovens hebben op eigen initiatief in 2018 aangegeven om, vanwege andere werkzaamheden en verplichtingen, per het einde van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 18 april 2019 afscheid te nemen van de RvC. Beide commissarissen vertrekken daarmee een jaar voorafgaand aan het einde van hun tweede termijn. Het HR Committee heeft zich in zijn vergaderingen in het voorjaar 2018 beraden over de invulling van de vacatures. Hierbij heeft het HR Committee de gewenste verkleining van de omvang en de gewenste samenstelling van de RvC meegewogen. Daarbij heeft het HR Committee eveneens het opvolgingsplan betrokken, waarin de benodigde deskundigheid, ervaring en diversiteit binnen de RvC is vastgelegd. De gewenste verkleining van de omvang van de RvC wordt gerealiseerd door de vacature die Theo Bovens achterlaat niet in te vullen. Het HR Committee heeft wel geconcludeerd dat borging in de RvC en het Audit Committee van de aanwezigheid van specifieke deskundigheid op het gebied van finance en audit en ervaring in de financiële dienstverlening na het vertrek van Jan Nooitgedagt gewenst is. Daarom is besloten om de vacature die Jan Nooitgedagt achterlaat in te vullen. Hiermee blijft gedegen toezicht op genoemde onderwerpen mogelijk en blijven er binnen de RvC voldoende leden met de gewenste expertise beschikbaar om zitting te nemen in het Audit Committee en Risk Committee. In de persoon van Huub Arendse heeft de RvC een kandidaat gevonden die voldoet aan de vereisten van het functieprofiel. Hij zal tevens het voorzitterschap van het Audit Committee van Jan Nooitgedagt overnemen. Huub Arendse zal voor benoeming worden voorgedragen aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders in april 2019.

5.2.2 Beknopt curriculum vitae RvC

Alle leden van de RvC hebben ruime kennis van en ervaring met de relevante bedrijfs-onderdelen van BNG Bank, met de markten waarin de bank opereert en met de specifieke kenmerken van publieke stakeholders. De collectieve kennis van de RvC wordt beschreven in het opvolgingsplan RvC en in het functieprofiel RvC. Van de leden van de RvC wordt hieronder de hoofdfunctie of de laatst vervulde hoofdfunctie weergegeven. Nevenfuncties van de commissarissen zijn alleen weergegeven voor zover deze relevant zijn voor de limitering van het aantal nevenfuncties uit hoofde van CRD IV. Een register van door commissarissen gemelde nevenfuncties en uitgebreidere cv's van de commissarissen zijn te vinden op de website van BNG Bank. Alle commissarissen zijn onafhankelijk in de zin van best practice bepalingen uit de Corporate Governance Code.

Kees Beuving

Kees Beuving was voorzitter van de RvB van Friesland Bank. Hij is voorzitter van de RvC van BPF Bouwinvest.

Theo Bovens

Theo Bovens is commissaris van de Koning (gouverneur) in de provincie Limburg.

Johan Conijn

Johan Conijn is directeur Real Estate Management bij Ortec Finance. Hij is lid van het Investment Committee van Amvest Residential Core Fund.

Marlies van Elst

Marlies van Elst was COO van ING Bank in België en Polen en lid van het Operations & IT Management Team van ING Groep.

Jantine Kriens

Jantine Kriens is voorzitter van de directieraad van VNG.

Jan Nooitgedagt, vicevoorzitter

Jan Nooitgedagt was Chief Financial Officer en lid van de RvB van Aegon. Hij is voorzitter van de RvC van TMG, voorzitter van de RvC van Post NL en lid van de RvC van Rabobank.

Jan van Rutte

Jan van Rutte was voorzitter van de RvB bij Fortis Bank Nederland en CFO in de RvB van ABN AMRO Groep. Hij is voorzitter van de RvC van Volksbank en lid van de RvC van ORMIT en PGGM.

Marjanne Sint, voorzitter RvC

Marjanne Sint was voorzitter van de RvB van de Isalaklinieken in Zwolle. Zij is voorzitter van de RvC van PGGM en lid van de RvC van NL Healthcare.

5.2.3 Samenstelling RvC-commissies en aanwezigheid

De vier commissies van de RvC, het Audit Committee, het Risk Committee, het HR Committee en de Renumeratiecommissie, bereiden de besluitvorming van de RvC voor. In de paragraaf 'Werkzaamheden commissies RvC in 2018' wordt nader ingegaan op de activiteiten van de commissies. De commissiesamenstelling inclusief de aanwezigheid van commissarissen bij vergaderingen is hieronder weergegeven. Het gemiddelde aanwezigheidspercentage in de vergaderingen van de RvC en de vergaderingen van de commissies van de RvC in 2018 is 84% (2017: 95%).

COMMISSARIS	RVC	% RVC	AUDIT COMMITTEE	RISK COMMITTEE	HR REMUNERATIE- COMMISSIE	% COM- MISSIES	% TOTAAL	
Kees Beuving Voorzitter Remuneratie commissie	7/8	88%	4/4		4/6	1/1	82%	84%
Lucas Bolsius (tot 19 april 2018)	3/3	100%						100%
Theo Bovens	5/8	63%						63%
Johan Conijn Voorzitter Risk Committee	8/8	100%		5/5			100%	100%
Marlies van Elst (vanaf 19 april 2018)	5/6	83%		3/3			100%	89%
Jantine Kriens	6/8	75%			3/6	0/1	43%	60%
Jan Nooitgedagt Vicevoorzitter RvC Voorzitter Audit Committee	5/8	63%	4/4	4/5			89%	76%
Jan van Rutte	8/8	100%	4/4				100%	100%
Marjanne Sint Voorzitter RvC Voorzitter HR Committee	7/8	88%		5/5	6/6	1/1	100%	95%
Gemiddelde aanwezigheid	84%	84%	100%	94%	72%	67%	86%	84%

5.3 De RvC in 2018

5.3.1 Vergaderingen en besproken onderwerpen

De RvC houdt toezicht op het beleid van de RvB, de wijze waarop de RvB de strategie uitvoert en de algemene gang van zaken in de onderneming. Hierbij richt de RvC zich tevens op de effectiviteit van de interne risicobeheersings- en controlesystemen en de integriteit en kwaliteit van de financiële verslaggeving. Afhankelijk van het onderwerp dat aan de orde is vervult de RvC hierbij een rol als sparring partner, een toezichhoudende rol of een werkgeversrol. De RvC is in 2018 zeven keer voor een reguliere vergadering bijeengekomen. Ook is een additionele vergadering van de RvC gehouden om het advies van het HR Committee aangaande de invulling van de vacature in de RvC te bespreken. De reguliere vergaderingen van de RvC worden bijgewoond door de leden van de RvB en, op uitnodiging, door de externe accountant. Voorafgaand aan vergaderingen van de RvC wordt een 'private session' gehouden waaraan alleen leden van de RvC deelnemen. In de vergaderingen van de RvC wordt schriftelijk en mondeling verslag uitgebracht van de commissievergaderingen die (een week) voorafgaand aan de reguliere vergaderingen van de RvC worden gehouden. Tevens worden de voor de RvC relevante vergaderstukken van de commissies in de vergadering van de RvC geagendeerd. In de commissies worden specifieke onderwerpen die binnen het domein van de commissie vallen, diepgaander besproken. Indien goedkeuring van de RvC is vereist, geeft de desbetreffende commissie advies aan de RvC.

De RvC onderschrijft volledig het streven van BNG Bank om betrokken partner voor een duurzamer Nederland te zijn door het bieden van ondersteuning aan het overheidsbeleid en aan de publieke sector bij het realiseren van maatschappelijke doelstellingen. In 2018 zijn regelmatig de strategie, de uitvoering en voortgang van de invulling van de strategie, evenals de daarmee samenhangende voornaamste risico's in de RvC besproken. Een belangrijk thema ter bespreking in de RvC in 2018 betrof de ontwikkeling van een voor BNG Bank nieuw product. Intensieve discussies tussen RvC en RvB over de mate waarin het initiatief past bij de strategie van BNG Bank en de aan het initiatief verbonden risico's hebben ertoe geleid dat de RvC aan de RvB heeft meegegeven om de business case te heroverwegen. De RvB heeft vervolgens na zorgvuldige afweging van onder meer de risico's besloten om het initiatief stop te zetten. Een ander belangrijk thema voor de RvC in 2018 was de bespreking van de HR-strategie en strategische personeelsplanning. Daarnaast heeft de RvC in 2018 onder meer aandacht geschonken aan de bedrijfscultuur van de bank. Daarbij aansluitend zijn de bevindingen van Gita Salden in haar eerste 6 maanden als voorzitter van de RvB besproken. Verder zijn aangelegenheden voortkomend uit extern toezicht, de uitkomsten van de zelfevaluatie en de voortgang van enkele belangrijke projecten besproken.

5.3.2 Permanente educatie en 'deep dives'

Jaarlijks volgen leden van de RvC en RvB een programma van permanente educatie (PE). De opzet van het programma was gelijk aan die van voorgaande jaren. In 2018 zijn twee PE-sessies georganiseerd waaraan behalve leden van de RvC, ook leden van de RvB en directeuren van BNG Bank hebben deelgenomen. PE-sessies met externe gastsprekers zijn georganiseerd over 'Compliance', verzorgd door het Nederlands Compliance Instituut, en over 'Verduurzamingsopgave maatschappelijk vastgoed', met een bijdrage van de voorzitter van de sectortafel 'gebouwde omgeving' Diederik Samson, één van de sectortafels die werkten aan het Klimaatakkoord.

Naast de PE-sessies zijn er vier verdiepende sessies, zogenaamde 'deep dives' voor het Audit Committee en Risk Committee georganiseerd, waaraan ook andere leden van de RvC en de leden van de RvB hebben deelgenomen. In 2018 zijn 'deep dives' georganiseerd over IFRS 9, Brexit, MiFID II en MiFIR en het kredietbeheerproces. De deep dives hebben de RvC inzicht gegeven in de wijze waarop BNG Bank zich op deze thema's heeft voorbereid en hoe zij omgaat met de hieraan verbonden risico's.

5.3.3 Evaluatie RvC en RvB

In maart 2018 heeft de RvC de uitkomsten van de jaarlijkse evaluatie van de RvC besproken. De evaluatie is intern gehouden. De evaluatie bestond uit een enquête en uit telefonische interviews gehouden door de vicevoorzitter met iedere commissaris. De belangrijkste uit de evaluatie voortkomende constatering is het belang dat strategische vraagstukken voldoende aandacht moeten krijgen. Ook de bijdrage van BNG Bank aan maatschappelijke vraagstukken dient naar het oordeel van de RvC nadrukkelijk een onderwerp van gesprek te zijn tussen RvB en RvC. Het algemene beeld uit de evaluatie is echter positief en een aanmoediging voor de RvC en RvB om door te gaan met de ingezette lijn. Binnen de RvC heerst een open en constructieve sfeer waarin elk lid deelneemt aan discussies en zich vrij voelt om bij te dragen aan de uitdagingen waarvoor BNG Bank staat. Er is sprake van een open dialoog, transparantie en constructieve samenwerking, zowel binnen de RvC, als tussen de RvC en de RvB.

In 2018 heeft, voorbereid door het HR Committee en besproken in de RvC, de evaluatie van de RvB plaatsgevonden. De RvC heeft besloten alle leden van de RvB met ingang van 2018 te beoordelen op basis van een aantal doelstellingen voor de RvB als collectief en een aantal individuele doelstellingen. Naar het oordeel van de RvC is een positief beeld uit de evaluatie van de RvB gekomen.

5.3.4 Contacten met belanghebbenden

De RvC heeft contacten met andere belanghebbenden, zoals de ondernemingsraad, aandeelhouders, de externe toezichthouder, de externe accountant en management.

Leden van de RvC hebben in 2018 driemaal een overlegvergadering met de ondernemingsraad bijgewoond. Daarnaast ontmoeten de RvC en de RvB de ondernemingsraad eenmaal per jaar tijdens een gezamenlijke themalunch. De RvC ervaart de contacten met de ondernemingsraad als constructief en waardeert de openhartige dialoog tussen de RvC, RvB en de ondernemingsraad.

Er is **sprake** van een **open dialoog**, **transparantie** en **constructieve samenwerking**, zowel binnen de **RvC**, als tussen de **RvC** en de **RvB**.

De contacten van de RvC met de aandeelhouders lopen onder meer via de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, waarin de RvC verantwoording aflegt over het gehouden toezicht. De jaarlijkse Algemene Vergadering van Aandeelhouders is gehouden op 19 april 2018. Reguliere agendaonderwerpen omvatten de goedkeuring van de jaarrekening, goedkeuring van het voorgestelde dividend, kwijting van elk lid van de RvB en RvC tijdens het boekjaar, alsmede de benoeming van Marlies van Elst als lid van de RvC en de herbenoemingen van Kees Beuving en Jantine Kriens als lid van de RvC. Met alle agendaonderwerpen voor goedkeuring heeft de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ingestemd. Verder zijn er ieder kwartaal gesprekken tussen het ministerie van Financiën, grootaandeelhouder in BNG Bank, en de voorzitter van de RvC.

Naast het bespreken van toezichthoudende aangelegenheden in de RvC, voeren de voorzitters van de RvC, het Audit Committee en het Risk Committee ieder een jaarlijks overleg met de externe toezichthouder. Leden van de RvC hebben eveneens contacten met het senior management. Senior management wordt betrokken bij specifieke agendapunten van de RvC en commissies. Ten slotte onderhoudt de RvC reguliere contacten met de externe accountant en de Interne Auditdienst (IAD) en de RvC houdt toezicht op het functioneren van de externe accountant.

Er hebben zich naar het oordeel van de RvC in 2018 geen situaties voorgedaan waarbij tegenstrijdige belangen van bestuurders, commissarissen, aandeelhouders en/of externe accountant speelden of spelen die van materiële betekenis zijn voor de vennootschap en/of de desbetreffende bestuurders, commissarissen, aandeelhouders en/of externe accountant.

5.4 Werkzaamheden commissies RvC in 2018

5.4.1 Werkwijze

De vier commissies van de RvC ondersteunen de RvC bij het toezicht op de activiteiten van de RvB, bereiden de besluitvorming van de RvC voor en adviseren de RvC over diverse onderwerpen. Elke commissie heeft een eigen, in 2018 geactualiseerd reglement, te vinden op de website van BNG Bank. In beginsel vergaderen de commissies een week voorafgaand aan een reguliere vergadering van de RvC. Van de beraadslagingen en bevindingen van de commissies wordt schriftelijk verslag uitgebracht aan de RvC, vergezeld van een mondelinge toelichting door de voorzitter van de commissie. De voor de RvC relevante vergaderstukken van de commissies worden in de vergadering van de RvC geagendeerd.

5.4.2 Audit Committee

Het Audit Committee geeft invulling aan de rol van de RvC als toezichthouder op de activiteiten van de RvB en bereidt de besluitvorming voor inzake financiële rapportages, interne controlesystemen, interne audit en de externe accountant.

Naast de leden van het Audit Committee nemen de leden van de RvB, het hoofd van de IAD, het hoofd Finance & Control en de externe accountant deel aan de vergaderingen van het Audit Committee. Daarnaast hebben in 2018 enkele andere leden van de RvC deze vergaderingen bijgewoond. Voorafgaand aan elke reguliere vergadering van het Audit Committee houdt het Audit Committee een 'private session' met de externe accountant en het hoofd IAD. De voorzitter van het Audit Committee spreekt tweemaal per jaar met het hoofd van de IAD.

Het Audit Committee is in 2018 viermaal bijeengekomen. De commissie heeft een toelichting ontvangen op alle kwartaalrapportages met kerncijfers, ontwikkelingen en vooruitzichten op het gebied van klanten, rentabiliteit, solvabiliteit, kapitaal, liquiditeit en funding. Naar aanleiding daarvan heeft de commissie de RvB vragen gesteld over de ontwikkeling van de omzet en de portefeuille, over de ruimte die het gerealiseerde rendement de bank biedt om haar klanten nog beter te bedienen en over de kosten. Belangrijke onderwerpen van gesprek waren voorts de jaarrekening en het jaarverslag 2017. Het Audit Committee heeft naar aanleiding daarvan de kwaliteit van het resultaat besproken. Het Audit Committee heeft de RvC positief geadviseerd over het voorstel van de RvB om de dividenduitkering over 2017 te verhogen naar 37,5%. Bij het rapport van de externe accountant heeft het Audit Committee een toelichting ontvangen op de 'key audit matters', te weten de waardering van financiële instrumenten, bijzondere afschrijvingen op leningen en vorderingen, de door BNG Bank gehanteerde systematiek van hedge accounting en de verwachte impact van IFRS 9. Het Audit Committee kan zich vinden in de bevindingen van de

accountant. Punt van bespreking naar aanleiding van de management letter 2017 van de IAD was de doorlooptijd van de follow-up die nodig is om de aanbevelingen uit IAD-rapporten te implementeren. Uit de bespreking van het halfjaarbericht 2018 en de bevindingen van de externe accountant heeft het Audit Committee geconcludeerd dat de eerdere aanbevelingen van de accountant zijn opgepakt. Openstaand punt was nog de validatie van de door de bank gebruikte interne ratingmodellen. De beoogde aanpak daarvan is met de RvB besproken.

Behalve aan de genoemde reguliere onderwerpen heeft het Audit Committee in 2018 aandacht geschonken aan het vigerende fiscale beleid van BNG Bank en de schriftelijke vastlegging daarvan. Het Audit Committee heeft geconstateerd dat de bank niet actief meewerkt aan constructies gericht op belastingontduiking.

5.4.3 Risk Committee

Het Risk Committee ondersteunt de RvC in zijn rol als toezichthouder op de activiteiten van de RvB inzake risicoaangelegenheden, zoals risicobeleid en risicobeheersing, compliance en de risicoanalyse van het beloningsbeleid en bereidt de besluitvorming daarover door de RvC voor.

Naast de leden van het Risk Committee nemen de leden van de RvB, het hoofd IAD, het hoofd Risk Management en, op uitnodiging, de Compliance Officer, deel aan de vergaderingen van het Risk Committee. De voorzitter van het Risk Committee spreekt tweemaal per jaar met het hoofd Risk Management en eenmaal per jaar met de Compliance Officer.

Het Risk Committee is in het verslagjaar vijfmaal bijeengekomen. Het Risk Committee bespreekt periodiek de effectiviteit van de opzet en de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen en de materiële beheersingsmaatregelen gericht op het beheersen van strategische, operationele, compliance en verslaggevingsrisico's. Elk kwartaal ontvangt de commissie een Risk Report, waarin door de afdeling Risk Management verslag wordt gedaan van de monitoring van de door de RvC goedgekeurde Risk Appetite. De rapporten gaan in op de ontwikkeling van het krediet-, markt-, liquiditeits- en operationele risico van de bank. Zij geven het Risk Committee een goed beeld van de uitkomsten van het risicomangement bij BNG Bank.

Het Risk Committee heeft voorts de jaarlijkse vaststelling van het Risk Appetite Statement (RAS) door de RvC voorbereid. De commissie heeft de RvB gevraagd of in het RAS voldoende rekening wordt gehouden met door de bank beïnvloedbare strategische risico's. Voorts is Risk Management gevraagd de rol en verantwoordelijkheden van de RvC ten aanzien van het RAS te expliciteren. Jaarlijks bespreekt het Risk Committee ook de uitkomst van het zogenaamde Supervisory Review and Evaluation Process (SREP). Onderdeel daarvan vormt de beoordeling van risico's in relatie tot kapitaal (ICAAP) en liquiditeit (ILAAP). De in dit kader opgestelde stukken vormen de basis voor het vaststellen van een kapitaaleis door de toezichthouder. Het Risk Committee heeft de RvB bevraagd over de wijze waarop de bank eerdere aanbevelingen van de toezichthouder heeft verwerkt en over haar ambitieniveau ten aanzien van het voldoen aan nog openstaande punten. Het Risk Committee heeft de RvC positief geadviseerd over de besproken stukken.

Het complianceverslag 2017 en het compliance jaarplan 2019 zijn toegelicht, waarbij is besproken dat een scopeverbreding van de compliancefunctie in voorbereiding is, die in 2019 vorm moet krijgen. Terugkerend onderwerp van bespreking in de vergaderingen van het Risk Committee waren ook brieven van de toezichthouder over risico-gerelateerde onderwerpen en on-site en thematische inspecties, inclusief bevindingen en aanbevelingen en de beoogde follow-up die de bank daaraan wil geven.

In 2018 heeft de bank onder externe begeleiding een strategische risicoanalyse uitgevoerd, met als uitkomst een gedeeld beeld van de belangrijkste strategische risico's voor de bank en de gewenste acties om deze te verminderen. De strategische risicoanalyse is uitgebreid met het Risk Committee besproken. De commissie heeft daarbij aandacht gevraagd voor het klantperspectief. Andere onderwerpen waarover het Risk Committee de RvC heeft geadviseerd waren het herstelplan 2019, de risico's verbonden aan de beoogde introductie van een voor BNG Bank nieuw product, het beleid ten aanzien van de governance en validatie van intern gehanteerde modellen, de implementatie van wet- en regelgeving (AVG, EBA guidelines on internal governance) en de implementatie bij BNG Bank van het zogenaamde 'three lines of defence' model voor risicobeheersing.

5.4.4 HR Committee

Het HR Committee heeft onder meer tot taak de werving en selectie van de leden van de RvC en de RvB, het voorbereiden van (her)benoemingen van commissarissen, de periodieke evaluatie van het functioneren van de RvC en de RvB als geheel en de beoordeling van het functioneren van individuele commissarissen en de leden van de RvB. Het HR Committee bereidt de besluitvorming van de RvC op dit vlak voor en ondersteunt daarmee de RvC in zijn werkgeversrol. Naast de leden van het HR Committee nemen ook de leden van de RvB en het hoofd Personeelszaken deel aan de vergaderingen van het HR Committee.

In 2017 heeft de RvC geconcludeerd dat governance-ontwikkelingen een sterkere werkgeversrol van de RvC vereisen, die verder gaat dan de selectie en benoeming van bestuurders en commissarissen. Het HR Committee heeft zich in het verslagjaar ingespannen om de gewenste versterking te realiseren door onderwerpen op de RvC-agenda te plaatsen die voorheen nog niet regulier in de RvC aan de orde kwamen. De commissie heeft aandacht gevraagd voor de cultuur binnen de bank. Daarnaast heeft zij aangegeven de bevindingen uit de intern gehouden vlootshow te willen bespreken, evenals sleutelfiguren en sleutelposities en de wijze waarop continuïteit daarin wordt geborgd. Doel hiervan is om het zicht van de RvC op het 2e echelon van managers te vergroten en de successieplanning beter te kunnen volgen.

Het HR Committee is in 2018 zesmaal bijeengekomen. Een belangrijk punt van bespreking was het gestarte project ter versterking van de organisatiecultuur. Door middel van een cultuurscan is de huidige cultuur van de bank in beeld gebracht. In dit kader is ook met een aantal commissarissen gesproken. Op vier terreinen zijn verbeteracties geformuleerd: innovatie, resultaatgerichtheid, samenwerking en elkaar aanspreken. Het project loopt door in 2019. In 2018 is voorts gesproken over de HR-strategie. De HR-strategie is gericht op strategische personeelsplanning, beloningsbeleid, performance management en mobiliteit en duurzame inzetbaarheid. Het HR Committee beschouwt strategische personeelsplanning als het belangrijkste van deze onderwerpen. De uitkomst van de in het verslagjaar uitgevoerde vlootshow zal in 2019 met de commissie worden besproken. De commissie

heeft daarnaast gevraagd om vitaliteit en innovatie expliciet als thema's in de HR-strategie te benoemen. Het HR Committee heeft met de RvB ook gesproken over mogelijke Key Performance Indicators om het succes van de HR-strategie te meten. Het opgestelde diversiteitsbeleid voor de RvC en het senior management van de bank is besproken, evenals de vraag welke maatstaven voor diversiteit op termijn relevant zijn voor BNG Bank. Ook heeft het HR Committee de invulling van het programma van permanente educatie 2018 voorbereid.

In 2018 is de voordracht voorbereid ter vervulling van de vacature die ontstaat vanwege het afscheid van Jan Nooitgedagt per 18 april 2019. Daarbij is gebruik gemaakt van de diensten van een wervings- en selectiebureau. Activiteiten van het HR Committee zelf betroffen met name de opstelling van een shortlist van kandidaten en het voeren van gesprekken met potentiële kandidaten. Bij de invulling van de positie hebben het HR Committee en de RvC in afstemming met de ondernemingsraad gestreefd naar een adequate en gebalanceerde samenstelling van de RvC. Het kader daarvoor werd gevormd door het opgestelde opvolgingsplan en het geactualiseerde functieprofiel van de RvC.

Het HR Committee heeft in 2018 besluitvorming door de RvC voorbereid over een portefeuilleerschikking binnen de RvB, die voorziet in de onderscheiden rollen van Chief Executive Officer (CEO), Chief Financial Officer (CFO) en Chief Risk Officer (CRO). Met Olivier Labe is gesproken over zijn motivatie om in aanmerking te komen voor herbenoeming per 1 mei 2019 als lid van de RvB voor een tweede termijn van vier jaar. Hij vervult nu de rol van Chief Financial Officer (CFO). De RvC heeft conform het advies van het HR Committee tot zijn herbenoeming besloten. Op voorstel van het HR Committee zal de beoordeling van het individuele functioneren van de RvB-leden voor het eerst plaatsvinden op basis van een - eind 2018 uitgevoerde - 360 graden-reflectie. Aanleiding voor deze aanpak zijn de afschaffing van de prestatiegerelateerde variabele beloning en de wens om ook ontwikkeling en competenties in de beoordeling te betrekken.

5.4.5 Remuneratiecommissie

De Remuneratiecommissie bereidt de besluitvorming in de RvC voor over de beloning van de RvC, de RvB en de hogere leidinggevende medewerkers, inclusief besluiten die gevolgen hebben voor de risico's en de risicobeheersing van de vennootschap. Net als bij de werkzaamheden van het HR Committee betreft dit primair de werkgeversrol van de RvC. Naast de leden van de Remuneratiecommissie nemen ook de leden van de RvB deel aan de vergaderingen van de Remuneratiecommissie.

Het beloningsbeleid van de RvB is in 2016 door de aandeelhouders vastgesteld en in 2018 ongewijzigd gebleven. Ook in de samenstelling van de RvB hebben zich in het verslagjaar geen wijzigingen voorgedaan. Tegen deze achtergrond hoefde de Remuneratiecommissie in 2018 slechts eenmaal bijeen te komen. De commissie heeft de uitvoering van het beloningsbeleid besproken, zowel voor de RvB, als voor de medewerkers. Dat gebeurt achteraf, over het voorgaande kalenderjaar. Speciale aandacht is daarbij uitgegaan naar de beloning van medewerkers die het risicoprofiel van de bank materieel kunnen beïnvloeden, de zogenaamde Identified Staff. De commissie heeft inzage gekregen in de variabele beloning van alle medewerkers behorend tot de Identified Staff en in alle - incidenteel aan individuele medewerkers uitgekeerde - gratificaties. 2017 was het laatste jaar waarin sprake was van prestatiegerelateerde variabele beloning voor (een deel van) de RvB.

De Remuneratiecommissie heeft beoordeeld in welke mate de RvB de voor 2017 vastgestelde doelstellingen heeft gerealiseerd en heeft de RvC geadviseerd over het toekenningspercentage. De Remuneratiecommissie onderschrijft het oordeel van Risk Management dat er op basis van toetsing aan de Risk Appetite geen redenen waren om de beloning over 2017 niet toe te kennen. In het Remuneratierapport 2017, dat is voorbereid door de Remuneratiecommissie, doet de RvC verslag van het beloningsbeleid van de RvB en de medewerkers en van de uitvoering van de beloningsregeling voor de RvC.

Vergroten leefbaarheid regio Rotterdam

Filedruk in Rotterdam daalt dankzij nieuwe snelweg

Het consortium De Groene Boog heeft in de zomer van 2018 de financieringsovereenkomst gesloten voor het project A16 Rotterdam.

De Groene Boog is een combinatie van Besix, Dura Vermeer, Van Oord, John Laing, Rebel en TBI (Mobilis, CroonWolter&Dros). BNG Bank is één van de financiers en tevens leningen- en zekerheden-agent van dit project. Het project omvat het ontwerpen, bouwen, langjarig onderhoud en financieren van 11 km snelweg (A16) bij Rotterdam. Eind 2023 gaat de weg open voor verkeer. De totale projectkosten bedragen circa 895 miljoen euro, gedragen door 16 verschillende Europese kredietverstrekkers. Het aandeel van BNG Bank in de financiering bedraagt circa 67 miljoen euro.

Geluidschermen, grondwallen, fiets- en wandelpaden

Bijna dagelijks staan er files op de A13 bij Overschie en de A20 tussen Kleinpolderplein en Terbregseplein. Om de bereikbaarheid en de leefbaarheid van de regio Rotterdam te vergroten, legt Rijkswaterstaat een nieuwe snelweg aan: de A16 Rotterdam. De weg komt aan de noordostrand van Rotterdam te liggen. De weg loopt door het Lage Bergse Bos heen, hier wordt een half verdiepte landtunnel aangelegd. Om geluidsoverlast door verkeer te voorkomen, wordt voor de A16 extra geluiddempend asfalt gebruikt. Ook komen er geluidschermen en grondwallen. De weg wordt zo optimaal mogelijk ingepast in het landschap en zal voor 20 jaar energieneutraal zijn. Aangrenzende gebieden zoals het Terbregseveld, Vlinderstrik en Lage Bergse Bos worden opnieuw ingericht en met elkaar verbonden met fiets- en wandelpaden.

Overige informatie

6.1	Toelichting materialiteitsanalyse en materiële onderwerpen	76
6.2	SWOT	85
6.3	Dochtermaatschappijen	86
6.4	BNG Cultuurfonds	87

6.1 Toelichting materialiteitsanalyse en materiële onderwerpen

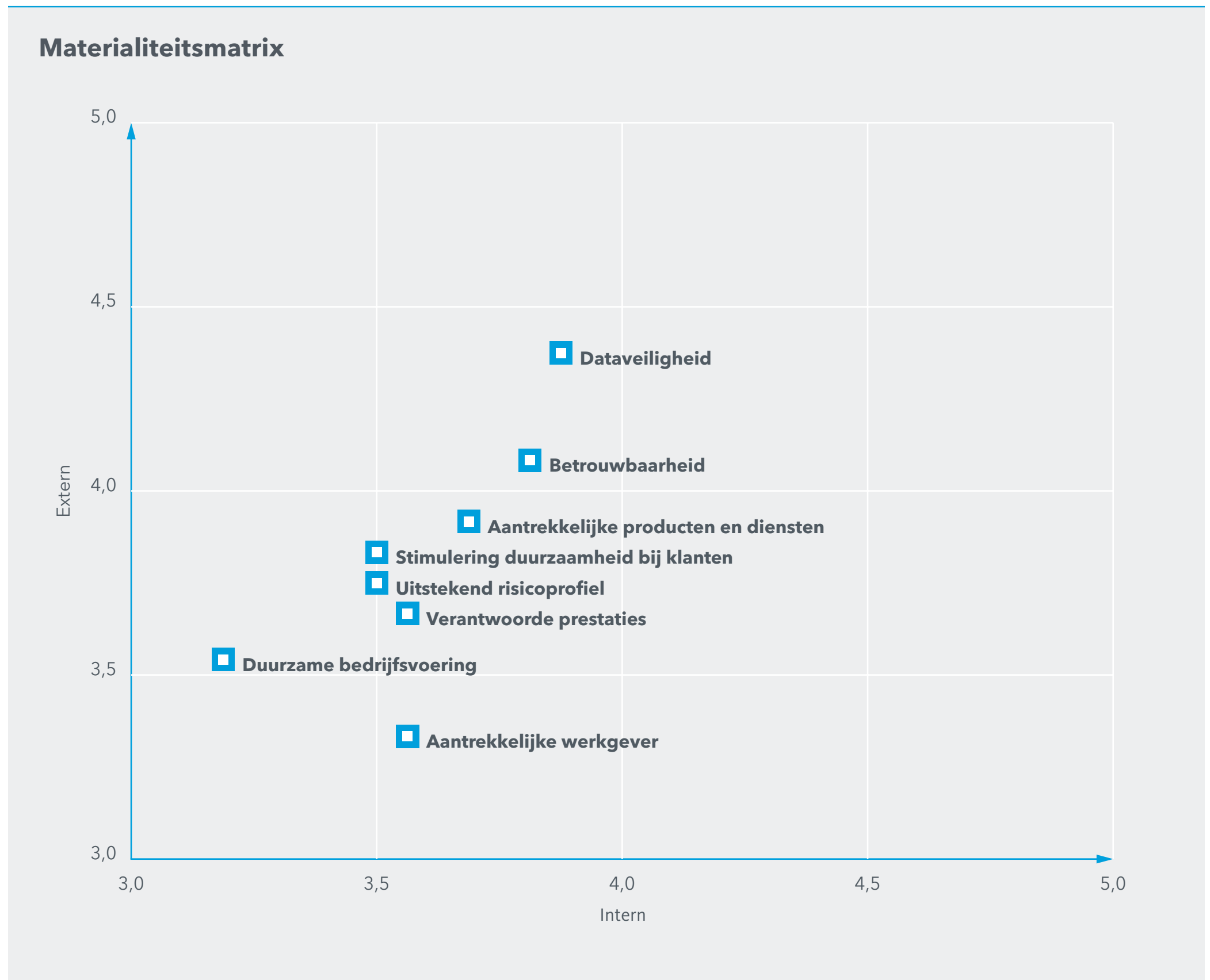
6.1.1 Materialiteitsanalyse

Voor een succesvolle invulling van missie en kernwaarden is een actieve dialoog tussen bank en stakeholders essentieel. De wederzijdse verwachtingen die naar voren komen uit regelmatige contacten tussen de stakeholders en BNG Bank zijn vertaald in de perspectiefanalyse die in het duurzaamheidsbeleid is opgenomen. Op basis van deze perspectiefanalyse en maatschappelijke ontwikkelingen is in 2017 een online enquête uitgezet onder stakeholders van BNG Bank. Hierin konden aandeelhouders, klanten en beleggers het belang van een aantal onderwerpen voor henzelf en de medewerkers van BNG Bank de relevantie voor de organisatie aangeven. De onderwerpen die uit deze enquête als materieel naar voren zijn gekomen, zijn samen met de perspectiefanalyse, gepresenteerd in een stakeholderbijeenkomst. Hierover is in het jaarverslag 2017 gerapporteerd.

Voor de samenstelling van het jaarverslag 2018 is besloten geen nieuwe enquête en stakeholderbijeenkomst te organiseren, maar de uitkomsten uit het voorafgaande jaar als basis te gebruiken. Het aantal materiële onderwerpen is door clustering teruggebracht naar acht onderwerpen, zodat meer focus in het jaarverslag kan worden aangebracht. Intern is bezien of zich in de afgelopen periode nieuwe materiële onderwerpen hebben aangediend, dat bleek niet het geval. De materiële onderwerpen 'Voorspelbaarheid' en 'Eerlijke competitie' zijn vervallen, aangezien deze feitelijk onderdeel vormen van de andere thema's. Per cluster is in de connectiviteitstabel aangegeven welke van de materiële onderwerpen daaronder zijn begrepen. De clusters hebben betrekking op BNG Bank en BNG Gebiedsontwikkeling. De nieuwe indeling is vastgesteld door de RvB.

6.1.2 Materialiteitsmatrix

Onderstaande grafiek geeft op een schaal van 1 tot 5 het belang aan dat interne en externe stakeholders hechten aan de materiële clusters. De score is berekend aan de hand van de scores in 2017 van de thema's die tot die onderwerpen zijn gerekend.

6.1.3 Toelichting materiële clusters

Aantrekkelijke producten en diensten

Aantrekkelijke producten en diensten houden verband met de prijs/kwaliteitverhouding voor klanten. Verder gaat het om innovatie van dienstverlening die aansluit bij de wensen van klanten, ook in het digitale domein. Adequate klantenservice en afhandeling van klachten is eveneens een belangrijke factor. Wat betreft funding zijn onder meer het aanbieden van een aantrekkelijke mix van omvang en looptijden van emissies en het aanbieden van duurzame beleggingsproducten van belang. BNG Bank speelt in op de belangstelling van beleggers voor duurzame beleggingsmogelijkheden door de uitgifte van duurzaamheidsobligaties, zoals SRI-bonds en social housing bonds. Dit vindt zijn weerslag in de breedte van de beleggersbasis en de prijzen die moeten worden betaald. Het succes waarmee BNG Bank hieraan invulling geeft, kan onder meer worden afgemeten aan de behaalde marktaandeelen en de klanttevredenheid.

Stimulering duurzaamheid bij klanten

Het partnerschap met klanten is een belangrijk aspect van de maatschappelijke functie van BNG Bank. Het faciliteren en stimuleren van een milieubewuste bedrijfsvoering door klanten wordt gestalte gegeven door de financiering van duurzame investeringen en het aanbieden van duurzame producten. Wij richten ons met name op het faciliteren van de energietransitie door de financiering van wind- en zonne-energieprojecten, geothermie, biomassa en restwarmteprojecten en verduurzaming van de woningvoorraad.

Verantwoorde prestaties

BNG Bank streeft niet naar winstmaximalisatie, maar wil de aandeelhouders wel een redelijk rendement op het geïnvesteerde kapitaal bieden. Daarnaast houden wij solide kapitaalratio's aan die ruim liggen boven de minimumvereisten uit hoofde van de regelgeving.

Uitstekend risicoprofiel

Voor het realiseren van toegevoegde waarde voor de Nederlandse samenleving is de beheersing van risico's een essentieel bedrijfsbelang voor BNG Bank. Met het Risk Appetite Statement worden risico's in kaart gebracht en wordt beleid geformuleerd over welke risico's acceptabel worden geacht en hoe deze worden gemanaged.

Betrouwbaarheid

Klanten moeten erop kunnen vertrouwen dat BNG Bank geen misbruik maakt van verschillen in kennis van financiële producten; productveiligheid, transparante en begrijpelijke producten waarvan de werking duidelijk wordt uitgelegd, is een uitgangspunt. Van even groot belang is integer handelen en het naleven van wet- en regelgeving en corporate governance. BNG Bank heeft hiervoor verschillende procedures en richtlijnen opgesteld.

Dataveiligheid

Relaties moeten erop kunnen vertrouwen dat BNG Bank zorgvuldig omgaat met de aan haar toevertrouwde gegevens en dat de beveiliging van de systemen op orde is. BNG Bank test regelmatig de robuustheid van de systemen.

Aantrekkelijke werkgever

Gemotiveerde medewerkers komen de effectieve en efficiënte bedrijfsvoering ten goede, en daarmee de behartiging van het maatschappelijk belang. Voldoende opleidings- en ontwikkelingsmogelijkheden vormen daarvoor de basis. BNG Bank streeft naar marktconforme arbeidsverhoudingen. Honorering van een medewerker vindt plaats op basis van de bij de functie behorende salarisschaal, ongeacht of het een man of vrouw is. BNG Bank streeft naar een open cultuur en diversiteit in de personeelssamenstelling en in managementfuncties.

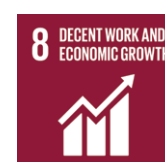
Duurzame bedrijfsvoering

BNG Bank is een kleine organisatie met slechts één vestiging. Binnen de beperkte schaal van de organisatie is het beleid gericht op het zo zuinig mogelijk omgaan met materialen en energie en het terugdringen van de CO₂-footprint. BNG Bank wil klimaatneutraal opereren in 2020. In dat kader is ook de duurzaamheid van de leveranciers een punt van aandacht.

6.1.4 Connectiviteit

In onderstaande tabel zijn de materiële clusters gelinkt aan de strategische doelstellingen en de doelstellingen voor 2018 en de voor BNG Bank relevante GRI Content Index onderwerpen en de Sustainable Development Goals. De volledige GRI Content Index is opgenomen in de bijlage.

MATERIEEL CLUSTER/ ONDERWERP	STAKEHOLDERS	STRATEGISCHE DOELSTELLING	DOELSTELLINGEN 2018	RESULTATEN 2018	PARAGRAAF	GRI
Aantrekkelijke producten en diensten - Goede verhouding prijs/kwaliteit van diensten - Innovatie van dienstverlening - Klantenservice/klachten/kwaliteit dienstverlening - Digitaliseren dienstverlening - Duurzame beleggingsmogelijkheden voor kapitaalverschaffers - Liquiditeit	- Beleggers - Klanten	Relevante speler	Klanttevredenheid: Uitrol eerste functionaliteiten klantportal. Opvolging aanbevelingen klantonderzoek. Substantieel marktaandeel solvabiliteitsvrije kredietverlening kernklanten: > 55% Uitgifte SRI-obligaties: Ten minste één SRI-bond en één Social Housing Bond. Evaluatie frameworks beoordeling duurzaamheidsprestaties gemeenten en corporaties ten behoeve van SRI-obligaties.	Niet gerealiseerd. Klantportal actief in 2019. Introductie Digipass App, aanscherping klachtenafhandeling. 71% Eén SRI en één Social housing bond uitgegeven. Evaluatie frameworks heeft plaatsgevonden.	Wat we hebben bereikt in 2018 Funding	GRI 201: Economic performance

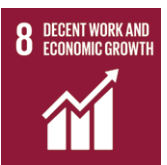
MATERIEEL CLUSTER/ ONDERWERP	STAKEHOLDERS	STRATEGISCHE DOELSTELLING	DOEL- STELLINGEN 2018	RESULTATEN 2018	PARAGRAAF	GRI
<p>Stimuleren duurzaamheid bij klanten</p> <ul style="list-style-type: none"> - Financiering van duurzame investeringen - Energietransitie, waaronder vergroening automobilititeit, aardgasloze wijken en steden, impact op het klimaat - Duurzame producten voor klanten 	Klanten	Relevante speler	<p>Kredietverlening voor duurzame projecten:</p> <p>Verdere uitbouw financiering duurzame projecten.</p>	<p>Gerealiseerd. Voor projecten zie 'Wat we hebben bereikt in 2018'.</p>	<p>'Decentrale overheden', 'Woningcorporaties', 'Zorgsector', 'Onderwijs', 'Energie en infrastructuur' en 'BNG Duurzaamheidsfonds'.</p>	<p>GRI 201: Economic performance</p> <p>GRI 203: Indirect economic impacts</p>

MATERIEEL CLUSTER/ ONDERWERP	STAKEHOLDERS	STRATEGISCHE DOELSTELLING	DOEL- STELLINGEN 2018	RESULTATEN 2018	PARAGRAAF	GRI
Verantwoorde prestaties - Optimum rendement/ zekerheid	Aandeelhouders	Redelijk rendement voor aandeelhouders	Redelijk rendement eigen vermogen: Groter of gelijk aan rendementsnorm ministerie van Financiën (2018: 4,1%). Samenstelling portefeuille langlopende leningen: aandeel promotional loans: Ten minste 90%	8,5% 92,9%	Financiële resultaten Ambities en vooruitzichten 2019	GRI 201: Economic performance
Uitstekend risicoprofiel - Beheerste bedrijfsvoering	- Aandeelhouders - Beleggers - Klanten - Medewerkers				Risicobeheer en compliance Risk Section, Annual accounts	GRI 102: General disclosures
Betrouwbaarheid Integriteit - Kwaliteit van informatievoorziening door BNG Bank - Compliance met wet- en regelgeving - Herstelen vertrouwen financiële sector	- Aandeelhouders - Beleggers - Klanten - Medewerkers		Jaarverslag: Financiële gegevens conform IFRS 9.	Gerealiseerd	Risicobeheer en compliance	- GRI 102: General disclosures - GRI 205: Anti-corruption - GRI 206: Anti-competitive behavior - GRI 415: Public policy - GRI 418: Customer privacy - GRI 419: Socio-economic compliance

MATERIEEL CLUSTER/ ONDERWERP	STAKEHOLDERS	STRATEGISCHE DOELSTELLING	DOEL- STELLINGEN 2018	RESULTATEN 2018	PARAGRAAF	GRI
<p>Dataveiligheid</p> <ul style="list-style-type: none"> - Privacy van klant-gegevens bij BNG Bank - Cyber-security en -crime 	<ul style="list-style-type: none"> - Aandeelhouders - Beleggers - Klanten - Medewerkers 				Risicobeheer en compliance	GRI 418: Customer privacy
<p>Aantrekkelijke werkgever</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aantrekkelijk werk voor medewerkers - Prettige werkomstandigheden voor medewerkers - Marktconforme arbeidsvoorwaarden voor medewerkers - Ontwikkelingsmogelijkheden voor medewerkers - Verantwoord beloningsbeleid 	Medewerkers		<p>Betrokkenheid medewerkers:</p> <p>Medewerkersbetrokkenheidsonderzoek</p> <p>Aanwezige kwantiteit en kwaliteit formatie benutten:</p> <p>Zinvolle benutting beschikbare budgetten stimuleren door aantrekkelijk aanbod.</p> <p>Ontwikkelen performance management systeem voor medewerkers</p>	<p>Niet gerealiseerd. Het medewerkersbetrokkenheidsonderzoek zal in 2019 worden uitgevoerd. In 2018 heeft wel een cultuurscan onder alle medewerkers plaatsgevonden.</p> <p>Gedeeltelijk gerealiseerd. Mobiliteitsbudget is voor circa 50% benut, het opleidingsbudget voor circa 80%.</p> <p>Gerealiseerd. Systematiek is aangepast door toevoeging feedback en zal vanaf 2019 worden geïmplementeerd.</p>	<p>Medewerkers</p> <p>Bijlage Personeelsbestand</p> <p>Beloningsbeleid</p>	<p>GRI 401: Employment</p> <p>GRI 402: Labor/management relations</p> <p>GRI 403: Occupational health and safety</p> <p>GRI 404: Training and education</p> <p>GRI 405: Diversity and equal opportunity</p> <p>GRI 406: Non-discrimination</p>

MATERIEEL CLUSTER/ ONDERWERP	STAKEHOLDERS	STRATEGISCHE DOELSTELLING	DOEL- STELLINGEN 2018	RESULTATEN 2018	PARAGRAAF	GRI
			Bevordering mobiliteit medewerkers: Programma gericht op duurzame inzetbaarheid.	Programma bestaat voor belangrijk deel uit mo- gelijkheden die medewer- kers kunnen benutten binnen het mobiliteits- budget.		
			Marktconfor- me en verant- woorde arbeidsvoor- waarden: Afronding pilotfase en opstellen plan van aanpak. Onderzoek naar mogelijk- heden groei medewerkers in salaris- schaal afhan- kelijk te maken van persoonlijke ontwikkeling.	Gerealiseerd. Niet gereali- seerd. Priori- teit gegeven aan strate- gische personeels- planning, cultuur- onderzoek, HR-strategie en diversiteits- beleid.		
			Diversiteit: Streefcijfers vaststellen voor een meer gelijkmatige man/vrouw- verhouding en leeftijds- opbouw medewerkers- bestand.	Niet gereali- seerd. Diversi- teitsbeleid zal in 2019 verder worden vorm- gegeven.		

MATERIEEL CLUSTER/ ONDERWERP	STAKEHOLDERS	STRATEGISCHE DOELSTELLING	DOEL- STELLINGEN 2018	RESULTATEN 2018	PARAGRAAF	GRI
Duurzame bedrijfsvoering - Duurzame leveranciers/ verantwoord inkopen	- Aandeelhouders - Medewerkers		Social return: Onderzoek mogelijkheden Social Return Platform in samenwerking met VNG. Ontwikkeling CO ₂ -uitstoot: CO ₂ -compensatie via Softs-points Verhogen niveau duurzame inkoop: Vermindering energiegebruik door aanpassing klimaatinstallatie	Doelstelling omgezet naar Global Goals Social Impact Challenge. In samenwerking met VNG georganiseerd. CO ₂ -uitstoot 453 ton. CO ₂ -compensatie nog niet gerealiseerd. Fasegewijze opbouw via Softs-points met ingang van 2019. Energie en warmtegebruik afgenomen. Eerste aanpassingen klimaatinstallatie doorgevoerd.	Duurzame bedrijfsvoering	GRI 305: Emissions GRI 414: Supplier social assessment

6.2 SWOT

Sterke punten

- Langetermijnvisie mogelijk door tweeledige relatie met overheden (klant en aandeelhouder) en ontbreken winstmaximalisatie.
- Lagere fundingkosten en bredere toegang tot de kapitaalmarkt door externe rating en status promotional lender.
- Grootste financier decentrale publieke sector.

Zwakke punten

- Beperking in uitvoeren missie door statutair kader.
- Hoge kosten per lening door toenemende complexiteit in wet en regelgeving i.c.m. omvang klantenbestand.
- Afhankelijkheid van de kapitaalmarkt door ontbreken andere vormen van funding.

**BNG
Bank**

Kansen

- Voortrekkersrol invullen bij duurzame investeringen via projectfinanciering, garantiefondsen en Europese Initiatieven.
- In publiek-private samenwerkingsverband de overheid ontzorgen door financiering van o.a. infrastructuurprojecten.
- Ontwikkeling nieuwe markten en producten in partnerschap met stakeholders.

Bedreigingen

- Alternatieve financieringsmogelijkheden voor klanten bij nieuwe instituties op de markt.
- Afname prijsvoordeel door huidige kapitaalmarkt-omstandigheden in combinatie met schaalgrote concurrenten.
- Beperking klantenkring door terugtrekkende overheid als garantieverstrekker in combinatie met statutaire beperkingen.

6.3 Dochtermaatschappijen

6.3.1 BNG Gebiedsontwikkeling BV

BNG Gebiedsontwikkeling BV is een 100% dochteronderneming van BNG Bank. Het doel van BNG Gebiedsontwikkeling is om direct of indirect (venture) kapitaal aan overheden te verstrekken en direct of indirect deel te nemen aan en/of samen te werken met projecten, met of namens overheidsinstanties of aan overheidsinstanties gelieerde instellingen.

Directie: G.C.A. Rodewijk
Bezoekadres: Koninginnegracht 2, 2514 AA Den Haag
Postadres: Postbus 16075, 2500 BB Den Haag
Telefoon: +31 70 3119 900
E-mail: info@bnggo.nl

6.3.2 Hypotheekfonds voor overheidspersoneel BV

Hypotheekfonds voor overheidspersoneel BV is een 100% dochter van BNG Bank. Het doel van het Hypotheekfonds voor overheidspersoneel is de financiering van hypothecaire leningen afgesloten door ambtenaren in dienst van een aangesloten publiek of semiopenbare instelling waarmee een samenwerkingsovereenkomst is bereikt.

Bestuur: A.M. Van Oord, T. Wesseling
Bezoekadres: Koninginnegracht 2, 2514 AA Den Haag
Postadres: Postbus 30305, 2500 GH Den Haag
Telefoon: +31 70 3750 619
E-mail: bms@bngbank.nl

6.4 BNG Cultuurfonds

Het BNG Cultuurfonds stimuleert activiteiten op het gebied van kunst en cultuur die van betekenis zijn voor gemeenten en het gemeentelijk beleid. Dit doet zij door subsidie te verlenen voor reguliere projecten op het gebied van kunst en cultuur. Daarnaast stimuleert het BNG Cultuurfonds jong talent met prijzen op het vlak van theater, literatuur, jeugd-circus, beeldende kunst en dans. Ook is er een jaarlijkse prijs voor gemeenten op het gebied van cultureel erfgoed. Meer informatie over het BNG Cultuurfonds is opgenomen op de website van BNG Bank.

Ondersteuning hoogwaardige projecten op het gebied van kunst en cultuur

Resultaat 2017	60 projecten gerealiseerd. Overeenkomst Nationaal Jeugd-orkest gecontinueerd.
Doelstelling 2018	Continuering projectsteun en overeenkomst met Nationaal Jeugd-orkest. Aantal projecten afhankelijk van kwaliteit projecten en gevraagde steun in relatie tot het beschikbare budget.
Resultaat 2018	60 projecten gerealiseerd. In het jaarverslag van het Cultuurfonds wordt hierop nader ingegaan.

Prijzen op het gebied van muziek, beeldende kunst en dans

Resultaat 2017	Prijs beeldende kunst niet uitgereikt in verband met aflopen gemaakte afspraak met de Volkskrant. Prijzen voor muziek en dans volgens plan uitgereikt.
Doelstelling 2018	Handhaving resterende prijzen.
Resultaat 2018	Uitgereikt. In het jaarverslag van het Cultuurfonds wordt hierop nader ingegaan.

Prijzen voor gemeentelijke culturele activiteiten

Resultaat 2017	BNG Erfgoedprijs uitgereikt. BNG Lang Leve Kunst Prijs in principe tweejaarlijkse prijs.
Doelstelling 2018	Uitreiking BNG Erfgoedprijs en BNG Lang Leve Kunstprijs
Resultaat 2018	Uitgereikt. In het jaarverslag van het Cultuurfonds wordt hierop nader ingegaan.

Social return

Resultaat 2017	Besloten tot ondersteuning aantal concrete projecten op het gebied van social return in plaats van fonds.
Doelstelling 2018	Onderzoek mogelijkheden Social Return Platform in samenwerking met VNG.
Resultaat 2018	Doelstelling omgezet naar Global Goals Social Impact Challenge. In samenwerking met VNG georganiseerd.

Bijlagen

Bijlage 1: Verslaggevingsprincipes en techniek gegevensmeting	90
Bijlage 2: Personeelsbestand	93
Bijlage 3: Begrippenlijst	99
Bijlage 4: GRI Content Index	107

Bijlage 1: Verslaggevingsprincipes en techniek gegevensmeting

Verslaggevingsprincipes

Middels het jaarverslag legt BNG Bank verantwoording af over activiteiten over het voorafgaande boekjaar. Het jaarverslag vormt een evenwichtige en volledige analyse van de toestand op de balansdatum, de ontwikkeling en de resultaten gedurende het boekjaar en bevat de financiële en niet-financiële prestatie-indicatoren, met inbegrip van milieu- en personeelsaangelegenheden. Het jaarverslag geeft tevens een beschrijving van de voornaamste risico's en onzekerheden.

Belangrijke wet- en regelgeving, standaarden en criteria die worden gebruikt bij het opstellen van het jaarverslag van BNG Bank zijn:

- Burgerlijk Wetboek 2.
- International Financial Reporting Standards (IFRS).
- Nederlandse Corporate Governance Code (herziene versie 2016).
- De EU-richtlijnen:
 - 'Jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen' (2013/34/EU).
 - 'Niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit door bepaalde grote ondernemingen en groepen' (2014/95/EU).
- Integrated Reporting.
- Global Reporting Initiative (GRI) Standards.
- Transparantiebenchmark.
- Internationale mvo-richtlijnen, zoals de UN Global Compact, Sustainable Development Goals, OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen, Equator principles.

De gegevens die in het jaarverslag worden opgenomen, zijn in lijn met onderstaande principes (volgend uit de GRI Standards). Gerapporteerde gegevens zijn:

- Relevant: Rekening wordt gehouden met de beoogde doelen en besluitvormingsbehoeften van gebruikers van het verslag. Duurzaamheidsinformatie is relevant voor die behoeften. Dit wordt middels een materialiteitsanalyse uitgevoerd.
- Volledig: Alle relevante duurzaamheidsgegevens worden in het verslag opgenomen om daarmee een uitgebreide en zinvolle communicatie mogelijk te maken. Regelmatig wordt beoordeeld of er wijzigingen noodzakelijk zijn ten gevolge van wijzigingen binnen de organisatie of in werkzaamheden om daarmee de volledigheid te behouden. Elke omissie wordt openbaar gemaakt en gerechtvaardigd.
- Consistent: Het is mogelijk om een zinvolle vergelijking te maken van duurzaamheidsinformatie in de loop van de tijd. Er is voor een consistente toepassing van accounting benaderingen, grenzen en berekeningsmethoden en eventuele wijzigingen worden vermeld.

- Nauwkeurig: Er wordt voor gezorgd dat de in het verslag opgenomen gegevens voldoende nauwkeurig zijn om besluitvorming door de gebruikers mogelijk te maken.
- Transparant: Er wordt voldoende en geschikte duurzaamheidsinformatie aan de gebruiker van het verslag bekend gemaakt om daarmee de gebruiker in staat te stellen met redelijke zekerheid beslissingen te nemen. BNG Bank stelt de reikwijdte vast, evenals zaken die worden uitgesloten of juist worden meegenomen. Het verslag geeft de positieve en negatieve aspecten van de performance van BNG Bank weer om daarmee een gemotiveerde beoordeling van de algehele prestaties mogelijk te maken. Een 'audit trail' wordt bijgehouden om de kwantificering te ondersteunen. Door het vooraf vaststellen van de KPI's waarover gerapporteerd dient te worden, in combinatie met de door de stakeholders als materieel aangemerkte onderwerpen, krijgt de gebruiker van het verslag relevante en zo objectief mogelijke informatie aangereikt.

De verwachtingen en belangen van stakeholders zijn, binnen redelijkheid, een belangrijk referentiepunt bij besluiten over zaken zoals reikwijdte, grenzen, KPI's en assurance bij het opstellen van duurzaamheidsrapportages.

Informatie over de resultaten wordt in de context van duurzaamheid geplaatst en aangegeven wordt hoe BNG Bank bijdraagt of dat in de toekomst zal doen aan de verbetering van de economische, milieu en sociale omstandigheden, en hoe BNG Bank reageert op ontwikkelingen en trends op lokaal, regionaal of mondiaal niveau.

Techniek gegevensmeting maatschappelijke verslaggeving

Bronnen voor gegevens zijn onder meer de personeelsadministratie, financiële rapportages, de incidentenregistratie, de registratie van meldingen van de interne vertrouwenspersonen en Compliance/Compliance Officer en de administratie van energieverbruik van Facilitair Beheer.

Er zijn aannames/schattingen gedaan met betrekking tot de berekening van de CO₂-footprint. Het aantal zakelijke autokilometers dat is afgelegd door medewerkers in privéauto's is niet bekend. Dit wordt ruimschoots gecompenseerd in een voorzichtige schatting van privégebruik van leaseauto's (10.000 km/jaar).

BNG Bank beschouwt de inherente beperkingen wat betreft nauwkeurigheid die samenhangen met de schattingen als niet materieel.

BNG Bank hanteert 2010 als basisjaar voor haar CO₂-emissie, omdat in 2010 is overgegaan tot het jaarlijks in kaart brengen van de emissies. De CO₂-footprint van BNG Bank wordt berekend op basis van operationele controle. Alle bedrijfsonderdelen waarover BNG Bank operationele controle heeft zijn in deze CO₂-footprint meegenomen. Tot en met 2012 hanteerde BNG Bank internationale conversiefactoren afkomstig uit het GHG Protocol en van DEFRA en IPCC. Omdat BNG Bank op de Nederlandse markt opereert, is in 2013 gekozen om over te stappen van internationale conversiefactoren, naar de in Nederland algemeen gehanteerde en geaccepteerde conversiefactoren volgens de CO₂-prestatieladder. Daarop maakt BNG Bank één uitzondering. Groene stroom wordt doorgerekend als zijnde klimaatneutraal (0 gram CO₂/kWh). In het jaarverslag is de CO₂-emissie van de stadsverwarming met ingang van 2016 berekend op basis van de STEG-emissiefactor (46,2 kg/GJ) die de energieleverancier hanteert.

In tegenstelling tot de CO₂-prestatieladder worden zakelijke vliegtuigkilometers aan scope 3 (indirecte uitstoot van CO₂, veroorzaakt door bedrijfsactiviteiten van een andere organisatie) toegerekend (conform het GHG protocol).

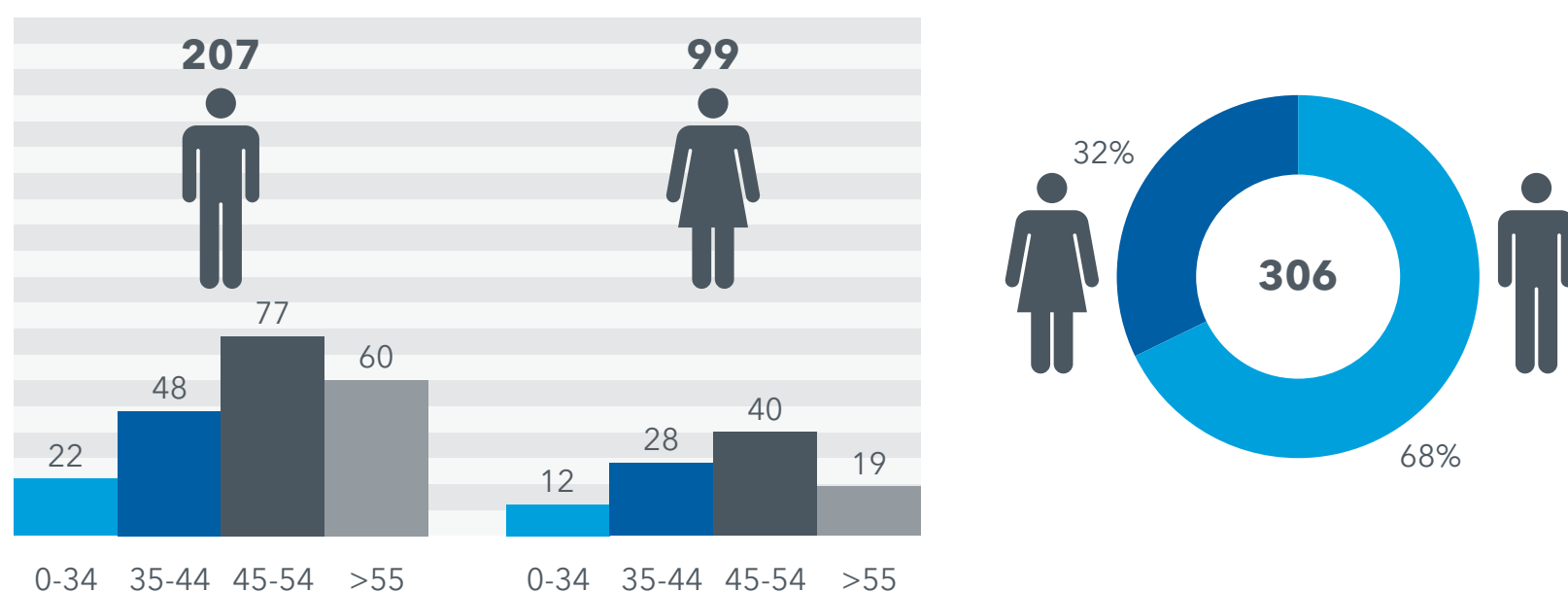
Op de maatschappelijke informatie vindt een interne en externe audit plaats.

Bijlage 2: Personeelsbestand

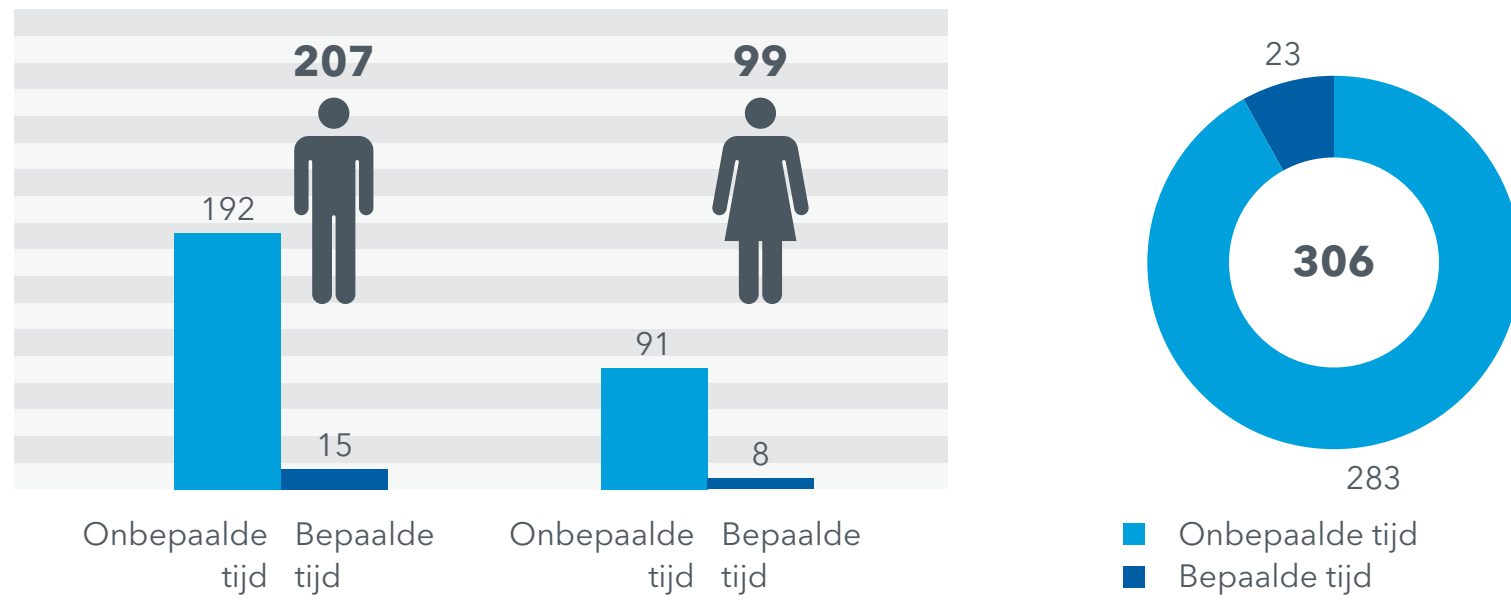
In 2018 nam het personeelsbestand van BNG Bank en haar dochtermaatschappijen met 2 medewerkers (1 fte) af tot 306 medewerkers (302 fte). Van de 306 medewerkers zijn 207 medewerkers man (68%) en 99 medewerkers vrouw (32%). In 2018 heeft BNG Bank 36 leidinggevenden, waarvan 10 vrouwelijke leidinggevenden (28%). Daarnaast hebben wij 13 (13,1 fte) externe medewerkers op formatieplaatsen en 51 externe medewerkers op niet formatieplaatsen. In dienst van BNG Bank zijn 295 medewerkers. In dienst van dochtermaatschappij BNG Gebiedsontwikkeling zijn 11 medewerkers. Er zijn geen medewerkers in dienst van de dochtermaatschappij BNG Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel. BNG Bank heeft één vestiging. Alle medewerkers zijn werkzaam in deze vestiging. In 2018 zijn 16 personen (5%) in dienst getreden en 18 personen (6%) hebben de organisatie verlaten. De standaard opzegtermijn, vastgelegd in de CAO Banken, is twee maanden. Intern zijn 10 medewerkers van functie gewijzigd. De gemiddelde leeftijd van medewerkers is met ruim 47 jaar nagenoeg gelijk gebleven aan voorafgaand jaar. De gemiddelde diensttijd van medewerkers is ruim 14 jaar.

Ouderschapsverlof is in de CAO Banken geregeld. Van de regeling maakten 23 medewerkers (14 mannen en 9 vrouwen) gebruik. Alle medewerkers zijn teruggekeerd in hun functie. Van de medewerkers van BNG Bank valt 96% onder de CAO Banken. Deelnemers aan het Directieoverleg (zie paragraaf 'Corporate structuur') en de leden van de RvB, in totaal 11 medewerkers vallen niet onder deze CAO. Alle werknemers nemen deel aan de pensioenregeling. BNG Bank als werkgever draagt 17,43% bij aan het pensioen, de werknemer draagt 7,47% bij. Alle hier genoemde cijfers zijn per het einde van het jaar 2018.

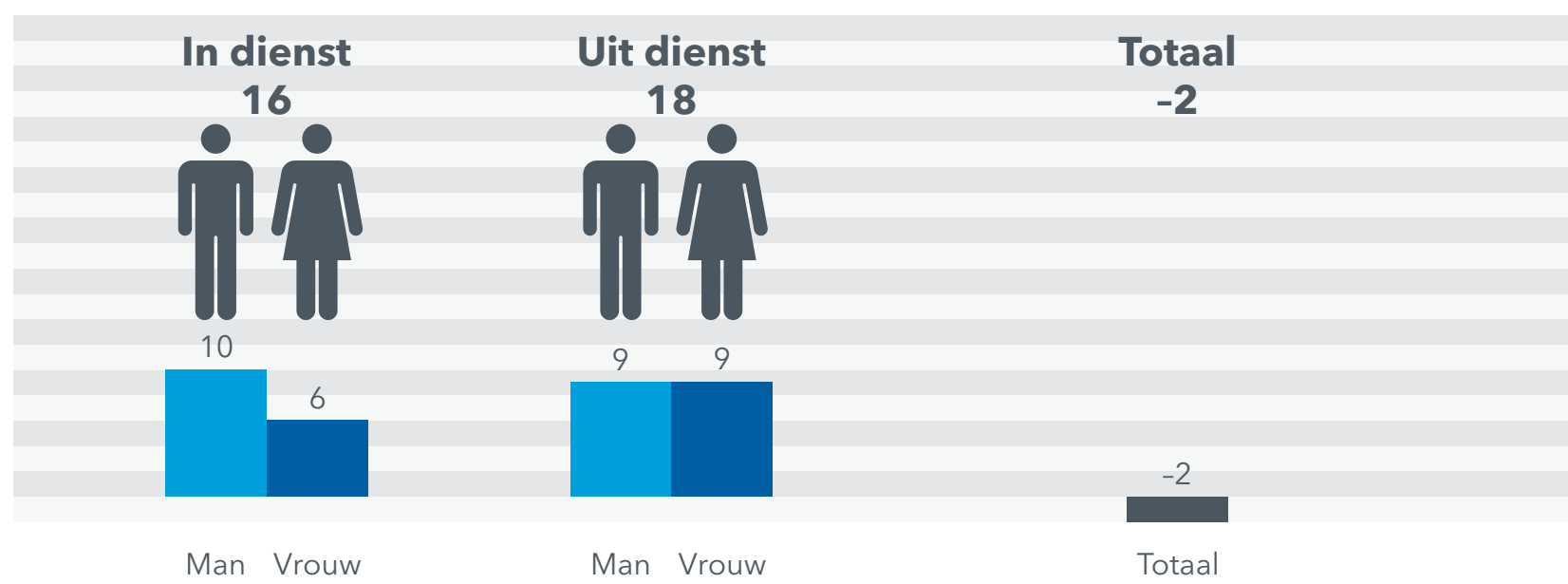
Medewerkers naar leeftijd en geslacht

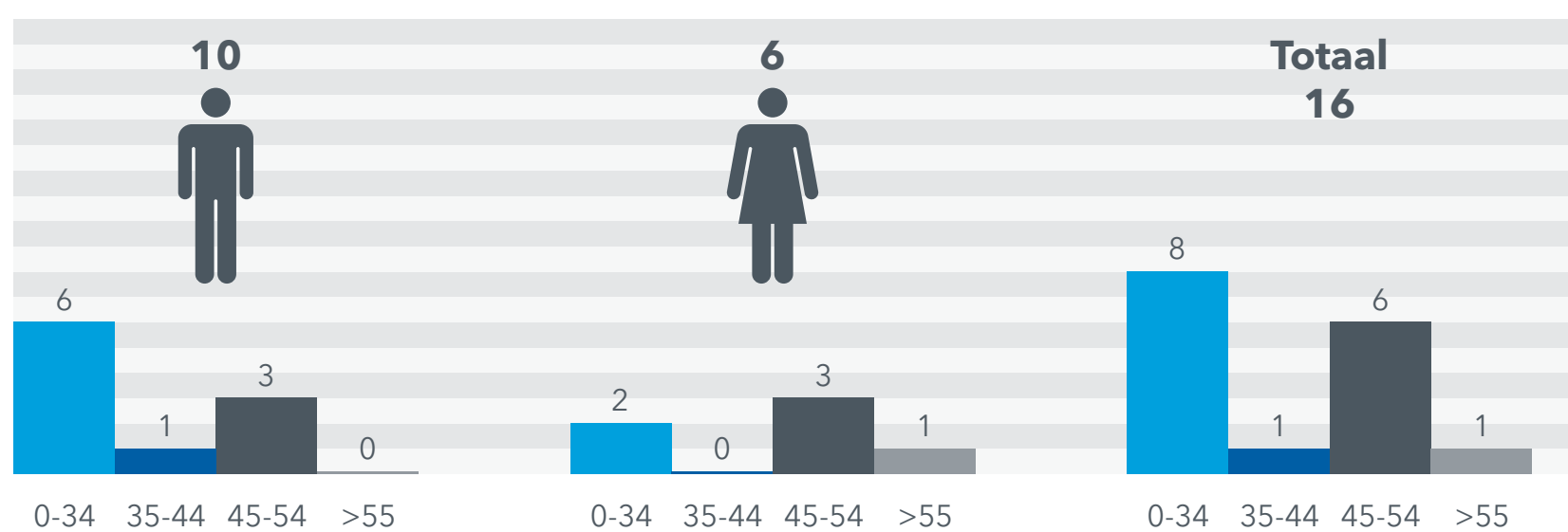
Medewerkers naar type contract

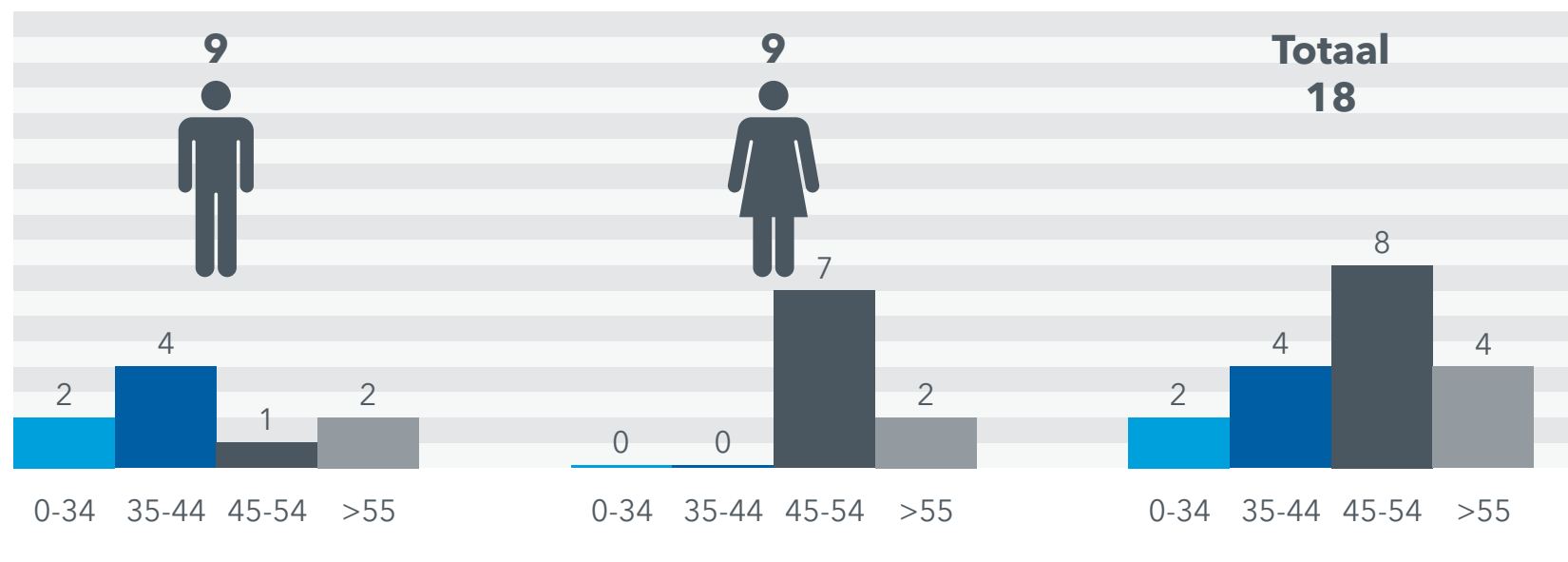
In- en uitstroom van medewerkers

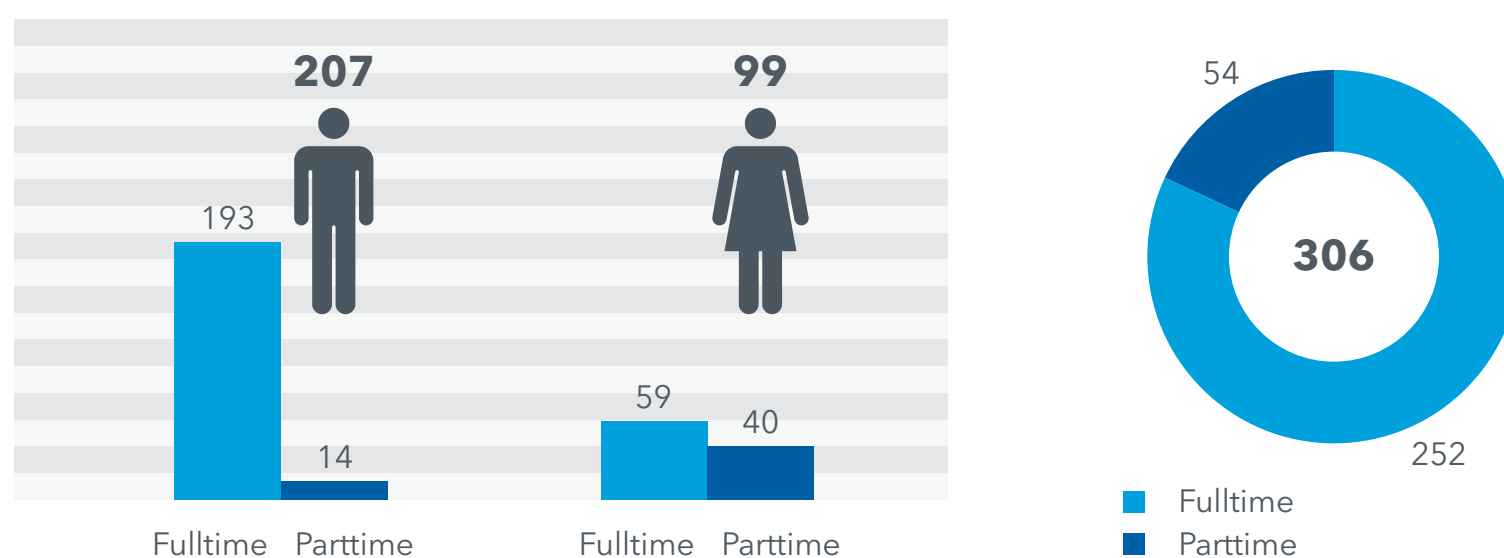
Instroom van medewerkers naar leeftijdscategorie

Uitstroom van medewerkers naar leeftijdscategorie

Medewerkers naar fulltime en parttime

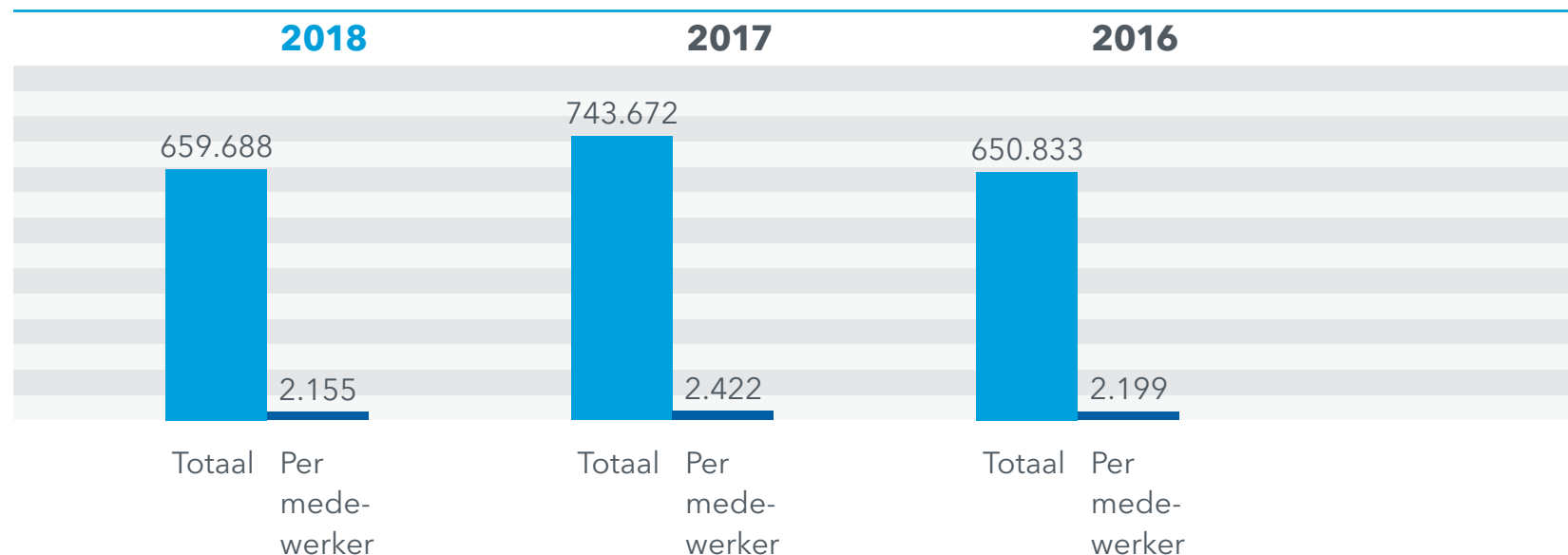

Fte waarde vrouwen 0,92 fte. Fte waarde mannen 1,02 fte.

Training en opleiding

Opleidingskosten

(In euro)

Opleidingsuren incompany trainingen

	2018
Aantal incompany trainingen	11
Totaal aantal deelnemers	785
Totaal aantal uren	4.778
Totaal aantal uren incompany training per deelnemer	6
Gemiddeld aantal incompany trainingen per medewerker	2,6

De volgende incompany trainingen zijn in 2018 gegeven:

- Feedbacktraining.
- Yellow, Green en Black belt trainingen.
- Dilemmatraining.
- Bitcoin & Blockchain.
- Workshop Overgang.
- Stoppen met roken.
- Kennisprogramma BNG Bank.
- Advanced Banking Course.
- Schrijven van Kredietvoorstellen & revisies.

In 2018 zijn ter bevordering van blijvende inzetbaarheid van werknemers loopbaangesprekken, budget voor mobiliteit en duurzame inzetbaarheid, coaching en vitaliteitsverlof ingezet. Alle medewerkers worden periodiek (minimaal jaarlijks) beoordeeld op prestaties en loopbaanontwikkeling. Medewerkers die met pensioen gaan kunnen de training Pensioen in Zicht volgen. Medewerkers waarvan het dienstverband wordt beëindigd kunnen coaching en outplacementbegeleiding krijgen. Er wordt geen onderscheid gemaakt naar geslacht en categorie medewerker.

Verzuim

Het ziekteverzuim kwam in 2018 uit op 3,3% (2017: 3,0%) en ligt daarmee boven de interne norm van 3,0%. Het percentage ligt boven het gemiddelde van de sector financiële dienstverlening (minder dan 3% voor de periode vierde kwartaal 2017 tot en met derde kwartaal 2018). Medewerkers van BNG Bank melden zich iets vaker ziek dan in voorgaande jaren. Het ziekteverzuim duurt gemiddeld genomen ook iets langer. Het wat hogere verzuim werd onder meer veroorzaakt door het meenemen van het tweede ziektejaar in de verzuimcijfers. Het verzuim wordt grotendeels bepaald door een klein aantal langdurig verzuimende medewerkers waarbij meestal sprake is van een medische oorzaak. De verzuim-aanpak is onverminderd gericht op preventie.

Discriminatie

In 2018 zijn geen meldingen gemaakt van incidenten op het gebied van discriminatie. De procedure om incidenten te melden is opgenomen in de regeling 'Ongewenste omgangsvormen'. Ook worden vertrouwenspersonen ingezet.

Beheersysteem voor gezondheid en veiligheid op het werk

BNG Bank heeft een beheersysteem voor gezondheid en veiligheid op het werk, gebaseerd op basis van de Arbowet. Alle interne en externe medewerkers vallen onder dit systeem.

Identificatie van gevaren, risicobeoordeling en onderzoek van incidenten

Processen om werkgerelateerde gevaren te identificeren en risico's te beoordelen zijn de Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) en het beleid ongewenste omgangsvormen. De melding beroepsziekten door de bedrijfsarts zijn erop gericht om gevaren te elimineren en risico's te minimaliseren. Om de kwaliteit van processen en competenties van personen die de processen uitvoeren te bewaken, wordt gebruikt gemaakt van een gecertificeerde Arbodienst en gecertificeerde preventiemedewerkers, bedrijfshulpverleners en vertrouwenspersonen. Evaluatie en verbetering van de processen geschiedt middels de halfjaarlijkse bespreking van het plan van aanpak RI&E met de ondernemingsraad, frequente bespreking met de Arbodienst, periodieke oefeningen van de bedrijfshulpverlening en door controle door de brandweer. Werknemers kunnen werkgerelateerde gevaren en gevaarlijke situaties melden middels een procedure voor incidentmeldingen, interne en externe vertrouwenspersonen, het preventieve spreekuur bedrijfsarts en bedrijfsmaatschappelijk werk. Medewerkers kunnen in alle situaties zelf uit werksituaties stappen waarvan zij denken dat ze letsel of een slechte gezondheid kunnen veroorzaken. Bescherming van werknemers tegen represailles is als uitgangspunt opgenomen in beleid en opgenomen in de klokkenluidersregeling en de regeling ongewenste omgangsvormen. Om werkgerelateerde incidenten vast te stellen, te onderzoeken en om corrigerende maatregelen en verbeteringen vast te stellen vinden interne audits plaats. Indien er sprake is van incidenten, dan worden deze besproken in het Directieoverleg.

Arbodienstverlening

BNG Bank heeft een contract met een arbodienstverlener. In het contract zijn de taken en verantwoordelijkheden van de arbodienst bij ziekte van medewerkers vastgelegd. Medewerkers worden bij 42 weken ziekte bij het UWV aangemeld. Medewerkers hebben altijd de mogelijkheid om gebruik te maken van het spreekuur van de bedrijfsarts en de bedrijfsmaatschappelijke werker. Deze spreekuren vinden in huis bij BNG Bank plaats. De bedrijfsarts heeft eenmaal per week spreekuur en de bedrijfsmaatschappelijke werker eenmaal per twee weken. De frequentie van dit spreekuur is afgestemd op het aantal ziekmeldingen en de behoefte van medewerkers. Het Sociaal Medisch Teamoverleg vindt ieder kwartaal plaats. In dit overleg worden de re-integratiemogelijkheden van langdurig zieke medewerkers besproken en vastgelegd in het Poortwachter dossier. Kwaliteit van de arbodienstverlening wordt gewaarborgd door gebruik te maken van een gecertificeerde arbodienst en regelmatig evaluatiegesprekken met de arbodienst te voeren.

Werknemersparticipatie, consultatie en communicatie inzake het systeem voor gezondheid en veiligheid op het werk

De ondernemingsraad vertegenwoordigt medewerkers, volgt het beleid van BNG Bank en overlegt daarover namens de medewerkers met de RvB. De Arbo-commissie van de OR (de commissie Veiligheid, Gezondheid, Welzijn en Milieu (VGWM)) komt bij elkaar naar aanleiding van wetswijzigingen en Arbo-technische wijzigingen binnen BNG Bank. Vier medewerkers: twee ondernemingsraad leden, een preventiemedewerker en het Hoofd Personeelszaken, zijn vertegenwoordigd in de VGWM-commissie. Ieder half jaar vindt er overleg door de VGWM-commissie plaats en wordt het plan van aanpak RI&E en het Arbo Jaarplan

besproken. Instemming wordt aan de ondernemingsraad gevraagd in geval van vaststelling, wijziging of intrekking van een regeling op het gebied van arbeidsomstandigheden, ziekteverzuim of re-integratiebeleid. Communicatie over en toegang van werknemers tot relevante informatie over gezondheid en veiligheid op het werk geschiedt via intranet.

Trainingen over gezondheid en veiligheid op het werk

Voor medewerkers doen zich geen of nagenoeg geen specifieke werkgerelateerde gevaren, gevaarlijke activiteiten of gevaarlijke situaties voor. Vertrouwenspersonen volgen permanente educatie voor het behoud van hun certificaat. Bedrijfshulpverleners volgen periodiek oefeningen. Preventiemedewerkers houden de actuele ontwikkelingen in het vakgebied bij. Periodiek worden ontruimingsoefeningen gehouden.

Om de gezondheid van werknemers te bevorderen is er voor medewerkers een mobiliteitsbudget beschikbaar met onder meer een fietsplan, bedrijfsfitness, stoelmassage, periodiek gezondheidsonderzoek en preventieve fysiotherapie.

Werkgerelateerde ongelukken en gezondheidsproblemen

In 2018 hebben zich geen werkgerelateerde ongelukken voorgedaan. Er zijn (nagenoeg) geen risico's waardoor werkgerelateerd letsel kan ontstaan. Voorlichting over het gebruik van de werkplek en apparatuur wordt aan medewerkers gegeven om risico's te beperken en om werkgerelateerde letsels te voorkomen.

Enkele medewerkers per jaar krijgen last van werkgerelateerde gezondheidsproblemen. Burn out/overspannen en klachten met betrekking tot het houdings- en bewegingsapparaat zijn de belangrijkste werkgerelateerde gezondheidsproblemen. Werkdruk, langdurig zitten en langdurig beeldschermwerk zijn werkgerelateerde gevaren die een risico vormen voor de gezondheid. Middels de periodieke RI&E zijn deze gevaren bepaald. Genomen maatregelen om deze gevaren weg te nemen en risico's te minimaliseren zijn capaciteitsmanagement (periodieke bespreking benodigde formatie versus werkaanbod), inzet van hoog-laag bureaus, het meten van ervaren werkdruk, stoelmassage, preventieve fysiotherapie en werkplekonderzoeken.

Bijlage 3: Begrippenlijst

Deze begrippenlijst is ter verduidelijking van bepaalde termen die in het jaarverslag worden gebruikt.

B

Basel III:

Wereldwijd regulerend akkoord tot stand gekomen bij de Bank for International Settlements (BIS), waarin concrete bepalingen staan op het gebied van risico-, kapitaal- en liquiditeitsmanagement binnen een bank. Basel III komt als vervolg op Basel II nadat was gebleken dat banken risico's liepen die door de gestelde kapitaaleisen van dat akkoord niet opgevangen konden worden. Basel III zal met ingang van 2019 volledig in werking moeten zijn.

Bedrijfscode:

Beschrijft het gedrag dat BNG Bank van haar medewerkers verlangt en beschrijft de wijze waarop BNG Bank met integriteit wil omgaan. De bedrijfscode geeft aan dat medewerkers op een respectvolle en zorgvuldige wijze zullen samenwerken met de interne en externe stakeholders en op een verantwoorde manier met hun belangen omgaan.

C

Capital Requirements Directive (CRD) en Capital Requirements Regulations (CRR):

Raamwerk voor de implementatie van de kapitaaleisen van het Basel-akkoord, met betrekking tot krediet- en beleggingsinstellingen in de Europese Unie. Het verschil tussen de CRR en de CRD is dat de CRR voor elk land onverkort geldt, terwijl er bij de CRD enige ruimte is om de bepalingen naar eigen inzicht in te vullen.

Code Banken:

Richtlijnen met betrekking tot het principe 'klant centraal', corporate governance (RvC, RvB), risicomanagement, audit en beloningsbeleid. De Code Banken is in 2009 vastgesteld door de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) en per 1 januari 2010 in werking getreden. Alle banken in Nederland hebben deze code onderschreven. Banken vermelden in hun jaarverslag op welke wijze zij de principes in het voorafgaande jaar hebben toegepast

en zetten, indien van toepassing, gemotiveerd uiteen waarom een principe eventueel niet (volledig) is nageleefd.

Common Equity Tier 1-Ratio (volgens Basel III):

De verhouding tussen het kernvermogen van de bank (aandelenkapitaal plus reserves) en de naar risicograad gewogen activa. Het geeft een indicatie van de mate waarin een bank in staat is om verliezen op te vangen. Activa worden beoordeeld naar rato van risico. Zo worden leningen aan of onder garantie van de Nederlandse overheid als (nagenoeg) vrij van kredietrisico gezien.

Compliance:

Het naleven van wet- en regelgeving, alsmede het werken volgens de normen en regels die een instelling zelf heeft opgesteld.

Corporate governance:

Het samenstel van principes en best practice bepalingen die de verhoudingen reguleren tussen de RvB, de RvC en de (algemene vergadering van) aandeelhouders. Kenmerkend voor het Nederlandse model van corporate governance is de two-tier structuur, dat voorziet in een RvC met toezichhoudende taken en een RvB met uitvoerende bestuurstaken.

Customer Due Diligence beleid (CDD):

Beleid om te bewerkstelligen dat financiële instellingen hun cliënten moeten kennen én geen relaties aanknopen met personen die het vertrouwen in de financiële instelling kunnen schaden.

D

Diensten van algemeen economisch belang (DAEB):

Diensten van algemeen economisch belang zijn economische activiteiten die een publiek belang dienen en die doorgaans niet op een rendabele wijze kunnen worden uitgevoerd. Hierdoor mogen ondernemingen die met een DAEB zijn belast, worden gecompenseerd. In de Woningwet worden de DAEB benoemd voor woningcorporaties: activiteiten met betrekking tot sociale huurwoningen en bepaald maatschappelijk vastgoed en specifieke diensten voor de leefbaarheid. Deze activiteiten vormen daarbij ook de kerntaken van woningcorporaties.

Duurzaam:

BNG Bank beschouwt een activiteit als duurzaam wanneer deze bijdraagt aan een positief lange termijn totaaleffect op ecologisch, sociaal-cultureel en economisch gebied.

Duurzame obligatie:

Obligatie waarvan de middelen die voortkomen uit de uitgifte van de obligatie alleen worden ingezet voor duurzame projecten.

E

Eigen vermogen:

Het eigen vermogen bestaat uit aandelenkapitaal, hybride kapitaal, agioreserve, herwaarderingsreserve, cashflow hedge reserve, overige reserves en onverdeelde winst (ook wel de nettowinst lopend boekjaar genoemd).

Enkelvoudige jaarrekening:

Een jaarrekening die wordt gepresenteerd door de moedermaatschappij waarbij de jaarcijfers van de moedermaatschappij zijn opgenomen en waarin de investeringen in de deelnemingen administratief op basis van het directe aandelenbelang zijn gewaardeerd.

F

Fte (Full time equivalent):

Een rekeneenheid waarmee de omvang van een dienstverband of de personeelssterkte kan worden uitgedrukt. Eén fte staat binnen BNG Bank voor een personeelslid met een volledige werkweek van 36 uur.

G

Geconsolideerde jaarrekening:

De jaarrekening van een groep rechtspersonen waarin zowel de jaarcijfers van de moedermaatschappij als de dochtermaatschappijen die in de consolidatie zijn betrokken bij elkaar worden opgenomen, waarna de jaarrekening als één geheel wordt gepresenteerd.

Global Reporting Initiative (GRI):

Richtlijnen voor de verslaggeving over economische, sociale en milieuprestaties.

I

International Capital Markets Association (ICMA):

Ontwikkelt standaarden en regels die het functioneren van de internationale kapitaalmarkt bevorderen.

Internal Capital Adequacy Assessment Process (ICAAP) en Internal Liquidity Adequacy Assessment Process (ILAAP):

Risicobeoordeling door de onderneming van alle risico's waaraan de onderneming bloot staat of zou kunnen staan. De mate waarin de risico's worden gemitigeerd en de hoeveelheid kapitaal respectievelijk liquiditeit die nodig is om het restrisico af te dekken.

Integrated Reporting:

Verslaggevingskader afkomstig van de International Integrated Reporting Council (IIRC). Integrated Reporting leidt tot een geïntegreerd verslag waarin gerapporteerd wordt over de waardecreatie: de externe omgeving die de organisatie beïnvloedt, de in- en uitgaande middelen (te weten financiële, geproduceerde, intellectuele, menselijke, sociale/relatieve en natuurlijke middelen) en de wijze waarop de organisatie interacteert met de externe omgeving op de korte, middellange en lange termijn. Vastlegging vindt plaats middels het waardecreatiemodel.

Integriteit:

Het zorgvuldig handelen ten opzichte van anderen, met inachtneming van verantwoordelijkheden en geldende regels, op moreel verantwoorde wijze, op basis van algemeen aanvaarde sociale en ethische normen.

International Financial Reporting Standards (IFRS):

Boekhoudkundige standaard voor jaarverslagen van bedrijven.

K

Kapitalisatiebeleid:

Het kader dat wordt gesteld voor de groei en de omvang van het eigen vermogen, in relatie tot de activiteiten van de bank en de regelgeving die van toepassing is.

Kernklantsectoren:

De sectoren waarop BNG Bank zich in het bijzonder concentreert: overheden, woningcorporaties, zorginstellingen en onderwijsinstellingen.

Kredietwaardigheid:

De mate van zekerheid waarin een instelling in staat is haar financiële verplichtingen steeds na te komen.

L

Langlopende kredietverlening:

Het verstrekken van kredieten met een looptijd langer dan een jaar.

Leverage ratio:

De verhouding tussen het Tier 1-vermogen en het (gecorrigeerde) balanstotaal van een bank.

M

Marktaandeel:

Het scoringspercentage van BNG Bank in de bij de bank bekende kredietvraag van decentrale overheden, woningcorporaties en zorginstellingen.

Materiële onderwerpen:

Met behulp van de 'materialiteitsanalyse' bepaalde onderwerpen die van voldoende belang zijn om over te rapporteren in het jaarverslag. Of een onderwerp materieel is hangt af van de mate van invloed op beoordeling en besluitvorming door stakeholders en de mate van economische, milieu en maatschappelijke impact.

Materialiteitsanalyse:

Proces waarin met input van stakeholders wordt bepaald welke onderwerpen van voldoende belang zijn om over te rapporteren in het jaarverslag, de zogenaamde 'materiële onderwerpen'.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo):

Ondernemingsactiviteiten gericht op waardecreatie op de lange termijn in drie dimensies, te weten markt, mens en milieu.

N

Nederlandse Corporate Governance Code:

Richtlijnen voor effectieve samenwerking en bestuur. De Code, voor het eerst vastgesteld in 2003 en herzien in 2008 en 2016, bevat bepalingen die de verhouding reguleren tussen de RvB, de RvC en aandeelhouders.

P

Promotional loan:

Stimuleringslening; een lening die door een ontwikkelingsbank, dan wel via een bemiddelende bank wordt verstrekt op een niet-concurrerende, non-profit basis ter bevordering van de oogmerken van openbare orde van centrale of regionale overheden in een lidstaat.

Publiek-private samenwerking:

Het realiseren van projecten door overheid en private partijen samen, waarbij over de toedeling van opbrengsten en risico's vooraf afspraken worden gemaakt.

R

Rating:

Waardering van de kredietwaardigheid van banken, het vermogen van banken om hun verplichtingen na te komen. De beoordeling wordt gedaan door onafhankelijke kredietbeoordelaars, zoals de erkende ratingbureaus Moody's, Fitch en Standard & Poor's.

Risicomanagement en risicobeheer:

Het onderkennen en beheersen van mogelijke risico's in de bedrijfsvoering van de bank.

Risicoprofiel van een instelling:

Mate waarin een instelling is blootgesteld aan risico's. De ratings van de externe ratingbureaus vormen een belangrijke graadmeter van het risicoprofiel.

Risk appetite:

Het vooraf vastgestelde geaggregeerde niveau en de soorten risico's die de bank bereid is te accepteren om strategische doelstellingen te realiseren.

S

Scope 1:

Directe CO₂-uitstoot, veroorzaakt door eigen bronnen binnen de organisatie. Het betreft dan de uitstoot door eigen gebouw-, vervoer- en productiegerelateerde activiteiten.

Scope 2:

Deze omvat de indirecte uitstoot van CO₂ door opwekking van zelf gekochte en verbruikte elektriciteit of warmte. Die opwekking vindt fysiek ergens anders plaats, bijvoorbeeld in een elektriciteitscentrale.

Scope 3:

Indirecte uitstoot van CO₂, veroorzaakt door bedrijfsactiviteiten van een andere organisatie. Het betreft dan uitstoot door bronnen die niet in het bezit zijn van de eigen organisatie en waar ze ook geen directe invloed op kan uitoefenen. Bijvoorbeeld de uitstoot veroorzaakt door de productie of winning van ingekochte grondstoffen of materialen en uitbestede werkzaamheden zoals goederenvervoer. Ook de indirecte uitstoot als gevolg van zakelijk verkeer met privévoertuigen en zakelijk vliegverkeer hoort bij scope 3.

Social housing bond:

Een door BNG Bank uitgegeven duurzame obligatie. De beschikbare middelen worden ingezet voor duurzame activiteiten binnen de sociale huursector.

Solvabiliteit:

Het vermogen om aan financiële verplichtingen te voldoen en verliezen op te vangen, afgemeten aan het eigen, respectievelijk aansprakelijk vermogen.

Solvabiliteitsplichtige leningen:

Leningen waarvoor de bank op grond van regelgeving een zekere hoeveelheid eigen vermogen moet aanhouden, als buffer voor het risico dat de lening niet wordt terugbetaald (zie ook: "Risicodragende kredietverlening").

Solvabiliteitsvrije leningen:

Leningen waarvoor de bank geen eigen vermogen hoeft aan te houden omdat ze door de toezichthouder (De Nederlandsche Bank) als (nagenoeg) kredietrisicovrij worden beschouwd (zie ook: "Risicovrije kredietverlening").

SRI-bond:

Duurzame obligatie waarmee duurzame gemeenten worden gefinancierd.

Stakeholders:

Entiteiten of individuen waarvan redelijkerwijze kan worden verwacht dat ze aanzienlijk worden beïnvloed door de activiteiten, producten of diensten van de instelling en/of wiens acties het vermogen van de organisatie beïnvloeden om haar strategieën te implementeren of haar doelen te bereiken.

Stakeholderdialog:

Bijeenkomst met stakeholders waarin de wederzijdse verwachtingen en actuele onderwerpen worden besproken en waarin materiële onderwerpen worden getoetst en gevalideerd.

Sustainable Development Goals (SDG's):

17 duurzaamheidsdoelen gericht op vrede en welvaart voor mens en planeet, nu en in de toekomst, onderschreven door alle lidstaten van de Verenigde Naties in 2015.

T

Three lines of defence model:

Organisatiemodel voor het beheersen van risico's binnen financiële instellingen en belangrijk onderdeel van de governance. Het model is een gevestigde aanpak voor risicobeheer en interne controle die organisaties helpt bij het versterken, verduidelijken en coördineren van hun essentiële functies op het gebied van governance, risicobeheer, interne controle en verantwoordelijkheden.

Tier 1-ratio (volgens Basel III):

De Tier 1-ratio geeft de naar risico gewogen solvabiliteit van de bank weer. De ratio bestaat uit het Tier 1-vermogen gedeeld door alle risicogewogen activa. Het Tier 1-vermogen bestaat uit het Common Equity Tier 1-vermogen (CET1-vermogen) plus het additionele Tier 1-vermogen en het Tier 2-vermogen. Het Tier 1-vermogen bestaat uit het eigen vermogen van de bank exclusief de winst in het lopend boekjaar en de cashflow hedge reserve. Dit vermogen wordt ook nog gecorrigeerd voor infasering van de herwaarderingsreserve en andere prudentiële filters. Daarnaast wordt ook nog een correctie gemaakt voor securitisaties met een risicoweging van 1250%. Het additionele Tier 1-vermogen bestaat uit hybride kapitaal dat zich onder Basel III kwalificeert als additioneel Tier 1-vermogen.

Two-tier structuur:

Dualistisch bestuursmodel waarin bestuur en toezicht daarop zijn verdeeld over twee organen, namelijk de RvB en RvC.

V

Vreemd vermogen:

Het totaal van kortlopende en langlopende schulden.

W

Waardecreatie en waardecreatiemodel:

Zie 'Integrated Reporting'.

Z

Zorgplicht:

In de relatie tussen een bank en haar klanten is veelal sprake van een verschil in kennis van zaken. De gemiddelde klant zal minder kennis hebben van bepaalde producten van een bank dan die bank zelf. Op de bank rust een zorgplicht bij het aangaan van een relatie met een klant en bij de dienstverlening daarna. De klant heeft een eigen verantwoordelijkheid bij het gebruik van die diensten.

Bijlage 4: GRI Content Index (Comprehensive option)

GRI 100 Universal standards

GRI 102: General disclosures 2016

	DISCLOSURE GRI	DISCLOSURE JAARVERSLAG	PAGINA	WEBSITE	TOELICHTING
1. Organisatieprofiel					
GRI 102-1	Naam van de organisatie	Corporate structuur	40		
GRI 102-2	Activiteiten, merken, producten en diensten	Profiel	11	- Over BNG Bank - Profiel - Duurzaamheidsbeleid	
GRI 102-3	Locatie hoofdkantoor	Corporate structuur	40	Contact	
GRI 102-4	Locaties bedrijfsvoering	Corporate structuur	40	- Over BNG Bank - Profiel	
GRI 102-5	Eigendomsstructuur en rechtsvorm	Corporate structuur	40	- Profiel - Corporate governance	
GRI 102-6	Afzetmarkten	Wat we hebben bereikt in 2018	18	Profiel	
GRI 102-7	Omvang van de organisatie	Kerngegevens	5	Profiel	

	DISCLOSURE GRI	DISCLOSURE JAARVERSLAG	PAGINA	WEBSITE	TOELICHTING
GRI 102-8	Informatie over interne en externe medewerkers	- Bijlage Personeelsbestand	93		
		- Bijlage Verslag-gevingsprincipes en techniek gegevensmeting	90		
GRI 102-9	Toeleveringsketen	Duurzame bedrijfsvoering	54		
GRI 102-10	Belangrijke veranderingen in de organisatie en toeleveringsketen	Corporate structuur	40		
GRI 102-11	Toepassing voorzorgprincipe	Risk section	Annual Report, 163	Duurzaamheidsbeleid	
GRI 102-12	Principes en initiatieven die worden onderschreven	Risicobeheer en compliance	45		
GRI 102-13	Lidmaatschappen van verenigingen en belangenorganisaties	Corporate structuur	40		

2. Strategie

GRI 102-14	Verklaring van de hoogste beslissingsbevoegde over duurzaamheid	- Meewerken aan nieuwe financie-ringsoplossingen	7		
		- Profiel	11		
GRI 102-15	Belangrijkste gevolgen, risico's en kansen	- Strategie	13	Duurzaamheidsbeleid	
		- Wat we hebben bereikt in 2018	18		
		- Risk section	Annual Report, 163		
		- SWOT	85		

DISCLOSURE GRI	DISCLOSURE JAARVERSLAG	PAGINA	WEBSITE	TOELICHTING	
3. Ethics and integrity					
GRI 102-16	Waarden, principes, normen en gedragsnormen	- Profiel - Medewerkers - Risicobeheer en Compliance	11 49 45	- Duurzaamheidsbeleid - BNG Bank Bedrijfscode	
GRI 102-17	Procedures voor advies en aandachtspunten over integer handelen	Risicobeheer en compliance	45	- BNG Bank Bedrijfscode - Klachtenprocedure	
4. Governance					
GRI 102-18	Bestuursstructuur	- Corporate structuur - Verslag RvC	40 59	- Raad van Commissarissen - Raad van Bestuur	
GRI 102-19	Delegatie van verantwoordelijkheden	Corporate structuur	40	Organisatie en bestuur	
GRI 102-20	Bestuursverantwoordelijkheid voor economische, milieu en sociale onderwerpen	Corporate structuur	40	- Duurzaamheidsbeleid - Organisatie en bestuur	
GRI 102-21	Raadplegen van stakeholders over economische, milieu en sociale onderwerpen	- Waardecreatie en materialiteit - Toelichting materialiteitsanalyse en materiële onderwerpen	15 76	Duurzaam	Het raadplegen van stakeholders geschiedt door het hoogste bestuursorgaan en wordt niet gedelegeerd.
GRI 102-22	Samenstelling van het hoogste bestuursorgaan en commissies	- Corporate structuur - Samenstelling RvC en commissies	40 61	- Raad van Commissarissen - Raad van Bestuur	
GRI 102-23	Voorzitter van het hoogste bestuursorgaan	- Corporate structuur - Verslag RvC	40 59	- Raad van Commissarissen - Raad van Bestuur	

	DISCLOSURE GRI	DISCLOSURE JAARVERSLAG	PAGINA	WEBSITE	TOELICHTING
GRI 102-24	Selectie en benoeming hoogste bestuursorgaan	Samenstelling RvC en commissies	61	Organisatie en bestuur	De selectie- en benoemingsprocedures voor leden van de RvB en de RvC worden niet extern gepubliceerd.
GRI 102-25	Tegenstrijdig belang	<ul style="list-style-type: none"> - Risicobeheer en compliance - Corporate structuur - De RvC in 2018 	45 40 66	<ul style="list-style-type: none"> - Reglement RvB - Reglement RvC - BNG Bank Bedrijfscode - Samenstelling Raad van Bestuur - Raad van Commissarissen, Register van nevenfuncties 	
GRI 102-26	Rol van het hoogste bestuursorgaan bij het vaststellen van doel, waarden en strategie	<ul style="list-style-type: none"> - Meewerken aan nieuwe financieeringsoplossingen - Strategie - Waardecreatie en materialiteit - Corporate structuur - De RvC in 2018 	7 13 15 40 66	<ul style="list-style-type: none"> - Raad van Bestuur - Raad van Commissarissen - Reglement RvB - Reglement RvC 	
GRI 102-27	Collectieve kennis van het hoogste bestuursorgaan	<ul style="list-style-type: none"> - De RvC in 2018 - Samenstelling RvC en commissies 	66 61	<ul style="list-style-type: none"> - Raad van Bestuur - Raad van Commissarissen 	<ul style="list-style-type: none"> - Opvolgingsplan RvB is in ontwikkeling. - Opvolgingsplannen worden niet extern gepubliceerd.
GRI 102-28	Evaluatie van de prestaties van het hoogste bestuursorgaan	De RvC in 2018	66	<ul style="list-style-type: none"> - Raad van Bestuur - Raad van Commissarissen - Reglement RvB - Reglement RvC 	

DISCLOSURE GRI	DISCLOSURE JAARVERSLAG	PAGINA	WEBSITE	TOELICHTING
GRI 102-29	Identificeren en beheren van economische, milieu en sociale gevolgen	<ul style="list-style-type: none"> - Waardecreatie en materialiteit - Risk section - Meewerken aan nieuwe financieringsoplossingen - De RvC in 2018 	<ul style="list-style-type: none"> 15 Annual Report, 163 7 66 	<ul style="list-style-type: none"> - Raad van Bestuur - Raad van Commissarissen - Reglement RvB - Reglement RvC
GRI 102-30	Effectiviteit van risicomanagement processen	<ul style="list-style-type: none"> - Risk section - De RvC in 2018 	<ul style="list-style-type: none"> Annual Report, 163 66 	<ul style="list-style-type: none"> - Reglement RvB - Reglement RvC
GRI 102-31	Beoordeling van economische, milieu en sociale onderwerpen	<ul style="list-style-type: none"> - Risk section - De RvC in 2018 	<ul style="list-style-type: none"> Annual Report, 163 66 	<ul style="list-style-type: none"> - Raad van Bestuur - Raad van Commissarissen - Reglement RvB - Reglement RvC
GRI 102-32	Rol van het hoogste bestuursorgaan bij duurzaamheidsrapportages	<ul style="list-style-type: none"> - Waardecreatie en materialiteit - Toelichting materialiteitsanalyse en materiële onderwerpen - Corporate structuur - Wat we hebben bereikt in 2018 	<ul style="list-style-type: none"> 15 76 40 18 	Duurzaamheid
GRI 102-33	Communiceren van kritieke aandachtspunten	<ul style="list-style-type: none"> - Risk section - Risicobeheer en compliance 	<ul style="list-style-type: none"> Annual Report, 163 45 	<ul style="list-style-type: none"> - Reglement RvB - Reglement RvC - Risk Management Charter - BNG Bank Bedrijfscode
GRI 102-34	Aard en aantal kritieke aandachtspunten	<ul style="list-style-type: none"> - Risk section - Risicobeheer en compliance 	<ul style="list-style-type: none"> Annual Report, 163 45 	BNG Bank Bedrijfscode

	DISCLOSURE GRI	DISCLOSURE JAARVERSLAG	PAGINA	WEBSITE	TOELICHTING
	GRI 102-35	Beloningsbeleid	Beloningsbeleid	52	Beloningsbeleid
	GRI 102-36	Proces voor het vaststellen van de beloning	Beloningsbeleid	52	Beloningsbeleid
	GRI 102-37	Betrokkenheid van stakeholders bij beloning	Beloningsbeleid	52	Beloningsbeleid
	GRI 102-38	Ratio jaarlijkse totale beloning	Beloningsbeleid	52	Beloningsbeleid
	GRI 102-39	Ratio van de procentuele verhoging in de jaarlijkse totale beloning	Beloningsbeleid	52	Beloningsbeleid

5. Stakeholder engagement

	GRI 102-40	Lijst van stakeholders	- Waardecreatie en materialiteit - Toelichting materialiteitsanalyse en materiële onderwerpen	15 76	
	GRI 102-41	Collectieve arbeids-overeenkomst	Bijlage Personeelsbestand	93	
	GRI 102-42	Identificeren en selecteren van stakeholders	Waardecreatie en materialiteit	15	
	GRI 102-43	Aanpak stakeholder betrokkenheid	- Waardecreatie en materialiteit - Toelichting materialiteitsanalyse en materiële onderwerpen	15 76	

	DISCLOSURE GRI	DISCLOSURE JAARVERSLAG	PAGINA	WEBSITE	TOELICHTING
GRI 102-44	Belangrijke onderwerpen en aandachtspunten	- Waardecreatie en materialiteit	15		
		- Toelichting materialiteitsanalyse en materiële onderwerpen	76		

6. Reporting practice

GRI 102-45	In de geconsolideerde jaarrekening opgenomen deelnemingen	- Consolidated Financial Statements	Annual Report, 78		
		- Dochtermaatschappijen	86		
GRI 102-46	Definiëren rapportinhoud en reikwijdte	- Waardecreatie en materialiteit	15		
		- Toelichting materialiteitsanalyse en materiële onderwerpen	76		
GRI 102-47	Lijst van materiële onderwerpen	- Waardecreatie en materialiteit	15		
		- Toelichting materialiteitsanalyse en materiële onderwerpen	76		
GRI 102-48	Herziening van informatie	- Waardecreatie en materialiteit	15		
		- Toelichting materialiteitsanalyse en materiële onderwerpen	76		
GRI 102-49	Wijzigingen in rapportage	- Waardecreatie en materialiteit	15		
		- Toelichting materialiteitsanalyse en materiële onderwerpen	76		

	DISCLOSURE GRI	DISCLOSURE JAARVERSLAG	PAGINA	WEBSITE	TOELICHTING
	GRI 102-50	Verslagperiode	Jaarverslag 2018	-	
	GRI 102-51	Datum verschijnen voorgaand verslag		Jaarverslag 2017	
	GRI 102-52	Rapportage cyclus	Jaarverslag 2018	-	
	GRI 102-53	Contactpersoon voor vragen over het rapport	Colofon	126	
	GRI 102-54	Rapporteringsclaim conform GRI-normen	GRI content index	107	
	GRI 102-55	GRI content index	GRI content index	107	
	GRI 102-56	Externe assurance	Assurance report of the independent auditor	Annual Report, 249	

GRI 200 Economic standards

GRI 201: Economic performance 2016

	GRI 103-1	Beschrijving van materiële onder- werpen en grenzen	Toelichting materiële clusters (Aantrekkelijke producten en diensten)	77	
	GRI 103-2	Management aanpak en componenten	Management cyclus	44	
	GRI 103-3	Evaluatie van management aanpak	Financiële resultaten	19	
	GRI 201-1	Gegeneerde en ge- distribueerde directe economische waarden	- Kerngegevens - Financial Statements	5 Annual Report, 76	

	DISCLOSURE GRI	DISCLOSURE JAARVERSLAG	PAGINA	WEBSITE	TOELICHTING
	GRI 201-2	Financiële implicaties en andere kansen en bedreigingen als gevolg van klimaatverandering			Omissie: analyse is niet beschikbaar. Komende jaren zal BNG Bank hier invulling aangeven.
	GRI 201-3	Verplichtingen ten gevolge van pensioenregelingen	- Remuneration Annual Report, 197 - Bijlage Personeelsbestand 93		
	GRI 201-4	Financiële steun van de overheid	Corporate structuur 40		

GRI 203: Indirect economic impacts 2016

	GRI 103-1	Beschrijving van materiële onderwerpen en grenzen	Toelichting materiële clusters (Aantrekkelijke producten en diensten, Stimuleren duurzaamheid bij klanten)	77, 78	
	GRI 103-2	Management aanpak en componenten	Management cyclus	44	
	GRI 103-3	Evaluatie van management aanpak	Wat we hebben bereikt in 2018	18	
	GRI 203-1	Investerings in infrastructuur en ondersteunende diensten	- Strategie - Wat we hebben bereikt in 2018	13 18	Duurzaamheid

	DISCLOSURE GRI	DISCLOSURE JAARVERSLAG	PAGINA	WEBSITE	TOELICHTING
GRI 203-2	Omvang en impact van significante indirecte economische gevolgen	- Profiel - Wat we hebben bereikt in 2018	11 18		Omissie: het grootste deel van de financiering door BNG Bank betreft balansfinanciering waarvoor geen onderbouwing wordt gevraagd. Om deze reden is het niet mogelijk om de exacte impact te specificeren.

GRI 205: Anti-corruption 2016

GRI 103-1	Beschrijving van materiële onderwerpen en grenzen	Toelichting materiële clusters (Betrouwbaarheid)	78		
GRI 103-2	Management aanpak en componenten	Management cyclus	44		
GRI 103-3	Evaluatie van management aanpak	Risicobeheer en compliance	45		
GRI 205-1	Bedrijfseenheden, beoordeeld op risico's gerelateerd aan corruptie	Risicobeheer en compliance	45		
GRI 205-2	Communicatie en training anti-corruptie beleid en procedures	Risicobeheer en compliance	45	BNG Bank Bedrijfscode	
GRI 205-3	Bevestigde corruptie incidenten en getroffen maatregelen	Risicobeheer en compliance	45		

GRI 206: Anti-competitive behavior 2016

	DISCLOSURE GRI	DISCLOSURE JAARVERSLAG	PAGINA	WEBSITE	TOELICHTING
GRI 103-1	Beschrijving van materiële onderwerpen en grenzen	Toelichting materiële clusters (Betrouwbaarheid)	78		
GRI 103-2	Management aanpak en componenten	Management cyclus	44		
GRI 103-3	Evaluatie van management aanpak	Risicobeheer en compliance	45		
GRI 206-1	Juridische acties vanwege concurrentiebeperkende maatregelen	Risicobeheer en compliance	45		

GRI 300 Environmental standards**GRI 305: Emissions 2016**

GRI 103-1	Beschrijving van materiële onderwerpen en grenzen	Toelichting materiële clusters (Duurzame bedrijfsvoering)	78		
GRI 103-2	Management aanpak en componenten	Management cyclus	44		
GRI 103-3	Evaluatie van management aanpak	Duurzame bedrijfsvoering	54		
GRI 305-1	Directe (Scope 1) GHG emissies	- Bijlage Verslagleggingsprincipes en techniek gegevensmeting - Duurzame bedrijfsvoering	90 54		Omissie: biogene CO ₂ -emissies niet van toepassing. Referentiejaar niet van toepassing.

	DISCLOSURE GRI	DISCLOSURE JAARVERSLAG	PAGINA	WEBSITE	TOELICHTING
GRI 305-2	Energieconsumptie buiten de organisatie (Scope 2) GHG emis- sies	- Bijlage Verslag- leggingsprincipes en techniek gegevensmeting	90		Omissie: referentie- jaar niet van toepassing.
		- Duurzame bedrijfsvoering	54		
GRI 305-3	Andere (Scope 3) GHG emissies	- Bijlage Verslag- leggingsprincipes en techniek gegevensmeting	90		Omissie: biogene CO ₂ -emissies niet van toepassing. Referentiejaar niet van toepassing.
		- Duurzame bedrijfsvoering	54		
GRI 305-4	GHG Energie intensiteit	- Bijlage Verslag- leggingsprincipes en techniek gegevensmeting	90		
		- Duurzame bedrijfsvoering	54		
GRI 305-5	Maatregelen om GHG emissie te beperken				Omissie: niet per maatregel te specificeren.
GRI 305-6	Emissie van stoffen die schadelijk zijn voor de ozonlaag (ODS)				Omissie: niet van toepassing gegeven type organisatie.
GRI 305-7	Overige significante (NO _x , SO _x , overig) emissies				Omissie: niet van toepassing gegeven type organisatie.

GRI 400 Social standards

GRI 401: Employment 2016

	DISCLOSURE GRI	DISCLOSURE JAARVERSLAG	PAGINA	WEBSITE	TOELICHTING
GRI 103-1	Beschrijving van materiële onderwerpen en grenzen	Toelichting materiële clusters (Aantrekkelijke werkgever)	78		
GRI 103-2	Management aanpak en componenten	Management cyclus	44		
GRI 103-3	Evaluatie van management aanpak	- Medewerkers - Bijlage Personeelsbestand	49 93		
GRI 401-1	Nieuwe medewerkers en personeelsverloop	Bijlage Personeelsbestand	93		
GRI 401-2	Faciliteiten voor voltijdsmedewerkers die niet beschikbaar zijn voor deeltijd- of tijdelijke medewerkers				Niet van toepassing
GRI 401-3	Ouderschapsverlof	Bijlage Personeelsbestand	93		

GRI 402: Labor/Management Relations 2016

GRI 103-1	Beschrijving van materiële onderwerpen en grenzen	Toelichting materiële clusters (Aantrekkelijke werkgever)	78		
GRI 103-2	Management aanpak en componenten	Management cyclus	44		
GRI 103-3	Evaluatie van management aanpak	Medewerkers	49		

	DISCLOSURE GRI	DISCLOSURE JAARVERSLAG	PAGINA	WEBSITE	TOELICHTING
GRI 402-1	Opzegtermijn bij reorganisaties	Bijlage Personeelsbestand	93		

GRI 403: Occupational Health and Safety 2018

GRI 103-1	Beschrijving van materiële onderwerpen en grenzen	Toelichting materiële clusters (Aantrekkelijke werkgever)	78		
GRI 103-2	Management aanpak en componenten	Management cyclus	44		
GRI 103-3	Evaluatie van management aanpak	- Medewerkers - Bijlage Personeelsbestand	49 93		
GRI 403-1	Systeem voor gezondheid en veiligheid op het werk	Bijlage Personeelsbestand	93		
GRI 403-2	Identificatie van gevaren, risicobeoordeling en onderzoek van incidenten	Bijlage Personeelsbestand	93		
GRI 403-3	Arbodienstverlening	Bijlage Personeelsbestand	93		
GRI 403-4	Werknemersparticipatie, consultatie en communicatie inzake systemen voor gezondheid en veiligheid op het werk	Bijlage Personeelsbestand	93		
GRI 403-5	Trainingen over gezondheid en veiligheid op het werk	Bijlage Personeelsbestand	93		

	DISCLOSURE GRI	DISCLOSURE JAARVERSLAG	PAGINA	WEBSITE	TOELICHTING
	GRI 403-6	Bevordering van de gezondheid van werknemers	Bijlage Personeelsbestand	93	
	GRI 403-7	Preventie en beperking van gevolgen voor gezondheid en veiligheid op het werk die rechtstreeks verband houden met zakelijke relaties		Mensenrechtenbeleid	
	GRI 403-8	Aantal medewerkers dat gedekt wordt een systeem voor gezondheid en veiligheid op het werk	Bijlage Personeelsbestand	93	
	GRI 403-9	Werkgerelateerde ongelukken	Bijlage Personeelsbestand	93	
	GRI 403-10	Werkgerelateerde gezondheidsproblemen	Bijlage Personeelsbestand	93	

GRI 404: Training and Education 2016

	GRI 103-1	Beschrijving van materiële onderwerpen en grenzen	Toelichting materiële clusters (Aantrekkelijke werkgever)	78	
	GRI 103-2	Management aanpak en componenten	Management cyclus	44	
	GRI 103-3	Evaluatie van management aanpak	- Medewerkers - Bijlage Personeelsbestand	49 93	

	DISCLOSURE GRI	DISCLOSURE JAARVERSLAG	PAGINA	WEBSITE	TOELICHTING
GRI 404-1	Gemiddeld aantal uren training per jaar per medewerker	Bijlage Personeelsbestand	93		
GRI 404-2	Opleidingsprogramma's en ontslagbegeleiding	Bijlage Personeelsbestand	93		
GRI 404-3	Percentage medewerkers die regelmatig beoordeeld worden op prestatie en loopbaanontwikkeling	Bijlage Personeelsbestand	93		

GRI 405: Diversity and Equal Opportunity 2016

GRI 103-1	Beschrijving van materiële onderwerpen en grenzen	Toelichting materiële clusters (Aantrekkelijke werkgever)	78		
GRI 103-2	Management aanpak en componenten	Management cyclus	44		
GRI 103-3	Evaluatie van management aanpak	- Medewerkers - Bijlage Personeelsbestand	49 93		
GRI 405-1	Diversiteit bestuurslichamen en medewerkers	- Diversiteit RvC, RvB en management - Bijlage Personeelsbestand	53 93		
GRI 405-2	Verhouding beloning tussen mannen en vrouwen	Beloningsbeleid	52		

GRI 406: Non-discrimination 2016

	DISCLOSURE GRI	DISCLOSURE JAARVERSLAG	PAGINA	WEBSITE	TOELICHTING
GRI 103-1	Beschrijving van materiële onderwerpen en grenzen	Toelichting materiële clusters (Aantrekkelijke werkgever)	78		
GRI 103-2	Management aanpak en componenten	Management cyclus	44		
GRI 103-3	Evaluatie van management aanpak	Medewerkers	49		
GRI 406-1	Incidenten van discriminatie en genomen maatregelen	Bijlage Personeelsbestand	93		

GRI 414: Supplier Social Assessment 2016

GRI 103-1	Beschrijving van materiële onderwerpen en grenzen	Toelichting materiële clusters (Duurzame bedrijfsvoering)	78		
GRI 103-2	Management aanpak en componenten	Management cyclus	44		
GRI 103-3	Evaluatie van management aanpak	Duurzame bedrijfsvoering	54		
GRI 414-1	Nieuwe leveranciers gescreend met behulp van sociale criteria	Duurzame bedrijfsvoering	54		
GRI 414-2	Negatieve sociale effecten in toeleveringsketen en ondernomen acties	Duurzame bedrijfsvoering	54		

GRI 415: Public Policy 2016

	DISCLOSURE GRI	DISCLOSURE JAARVERSLAG	PAGINA	WEBSITE	TOELICHTING
GRI 103-1	Beschrijving van materiële onderwerpen en grenzen	Toelichting materiële clusters (Betrouwbaarheid)	78		
GRI 103-2	Management aanpak en componenten	Management cyclus	44		
GRI 103-3	Evaluatie van management aanpak	Risicobeheer en compliance	45		
GRI 415-1	Politieke bijdragen	Risicobeheer en compliance	45		

GRI 418: Customer Privacy 2016

GRI 103-1	Beschrijving van materiële onderwerpen en grenzen	Toelichting materiële clusters (Betrouwbaarheid, Dataveiligheid)	78		
GRI 103-2	Management aanpak en componenten	Management cyclus	44		
GRI 103-3	Evaluatie van management aanpak	Risicobeheer en compliance	45		
GRI 418-1	Onderbouwde klachten over inbreuken op de privacy van klanten en verlies van klantgegevens	Risicobeheer en compliance	45		

GRI 419: Socioeconomic Compliance 2016

	DISCLOSURE GRI	DISCLOSURE JAARVERSLAG	PAGINA	WEBSITE	TOELICHTING
GRI 103-1	Beschrijving van materiële onderwerpen en grenzen	Toelichting materiële clusters (Betrouwbaarheid)	78		
GRI 103-2	Management aanpak en componenten	Management cyclus	44		
GRI 103-3	Evaluatie van management aanpak	Risicobeheer en compliance	45		
GRI 419-1	Niet-naleving van wet- en regelgeving op sociaal en economisch gebied	Risicobeheer en compliance	45		

Colofon

Redactie: BNG Bank

Ontwerp & realisatie: Ron Goos, Rotterdam

Fotografie: Sanne Bas, Sebastiaan ter Burg, MHI Vestas, PARKnCharge, RWS en Thijs Wolzak

Neem voor meer informatie op het gebied van duurzaamheid contact op met Jan Klaassens:
jan.klaassens@bngbank.nl

BNG Bank
Koninginnegracht 2
Postbus 30305
2500 GH Den Haag
T 070 3750 750
mc@bngbank.nl
bngbank.nl

